

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

„Korupce ve vybraném segmentu veřejné správy v České republice“

MIROSLAV MIMRA

Plzeň

2017

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra veřejné správy

Právní specializace

Veřejná správa

Bakalářská práce

„Korupce ve vybraném segmentu veřejné správy v České republice“

Předkládá: Miroslav Mimra

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miroslav MIMRA**

Osobní číslo: **R14B0053P**

Studijní program: **B6804 Právní specializace**

Studijní obor: **Veřejná správa**

Název tématu: **Korupce ve vybraném segmentu veřejné správy v České republice**

Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod a cíl práce
2. Literární rešerše
3. Metodika práce
4. Vlastní šetření
5. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: cca 40 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

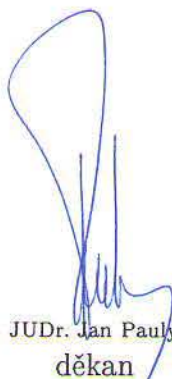
Seznam odborné literatury:

viz zvláštní seznam

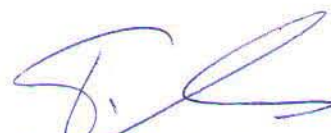
Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2017**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 8. října 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma „Korupce ve vybraném segmentu veřejné správy v České republice“ zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 31. března 2017

.....
Miroslav Míra

Poděkování

Tímto děkuji vedoucímu bakalářské práce panu JUDr. Tomáši Loudovi, CSc. za jeho rady a připomínky k této práci.

Obsah

1	ÚVOD A CÍL PRÁCE.....	1
1.1	ÚVOD.....	1
1.2	CÍL PRÁCE.....	2
2	LITERÁRNÍ REŠERŠE	3
2.1	KORUPCE	3
2.2	VYMEZENÍ POJMU „KORUPCE“.....	4
2.3	VEŘEJNÁ SPRÁVA	13
2.4	PŘÍČINY KORUPCE.....	14
2.5	KORUPČNÍ KLIMA	17
2.6	MOŽNÉ PŘÍČINY VZNIKU KORUPČNÍHO JEDNÁNÍ.....	19
2.6.1	<i>Lobbing, zájmové a nátlakové skupiny</i>	20
2.6.2	<i>Klientelismus</i>	22
2.6.3	<i>Nepotismus a bratříčkování</i>	22
2.7	ROZDĚLENÍ KORUPCE	23
2.7.1	<i>Malá korupce</i>	25
2.7.2	<i>Velká korupce</i>	25
2.8	KORUPCE VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ A JEJÍ NÁSLEDKY	26
2.8.1	<i>Ekonomický vliv korupce</i>	27
2.8.2	<i>Neekonomický vliv korupce</i>	28
2.9	INDIKÁTORY KORUPCE	29
2.10	NĚKTERÉ ÚMLUVY, ORGANIZACE A OPATŘENÍ POTÍRAJÍCÍ KORUPCI.....	32
2.11	TRESTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA NĚKTERÝCH KORUPČNÍCH ČINŮ.....	37
3	METODIKA PRÁCE	41
3.1	OBECNÉ METODY POUŽITÉ V PRÁCI.....	41
3.2	KVALITATIVNÍ ŠETŘENÍ.....	42
3.3	KVANTITATIVNÍ ŠETŘENÍ	42
4	VLASTNÍ PRÁCE.....	45
4.1	HODNOCENÍ A ZJIŠŤOVÁNÍ STAVU KORUPCE.....	45
4.2	KVALITATIVNÍ ŠETŘENÍ STAVU KORUPCE	46
4.3	KVANTITATIVNÍ ŠETŘENÍ STAVU KORUPCE	48
4.3.1	<i>Vyhodnocení dotazníkových otázek</i>	50
4.3.2	<i>Ověření hypotéz</i>	60
5	ZÁVĚR.....	63
6	RESUMÉ.....	67
7	PŘEHLED PRAMENŮ	68
8	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	80
9	PŘÍLOHY	81

1 Úvod a cíl práce

1.1 Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou korupce ve veřejné správě. Je zaměřena na tzv. „malou korupci“, neboť právě ta je prvním krokem při vytváření korupčního klimatu ve společnosti vedoucím následně ke vzniku tzv. „velké korupce“ nebo „systémové korupce“. Fenomén korupce je stejně starý jako lidstvo samo. Jak uvádí Bakala¹ „*Korupce patří společně s prostitucí k nejstarším lidským neřestem.*“ Hranice mezi tím, co lze považovat za korupci, a tím, co ještě korupcí není, je velmi nezřetelná. Vždy je nutné inkriminované jednání posuzovat i v jeho celkovém kontextu, neboť skutečný motiv jednání jednotlivých aktérů nemusí být vždy zřejmý. Taktéž vnímání korupce se v čase postupně vyvíjí. Věci, které byly dříve považovány za běžné, mohou být dnes již vnímány jako zřetelné korupční jednání, a naopak.

Korupce představuje společenský problém, neboť právě díky ní získávají nejčastěji soukromé osoby neoprávněné výhody na úkor společnosti, státu či jiných subjektů, a není jevem nikterak novodobým. Z řady římských právníků a filozofů, kteří se o korupci zmiňovali ve svých dílech, lze vzpomenout výrok Publia Cornelia Tacita, že „*Corruptissima re publica plurimae leges.*“, tj. „*V nejzkaženějším státě je nejvíce zákonů.*“² Zjišťování i regulace korupce je věc velmi problematičtá, neboť subjekty, které se na korupci podílí, tak většinou činí skrytě, a tudíž bývá odhalována jen zřídka. Korupce ve společnosti a nízká míra jejího potrestání narušuje důvěru občanů nejen ve státní správu, ale i všeobecně ve spravedlnost, ať již jde o spravedlnost soudní či vyšší. Obecně se má za to, že je společnost „prorostlá“ korupcí zejména v rozvojovém světě, nevyhýbá se ovšem ani vyspělým státům s demokratickým státním zřízením. Mění se však sofistikovanost jednání účastníků korupce, což následně zhoršuje možnost jejich odhalení. Lze plně souhlasit s názorem Forejta³, že: „*Korupce, zároveň s organizovaným zločinem, se kterým je leckdy velice úzce spjatá, je globální hrozbou, která s sebou nese potřebu koordinovaného společného přístupu jednotlivých států v rámci mezinárodního společenství.*“. I občané České republiky mají své zkušenosti s negativním vlivem korupce a jevů s ní spojených na společnost i veřejnou

¹ Bakala, J. (2016) *Jak se řešila korupce ve firmě Bata*. [online], dostupné z: <http://www.architekturazlin.cz/jak-se-resila-korupce-ve-firme-bata>, cit. 30.09.2016

² Kuťáková, E. et al. (1998) *Moudrost věků*. s. 114

³ Forejt P. (2011) *Trestněprávní úmluva o korupci a její vliv na úpravu korupčních trestných činů*. In: Dny práva 2011 – Days of Law 2011, s. 1, [online], dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings>; dostupné též z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/06%20Trest/05%20PETR%20FOREJT.pdf, 30.09.2016

správu. Proto je nutné se tomuto tématu věnovat, analyzovat jej a zvyšovat povědomí ve společnosti o tom, že je to nebezpečný negativní jev, který by rozhodně neměl být tolerován.

1.2 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je rozebrat téma individuální, tzv. malé korupce ve vybraném segmentu veřejné správy (místní samosprávy) a pomocí dílčích cílů analyzovat tento jev z různých pohledů. Hlavním cílem práce je formulovat konkrétní návrhy, které by mohly přispět k pozitivnímu ovlivnění korupčního prostředí ve veřejné správě v České republice a ke zvýšení oznamování korupčního jednání.

Prvním dílčím cílem práce je charakterizovat problematiku korupce, vymezit obecně fenomén korupce i jevy s ní související a identifikovat možné zdroje korupce. Uvést základní přehled současných opatření v boji proti korupci.

Druhým dílčím cílem práce je stručné zhodnocení platné legislativy týkající se korupce s akcentem na trestněprávní úpravu úplatkářství, který je jedním z nástrojů pro potírání korupce ve veřejné správě.

Třetím dílčím cílem je analýza trendu vývoje korupce na základě vývoje indexu vnímání korupce a statistiky úplatkářských trestních činů evidovaných Policií České republiky.

Čtvrtým dílčím cílem je provedení kvalitativního šetření u zaměstnanců a osob podílejících se na výkonu místní samosprávy a kvantitativního šetření vnímání korupčních faktorů klienty veřejné správy.

Pátým dílčím cílem je vyhodnocení výsledků z provedených šetření a navržení možných doporučení pro odhalování korupčního jednání, nebo potlačování výskytu korupce.

Pro splnění výše uvedených cílů jsou stanoveny tyto výzkumné hypotézy:

- H1 Zda zkušenost s korupčním jednáním mají častěji muži než ženy.
- H2 Zda ochotu oznámit korupčního jednání mají častěji muži než ženy.
- H3 Zda ochotu nabídnout úplatek mají častěji muži než ženy.
- H4 Zda ochotu oznámit korupční jednání mají více lidé s vyšším vzděláním, než lidé s nižším vzděláním.

2 Literární rešerše

V této kapitole jsou uvedeny některé výsledky studia literárních pramenů vztahujících se k řešené problematice. Nejdříve je pojednáno o korupci obecně, dále jsou specifikovány vybrané základní pojmy, a následně je uveden popis některých jevů spojených s korupcí.

2.1 Korupce

Fakt, že korupce je nejen lokálním, ale i celosvětovým problémem, lze rozpoznat např. podle toho, že Organizace spojených národů při příležitosti slavnostního otevření k podpisu Úmluvy proti korupci UNCAC (*United Nations Convention Against Corruption*) dne 9. 12. 2003 ustanovila tento den podpisu jako Mezinárodní den boje proti korupci. Cílem ustanovení tohoto dne je zvýšení povědomosti o korupci a připomenutí toho, že proti korupci lze účinně bojovat.⁴ Česká republika tuto Úmluvu OSN proti korupci (UNCAC) podepsala až 29. 11. 2013 jako 169. země a předposlední členská země EU. Důvod odkládání ratifikačního procesu v ČR bylo odkládání požadavku na zavedení trestní odpovědnosti právnických osob za korupční činy⁵. To ukazuje, jaký v té době byl postoj politické reprezentace České republiky k řešení korupční problematiky.

Taktéž i Evropská Unie si uvědomuje závažnost boje s korupcí. Za tuto oblast je zodpovědná Evropská komise, která od roku 2013 ve dvouletých intervalech vydává zprávy o boji s korupcí v jednotlivých státech EU. Hodnotí v nich zejména snahu a opatření vlád jednotlivých států v boji proti korupci. Dále lze zmínit právní akt Rady Evropské unie ze dne 26. 05. 1997, Úmluvu o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie vypracované na základě článku K.3 odst. 2 písm. c) Smlouvy o Evropské unii.⁶ Tato úmluva v čl. 2 definuje pasivní korupci, kterou se rozumí: „*úmyslné jednání úředníka, který přímo nebo pomocí prostředníka žádá, přijme nebo si dá slíbit jakoukoli výhodu pro sebe nebo pro třetí osobu, aby jednal nebo se jednání zdržel při výkonu svých povinností nebo svých funkcí v rozporu se svými úředními povinnostmi*“ a v čl. 3 definuje aktivní korupci, kterou rozumí „*úmyslné jednání každého, kdo přímo nebo pomocí prostředníka slíbí nebo poskytne jakoukoli výhodu úředníkovi pro něj nebo pro třetí osobu,*

⁴ Transparency International Česká republika. (2014) *Mezinárodní den boje proti korupci*. [online], dostupné z: <https://www.transparency.cz/mezinarodni-den-boje-proti-korupci/> publ. 10.12.2014, cit. 30.09.2016,

⁵ Transparency International Česká republika. (2013) *Česká republika se připojila k Úmluvě OSN proti korupci*. [online], dostupné z: <https://www.transparency.cz/ceska-republika-prijila-k-umluve-osn-proti-korupci/> publ. 15.12.2013, cit. 30.09.2016,

⁶ Rada Evropské unie (1997) *Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie, vypracovaná na základě článku K.3 odst. 2 písm. c) Smlouvy o Evropské unii*. [online], dostupné z: [http://ec.europa.eu/enlargement/ccvista/cz/41997a0625\(01\)-cz.doc](http://ec.europa.eu/enlargement/ccvista/cz/41997a0625(01)-cz.doc), cit. 30.09.2016,

aby jednal nebo se jednání zdržel při výkonu svých povinností nebo svých funkcí v rozporu se svými úředními povinnostmi“.

Jako poradní orgán vlády České republiky byla zřízena Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí, ve které mají zastoupení i nevládní organizace. Evropská Unie sama nedisponuje policejními silami, orgány veřejné žaloby ani trestním soudnictvím. Proto se aktivity Společenství ubírají ke koordinaci minimálních standardů stíhání korupce, tj. jde o snahu, aby byla korupce v členských státech stíhána alespoň ve vyhovující míře.⁷

Velmi často se lze v různých médiích (novinách, knihách, rozhlasu, televizi i na internetu) setkat s reportážemi na téma korupčního jednání s popisem těchto korupčních kauz. Méně často se však lze setkat s případy popisujícími prokázání korupce a následného potrestání korupčního jednání. To v mnoha lidech může navodit pocit, že korupční jednání lze páchat beztrestně, politické prostředí je zvrhlé, politici jsou bezcharakterní a rovněž pocit bezmoci a nedůvěry ve spravedlnost může růst...

Potíráním korupce v České republice se zabývají orgány činné v trestním řízení, jejichž úspěšnost je limitována mnoha faktory – zejména možností korupci prokázat, politickou kulturou a nezávislostí těchto orgánů. Mnohdy korupci nasvědčuje mnoho indicií, ale často se jí nepodaří dostatečně prokázat či dosáhnout odsouzení pachatelů. Důležitý je i všeobecný postoj veřejnosti k ní a vnímání korupce jako problému zásadního pro společnost. Dokud bude korupce tolerována nebo se lidé budou domnívat, že s ní nelze účinně bojovat, pak bude obtížné tento problém ve společnosti řešit.

Vzhledem ke všemu, co je uvedeno výše, by se mohlo zdát, že nemá smysl se s korupcí zabývat, neboť se nikomu ještě nepodařilo tento problém zcela vyřešit. Korupce se neustále vyvíjí a přizpůsobuje svému okolí, ať již na úrovni jednotlivých institucí, tak i na úrovni mezinárodní. Pochopení toho, jak celý korupční systém v konkrétním prostředí funguje, je důležité pro správné nastavení konkrétních protikorupčních nástrojů, a dále pak pro snížení jejího výskytu či odstranění celého korupčního systému, nikoliv k jeho pouhému zakonzervování, jak tomu v mnoha případech bývá.

2.2 Vymezení pojmu „korupce“

Termín korupce vychází z latinského výrazu *corruptus*, který znamená následek nekalého jednání, ve významu znečištěný, mravně zvrácený, zvrhlý, podplacený.⁸ Pojem korupce je značně široký a zahrnuje celou řadu jednání. Rovněž každý jedinec má jinak nastaveny své morální hodnoty a vnímání korupčního jednání. Co je již pro jednoho

⁷ Dvořáček, D. (2006) *Problematika právního základu protikorupčních aktů evropského práva*. s. 154–155

⁸ Chmelík, J. & Tomica, Z. (2011) *Korupce a úplatkářství*. s. 15

korupčním jednáním, druhý člověk za korupční jednání ještě považovat nemusí. Jak uvádí Chmelík o korupci: „Její univerzální síla a ideologické motto je vyjádřeno ve rčení: Každý je úplatný, záleží jen na výši nabízené částky a okolnosti, za které je nabízena. V každém z nás je skryt určitý korupční potenciál, který číhá na příležitost.“⁹

Obdobně tomu je v zákonné úpravě, kdy některé jednání je postiženo trestněprávními předpisy, a jiné nikoliv. Ačkoliv v určitém kontextu i toto „jiné“ jednání může být konáno s cílem někoho zkorumpovat nebo může být vnímáno jako nemorální či nežádoucí. Rozdíly v úpravě korupce jsou i mezi jednotlivými státními zřízeními či kulturami. Co je v jednom státu či kultuře považováno za legitimní, v jiném státu či kultuře být považováno za legitimní nemusí. Korupce se netýká pouze veřejné správy, ale vyskytuje se ve všech oblastech lidské činnosti.

Někdy bývá výraz korupce používán v užším slova smyslu a lze jej ztotožnit s úplatkářstvím. Jindy bývá tento termín používán v širším slova smyslu a pod tento pojem je zahrnováno úplatkářství, ale i klientelismus, lobbying, vydírání, nepotismus, tzv. „Gombeenism či Gombeen man“¹⁰, „parochialism“¹¹, patronát¹², obchodování s vlivem¹³, „graft“¹⁴, volební podvod¹⁵, zpronevěra atp. Podle Chmelíka: „Korupce je pojem zahrnující všechny projevy, kdy se na určitou osobu působí různými prostředky, aby osoba jednala buď proti dobrým mravům nebo proti svým úředním nebo morálním povinnostem.“¹⁶ Úplatkářství je tedy pouze jednou z forem korupce.

⁹ Chmelík, J. et al. (2003) *Pozornost, úplatek a korupce*. s. 9

¹⁰ Pozn. pejorativní termín používaný pro tzv. „bezvýznamné šedé“ podnikatelské nebo politické machinátory, kteří se vždy snaží, aby dosáhli rychlý zisk na úkor někoho jiného nebo prostřednictvím úplatků

¹¹ Pozn. provincialita, tj. omezenost či omezený zájem zaměřený především na lokální oblast či malý úsek problému, bez ohledu na jeho širší kontext

¹² Pozn. patronát představuje zejména politickou záštitu a druh korupce či zvýhodňování, což je využívání státních prostředků zejména vládními stranami pro odměňování jednotlivců, rodin, skupin, etnik za jejich voličskou podporu; může být prováděn např. tzv. „porcováním medvěda“ při schvalování státního rozpočtu, nelegálními dary, zprostředkováním korumpujících schůzek, státními zakázkami; patronátem může být též favorizování příznivců s vládními zaměstnanci, např. při výměně čelních představitelů po volbách s cílem účinně provádět svoji politiku

¹³ Pozn. někdy též nazýváno „vliv překupnictví“ nebo „nepatřičné ovlivňování“, kdy se jedná o používání něčeho vlivu např. ve vládě, nebo spojení s vedoucími činiteli s cílem získat přízeň nebo přednostní vyřízení požadavků někoho jiného; může se blížit nezákonným činům lobbyingu, který sebou nese zápach korupce a může až delegitimizovat politiky v očích veřejnosti

¹⁴ Pozn. „štěp“ tento termín se používá o bezohledné využití politické nebo jiné autority pro osobní prospěch (zisk), např. když prostředky určené pro veřejné projekty jsou záměrně nesprávně použity pro veřejné projekty s účelem získat maximální výhody pro soukromé zájmy

¹⁵ Pozn. představuje všechny aktivity mající za cíl zasáhnout do volebního procesu s cílem ovlivnit výsledek voleb, patří sem např. registrace neexistujících voličů, zastrasování, manipulování veřejného mínění, manipulované počítačové hlasování, nevhodné sčítání hlasů

¹⁶ Chmelík, J. et al. (2007) *Pozornost, úplatek a korupce*. s. 11

V odborné literatuře je korupce zkoumána z různých pohledů. Pro vymezení pojmu korupce je důležité pochopit její mechanismy a způsob jejího fungování. Některé experimenty jsou prováděny pomocí dotazování se respondentů a zjišťování jejich názoru na různé korupční jevy. Jak však upozorňuje Volejníková¹⁷, názory respondentů z řad široké veřejnosti jsou ovlivňovány mediálními zprávami. K těmto průzkumům jsou rovněž používány různé metodiky výzkumu a postupy zpracování výsledků, proto z tohoto důvodu jsou pak dosažené výsledky nesouměřitelné.

Za účelem uchopení a kvantifikace korupce nebo v rámci snahy formulovat protikorupční opatření se rovněž využívají jak teoretické, tak i empirické přístupy. Korupce je však jev, který je utajovaný (tedy i velmi obtížně pozorovatelný), proto se pro jeho hodnocení získávají data velmi obtížně. Z tohoto důvodu se k výzkumu korupčního jednání a jeho mechanismů fungování využívá tzv. laboratorního zkoumání např. pomocí metod experimentální ekonomie¹⁸. Subjekt výzkumu činí rozhodnutí na základě stanovených pravidel, instrukcí a přidělených rolí. Po skončení hry je experiment vyhodnocen a je možné jej i opakovat a pomocí peněz hráče motivovat, aby se vžili do reálných rolí. Individuální proměnné je možné měnit a sledovat jejich vliv na zkoumaný jev. Někteří výzkumníci rovněž využívají tzv. studie v reálném prostředí¹⁹ (*Real World Studies; Field Experiments*). Diskutovanou však zůstává otázka validity získaných výsledků, např. Friedman & Cassar²⁰ se zabývali otázkou, zda data získaná pomocí experimentálních metod jsou reprezentativní i pro reálný svět.

Na téma korupce je každoročně publikováno mnoho článků uvádějících výsledky různorodých experimentů z oblasti korupce, snažících se tento jev popsat a definovat. Experimenty z oblasti úplatkářství a vlivu úplatků se zabýval např. Abbink et al.²¹, který dále experimenty rozšířil o výzkum vlivu relativní výše platu státních úředníků Abbink²², nebo o vliv protikorupčního opatření spočívajícího v rotaci zaměstnanců Abbink²³. Vztahem zaměstnavatele (principála), mzdy státního úředníka a ochotou k přijímání úplatku se

¹⁷ Volejníková, J. (2007) *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. s. 342

¹⁸ Srov. Kagel, J., H. & Roth, A., E. (1995) *The Handbook of Experimental Economics*. s. 4–23

¹⁹ Srov. Laboratoř experimentální ekonomie (2016) *O „field experimentech“*. dostupné z: <http://www.vse-lee.cz/cze/o-lee/field-experiments> (cit. 30.09.2016)

²⁰ Friedman, D. & Cassar, A. (2004) *Economics lab: an intensive course in experimental economics*. s. 29.

²¹ Srov. Abbink, K. (2002) *An Experimental Bribery Game*. 27 s.

²² Srov. Abbink, K. (2002) *Fair salaries and the moral costs of corruption*. 5 s.

²³ Srov. Abbink, K. (2004) *Staff rotation as an anti-corruption policy: an experimental study*. 10 s.

zabýval Jacquement²⁴. Alatas et al.²⁵ nebo Rivas²⁶ se věnovali ověřování výsledků četných studií zabývajících se vztahem pohlaví a ochotou k přijímání úplatků.

Výsledky těchto experimentů naznačují, že ženy mají nižší tendenci přijímat úplatky. Vlivem kulturního prostředí na korupční jednání jedinců se zabýval Cameron et al.²⁷. Na výzkum z oblasti zpronevěry majetku či zdrojů z veřejného sektoru při jejich přerozdělování se zaměřili Azfar & Nelson²⁸. Zkoumáním korupce v reálném prostředí při získávání řídičských průkazů v Indonésii se zabýval Bertrand et al.²⁹, který zkoumal otázku, zda je korupce pouhým přerozdělováním zdrojů mezi občanem a úředníkem nebo pokrivením v alokaci zdrojů a služeb. Zajímavé výsledky výzkumu v reálném prostředí přináší Peisakhin & Pinto³⁰, kteří se zabývali rolí transparentnosti jakožto nástrojem boje proti korupci. Zjistili, že vyšší míra transparentnosti při poskytování veřejných statků nejhudším obyvatelům na lokální úrovni měla na zkrácení čekací doby na vyřízení požadavku stejný účinek jako úplatek. Problematikou drobné korupce mezi občanem a úředníkem se zabývali Barr & Serra³¹. Oblasti kontrolních mechanismů korupce se věnuje Serra³², přičemž dochází k závěru, že kontrola prováděná v kombinaci tzv. „ze shora dolů“ a „ze spodu nahoru“ se jeví jako neúčinnější, zejména tam kde se vyskytuje systémová korupce nebo selhává centrální audit. Rolí zprostředkovatelů korupce mezi občanem a úředníkem se věnoval Drugov et al.³³, jenž dospěl k závěru, že zprostředkovatelé usnadňují korupci, snižují nejistotu v korupčním vztahu a snižují i možnost odhalení korupce.

Korupce bývá spojována s mafií a zločineckými gangy i zájmovými skupinami, tedy organizovaným zločinem – vznik těchto skupin a jejich působení, jakož i formy organizované hospodářské kriminality popisují např. Němec³⁴, Lunde³⁵ a Dickie³⁶. Někdy

²⁴ Srov. Jacquement, N. (2005) *Corruption as Betrayal: Experimental Evidence on Corruption Under Delegation*. 29 s.

²⁵ Srov. Alatas, V., L. et al. (2009) *Subjekt pool effects in a corruption experiment: A comparison of Indonesian public servants and Indonesian students*. 20 s.

²⁶ Srov. Rivas, M., F. (2008) *An experiment on corruption and gender*. 42 s.

²⁷ Srov. Cameron et al. (2009) *Propensities to engage in and punish corrupt behaviour: Experimental evidence from Australia, India, Indonesia and Singapore*. 8 s.

²⁸ Srov. Azfar, O. & Nelson, W., R. (2007) *Transparency, wages, and the separation of powers: An experimental analysis of corruption*. 23 s.

²⁹ Srov. Bertrand, M. et al. (2007) *Obtaining a Driver's License in India: An Experimental Approach to Studying Corruption*. 38 s.

³⁰ Peisakhin, L. & Pinto, P. (2010) *Is transparency an effective anti-corruption strategy? Evidence from a field experiment in India*. 20 s.

³¹ Srov. Barr, A. & Serra, D. (2009) *The effects of externalities and framing on bribery in a petty corruption experiment*. 16 s.

³² Serra, D. (2010) *Top-Down and Bottom-Up Accountability: Evidence from a Bribery Experiment*. 26 s.

³³ Drugov, M. (2011) *Intermediaries in Corruption: An Experiment*. 37 s.

³⁴ Srov. Němec, M. (2003) *Mafie a zločinecké gangy : aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. 390 s.

³⁵ Srov. Lunde, P. (2009) *Organizovaný zločin : zasvěcený průvodce neúspěšnějším odvětvím světa*. 200 s.

³⁶ Srov. Dickie, J. (2009) *Cosa Nostra : dějiny sicilské mafie*. 503 s.

korupce a organizovaný zločin bývá propojen i s terorizmem. Ten v posledním období vyvstává jako aktuální mezinárodní problém a není již pouhou lokální, nýbrž mezinárodní záležitostí. Čím více se svět stává globálnější a lokální hranice ztrácejí na svém významu, tím více vyvstává potřeba jednotlivých států chránit bezpečí svých občanů. Proces globalizace s sebou přináší mezinárodní organizovaný zločin. Jednotlivé instrumenty mezinárodního práva vztahující se ke korupci a organizovanému zločinu uceleně popisuje Šturma³⁷. Podle Petrovského je korupce patologický jev způsobený deviantním chováním jedinců, který představuje celosvětový problém. Je-li na korupci nahlíženo jako na nemoc, pak je důležité poznat její příčiny, následně pojmenovat a izolovat škodlivé vlivy, neboť korupce je fenomén přežívající historická období, společenské řády, územní hranice i národnostní příslušnost.³⁸

Korupce též vzniká z vazalského postavení jedné strany. Schelle & Schellová uvádějí příklad vazalského postavení konkurzních správců vůči konkurzním soudcům, což vytváří korupční prostředí v justici. Konkurzní správce je zcela závislý na libovůli soudce, který jej jmenuje. (Pozn.: Tento problém nebyl vyřešen ani tím, že insolvenčního správce nejmenuje insolvenční soudce, ale předseda insolvenčního soudu v rámci tzv. „kolečka“, tj. postupem daným ustanovením § 25 zákona č. 182/2006 Sb. Insolvenční zákon – podle pořadí určeného dnem zápisu jeho sídla nebo provozovny do příslušné části seznamu insolvenčních správců vedeném pro obvod příslušného soudu. I zde se podle analýzy Asociace insolvenčních správců vyskytují neopodstatněné výjimky zvýhodňující některé insolvenční správce³⁹. Někteří insolvenční správci si vytvořili síť poboček, aby oproti jiným insolvenčním správcům dosáhli podstatně vyššího počtu přidělených případů⁴⁰.) Konkurzní soudce konkurznímu správci nemusí po mnoho let schválit zálohy na odměny, oprávněné výdaje, či mu může bez logického zdůvodnění zrušit téměř celou odměnu atd. a může jej též bez logického zdůvodnění i odvolat. Konkurzní správce je tak loutkou v rukách často bezohledného soudce, který si kolem sebe vytváří skupinu jemu oddaných správců, kde není důležitá odbornost, ale právě „oddanost“ a podíl z jeho odměny⁴¹. V této souvislosti lze

³⁷ Srov. Šturma et al. (2003) *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. 362 s.

³⁸ Petrovský, K. (2003) *Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha*. s. 15

³⁹ Srov. Šrámková, T. (2015) *Statistická analýza insolvenčních správců ohledně ustanovování insolvenčních správců u Krajského soudu v Ostravě*. [online], dostupné z: http://asis.cz/create_file.php?id=495, publ. 05.01.2015, cit. 30.09.2016

⁴⁰ Srov. Kubištová, P. (2016) *Ústavní soud zarazil boj ministra Pelikána proti insolvenční mafii*. [online], dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vyhlaska-pelikana-proti-insolvencnim-spravcum-fr6-/domaci.aspx?c=A160217_143727_domaci_pku, publ. 17.02.2016, cit. 30.09.2016

⁴¹ Schelle, K. & Schellová, I. (2007) *Možnosti korupce v rámci konkurzního řízení*. s. 35

zmínit případ soudce Jiřího Berky⁴² a tzv. „konkurzní mafie“. Vytváření zájmových skupin oddaných spolupracovníků a eliminace neloajálních pracovníků funguje často i ve veřejné správě, což ve svém důsledku může vést ke krytí korupčního jednání.

Korupce v justici se velmi těžko prokazuje, neboť soudce nemusí zdůvodňovat svá rozhodnutí a většinou se i soudci vzájemně kolegiálně kryjí, jakož i spolupracují s orgány činnými v trestním řízení. V této souvislosti lze zmínit případ tzv. „justiční mafie“⁴³. Okamura & Večerníček⁴⁴ uvádí, že: „*Ve velké části soudy soudí nestranně – byť ne vždy kvalifikovaně. Ale v několika procentech případů, kdy jde o korupci a politiku, jsou soudy někdy opět poplatné vyšší moci.*“. S tímto názorem lze na základě mnoha mediálně publikovaných kauz souhlasit. Propojení justice a politiky, potažmo veřejné správy, je patrné ze jmenování bývalých politiků do významných pozic v justici, např. bývalý ministr spravedlnosti Jaroslav Bureš, který je předsedou Vrchního soudu v Praze, nebo bývalý místopředseda vlády Miloše Zemana, Pavel Rychetský, který je předsedou Ústavního soudu. Takovéto vazby funkcionářů justice a politiků pak mohou mít negativní vliv na nestrannost soudů při jejich rozhodování.

Korupci lze rovněž charakterizovat jako neformální vztah dvou (či více) subjektů, které jednají v rozporu s dobrými mravy a jejichž jednání spočívá v nabídce či příslibu realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování takového požadavku či nabídky za vyžádanou nebo nabídnutou odměnu.⁴⁵ Toto pojetí se velmi blíží vymezení úplatkářství podle Hlavy X (Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných), Díl 3 (Úplatkářství), zákona č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. Korupce ve veřejné správě jednoznačně preferuje partikulární zájmy soukromých skupin na úkor veřejných potřeb, přičemž k dosahování zájmů a zisků potlačuje prvky demokracie – politickou soutěž, aktivity občanské společnosti a efektivní veřejnou správu⁴⁶. Je obtížné formulovat pro korupci jednotnou definici, neboť spojuje mnoho rozličných jevů, které by bylo možné jednotně pojmenovat.⁴⁷

Na základě výše uvedeného lze korupci ve veřejné správě obecně vymezit jako společensky škodlivé nebo nebezpečné jednání dvou či více subjektů, spočívající v nemravném, neetickém či protiprávním jednání těchto subjektů. Přičemž všechny

⁴² Srov. Horáček, A. (2015) *Soudce Berka si po letech vyslechl trest za konkurzy, 8,5 roku vězení*. [online], dostupné z: http://usti.idnes.cz/rozsudek-usticky-soudce-jiri-berka-zfalsovane-konkurzy-pk3-/usti-zpravy.aspx?c=A151125_101812_usti-zpravy_alh, publ. 25.11.2015, cit. 30.09.2016

⁴³ Srov. Spurný, J. (2014) *Justiční mafie a nevinný Grygárek*. [online], dostupné z: <https://www.respekt.cz/komentar/justicni-mafie-a-nevinny-grygarek>, publ. 12.03.2014, aktualizováno 22.7.2015, cit. 30.09.201

⁴⁴ Okamura, T. & Večerníček, J., N. (2013) *Umění přímé demokracie : kam dál Česko?* s. 9

⁴⁵ Chmelík, J. et al. (2007) *Pozornost, úplatek a korupce*. s. 21

⁴⁶ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 5

⁴⁷ Horník, J. & Žufanová, H. (2014) *Základní minimum o korupci a trestním právu pro pedagogy středních škol*. s. 33

subjekty, nebo jen některé z nich získávají na úkor jiného subjektu či společnosti nějakou výhodu nebo prospěch, na kterou by jim jinak nevznikl žádný nárok, případně by vznikl až později či v jiném rozsahu. S tím často souvisí zneužití funkce nebo postavení úřední osoby působící ve veřejné správě, která disponuje vrchnostenskou pravomocí v oblastech jí svěřené zákonem, kterou zneužívá k vlastnímu hmotnému (nejčastěji finančnímu) či nehmotnému (např. statusovému) zisku. Toto vymezení však nepokrývá všechny možné případy výskytu korupce ve veřejné správě, neboť vlastní praxe je velmi rozmanitá. Korupce se však v různých formách veřejnou správou line jako červená niť.

Podle Častorála⁴⁸ „*má korupce mnoho podob a historicky se mění její formy a rozsah, přičemž:*

- *spočívá ve způsobech jako obejít konkurenční prostředí,*
- *tím, že narušuje podmínky soutěže, likviduje rovné postavení mezi účastníky soutěže a smysl soutěže samotné,*
- *je obecný pojem s riziky pro každý stát bez výjimky i pro jeho politické a ekonomické struktury,*
- *může zasahovat politické strany a jejich představitele.“*

V odborné literatuře se lze setkat i s termínem „systémová korupce“, která není pojímána jako selhání dvou jedinců, ale jako společensky nebezpečný fenomén rozšířený především ve veřejnoprávních institucích. Jeho podstata spočívá v nastavení „nových norem“ pro korupční jednání v těchto institucích, které pak ovlivňují rozhodovací, administrativní, politické procesy, právní jednání zaměstnanců atd. Podle Dvořákové předpokladem pro fungování systémové korupce je nekonceptnost veřejných politik, což vytváří prostor pro účelové prosazování zájmů a deprofesionalizaci státní správy.⁴⁹ Systémová korupce na rozdíl od individuální korupce je zcela jiným kvantitativním jevem. Je spojena a rozrůstá se především ve veřejnoprávních institucích, dalším jejím charakteristickým prvkem je vnější prostředím obklopující instituce a třetím prvkem jsou neformální struktury, které v tomto systému korupčních vztahů a vazeb mají klíčovou roli.⁵⁰ Hellmann⁵¹ ve své práci publikoval i systém měření pro tento druh korupce.

⁴⁸ Častorál, Z. (2011) *Ekonomická kriminalita a management*. s. 145

⁴⁹ Dvořáková, V. (2012) *Systémová korupce jako fenomén současné krize*. s. 258

⁵⁰ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 1

⁵¹ Srov. Hellmann, J. et al. (2000) *Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption and Influence in Transition*. [online], dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=240555>, publ. září 2000, cit. 30.09.2016

V odborné literatuře je používán rovněž pojem „state capture corruption“⁵², který bývá překládán jako „ovládnutí státního aparátu“. State capture je považována za jeden z typů systémové korupce. Představuje ovládnutí legislativního procesu soukromými subjekty (captors, hunters), kteří ovlivňují utváření zákonů a dalších procesů ve veřejné správě ve svůj prospěch pomocí ilegálních a netransparentních provizí soukromého charakteru adresovaných úředníkům.

Pojmem politická korupce „political corruption“⁵³, který je rovněž považován za další z typů systémové korupce, bývá v odborné literatuře označováno zneužívání pravomoci ze strany vládních představitelů k dosažení nelegálního soukromého zisku. Toto jednání přímo souvisí s přímým výkonem jejich pravomocí vykonávaných na základě zákona nebo zahrnuje tzv. „obchodování s vlivem“. Za politickou korupci je též považováno zneužití vládní moci pro jiné účely, např. pro potlačování politických oponentů. Vymezení politické korupce záleží na zemi nebo jurisdikci. Například způsob financování politických stran, který je legální v jednom státu, za legální v jiném státu považován být nemusí. Stav neomezené politické korupce bývá označován jako „kleptokracie“ nebo „rule by thieves“, tj. „kleptokracie“ nebo „vláda zlodějů“.

Rovněž za podtyp systémové korupce je považována institucionální korupce „institutional corruption“⁵⁴, která může vzniknout u institucí, které jsou závislé na finanční podpoře od lidí, jejichž zájmy mohou být v rozporu s primárním účelem instituce.

Některé korupční praktiky používané v zahraničním bankovním sektoru napojeného na politiky nebo veřejnou správu popisují Carswell⁵⁵, Young⁵⁶, Cousin⁵⁷ a Richard⁵⁸. Jde například o úplatkářství, klientelismus, tajné dohody. V některých případech politici na konci své politické kariéry získávají významné pozice ve správních nebo dozorčích radách společností, se kterými předtím uzavírali dohody. Někdy může být korupce velice silně spjata s fungováním celého státu, což popisují publikace Browdera⁵⁹ nebo Serviceho⁶⁰, které se věnují nejen machinacím v Kremlu, vysoké politice a ekonomice, ale i pohledu na

⁵² Srov. World Bank (2000) *Anticorruption in Transition: A Contribution to the Policy Debate*. 101 s. [online], dostupné z: <https://books.google.co.uk/books?id=gpBvS3O17S4C&pg=PA3&hl=cs#v=onepage&q&f=false>, cit. 30.09.2016

⁵³ Srov. Amundsen, I. (199) *Political Corruption: An Introduction to the Issue*. 39 s. [online], dostupné z: <https://www.cmi.no/publications/file/1040-political-corruption.pdf>, cit. 30.09.2016

⁵⁴ Srov. Thomsson, D. (2000) *Ethics in Congress: From Individual to Institutional Corruption*. 267 s.

⁵⁵ Srov. Carswell, S. (2011) *Anglo republic: inside the bank that broke Ireland*. 344 s.

⁵⁶ Srov. Young, M., A. (2013) *Banking secrecy and offshore financial centers : money laundering and offshore banking*. 190 s.

⁵⁷ Srov. Cousin, A. (2007) *Banking in China*. 112–118 s.

⁵⁸ Srov. Richard, C., S. (2010) *Confidence game : how hedge fund manager called Wall Street's bluff*.

⁵⁹ Srov. Browder, B. (2015) *Rudý zákon : jak jsem se stal Putinovým nepřítelem č. 1*. 349 s.

⁶⁰ Srov. Service, R. (2006) *Rusko : experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*. 358 s.

školský, armádu, média, církve a tradiční ruskou kulturu. O vlivu globalizace, propojení na politiku a s ní spojené korupci se zmiňuje Ritzer⁶¹ nebo Naím⁶².

V českém prostředí se o korupci zmiňují např. Frič⁶³ (popisuje korupci z různých pohledů – privatizace, média, byrokracie atp.), Dvořáková⁶⁴ (zájmové skupiny, vzdělávání, znalecká činnost a propojení s politikou), Michálek⁶⁵ (státní správa a financování politických stran), v teoretické rovině pak i např. Louporová⁶⁶; Otáhal⁶⁷ a Naxera⁶⁸.

O tom, že korupce se týká celé naší společnosti, svědčí i práce popisující výskyt korupce v rozličných odvětvích lidské činnosti – např. Veselý⁶⁹ (privatizace Mostecké uhelné), Kmenta^{70,71,72,73} (klientelismus, podsvětí, organizovaný zločin a propojení s politikou i veřejnou správou), Holub⁷⁴ et al. (podezřelý nákup stíhaček, propojení politiky, médií a byznysu, veřejné zakázky, kauza IPB, praní špinavých peněz, privatizace firem, korupce při privatizaci), Kmenta⁷⁵ (schopnost uchopit moc, uplácení, zastrasování a hraná pokora), Zeman⁷⁶ (osobní selhání, korupce, klientelismus, touha po moci, soukromé zájmy i prostá lidská hloupost), Paroubek⁷⁷ (pohled politika na mediální kampaň, zájmové skupiny a informace o korupci uvedené v tzv. Kubiceho zprávě), Horálek⁷⁸ (police, politické strany, justice), Kedroň⁷⁹ (korupce ve zdravotnictví, veřejné správě a veřejných zakázkách), Kmenta^{80,81,82} (propojení českého organizovaného zločinu s mezinárodním organizovaným zločinem).

Ve výše uvedeném výčtu publikací popisujících korupční jednání jsou často hlavním pojítkem politici, politické strany a zájmy soukromých subjektů, jejich napojení na veřejnou

⁶¹ Srov. Ritzer, G. (2007) *The Blackwell companion to globalization*. s. 541–543 a 593–609

⁶² Srov. Naím, M. (2008) *Černá kniha globalizace*. 303 s.

⁶³ Srov. Frič, P. et al. (1999) *Korupce na český způsob*. 302 s.

⁶⁴ Srov. Dvořáková, V. (2012) *Rozkládání státu*. 175 s.

⁶⁵ Srov. Michálek, L. (2013) *Zničte to, nebo to zničí vás : aneb Modrá, nikoliv Zelená banka?*, 191 s.

⁶⁶ Srov. Louporová, V. (2004) *Koncept korupce v českém transformačním kontextu*. s. 354–369

⁶⁷ Srov. Otáhal, T. (2014) *Mises, Hayek and Corruption*. s. 399–404

⁶⁸ Srov. Naxera, V. (2012) *Korupce a postkomunismus*. [online], dostupné z:

<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=524>, cit. 30.09.2016

⁶⁹ Srov. Veselý, L., X. (2015) *Jak se těží miliardy? : skutečný příběh Mostecké uhelné*. 180 s.

⁷⁰ Srov. Kmenta, J. (2007) *Kmotr Mrázek. [I. část]*. 174 s.

⁷¹ Srov. Kmenta, J. (2008) *Kmotr Mrázek II, Krakatice*. 269 s.

⁷² Srov. Kmenta, J. (2009) *Kmotr Mrázek III, Válka kmotrů*. 369 s.

⁷³ Srov. Kmenta, J. (2010) *Svědék na zabití*. 230 s.

⁷⁴ Srov. Holub et al. (2004) *Co se stane, když se zhasne? : Dvě podoby české privatizace*. 181 s.

⁷⁵ Srov. Kmenta, J. (2011) *Všehoschopní – superguru Bárta*. 348. s

⁷⁶ Srov. Zeman, M. (2006) *Vzestup a pád české sociální demokracie*. 279 s.

⁷⁷ Srov. Paroubek, J. (2011) *Český Watergate – tzv. Kubiceho zpráva : Paroubek vs. Kubice po 5 letech*. 87 s.

⁷⁸ Horálek, P. (2010) „*Spravedlnost*“ mocných : kmotři a pěšáci českých mafii. 479 s.

⁷⁹ Srov. Kedroň, R. (2015) *Operace Rath*. 263 s.

⁸⁰ Srov. Kmenta, J. (2014) *Padrino Krejčíř – Afričan*. 278 s.

⁸¹ Srov. Kmenta, J. (2015) *Padrino Krejčíř – Gangster*. 294 s.

⁸² Srov. Kmenta, J. (2015) *Padrino Krejčíř – Žralok*. 432 s.

správu a především na veřejné zdroje. Souhrnně je kritizováno jednání politiků a politických stran motivovaných soukromými zájmy. Rozmanité formy ekonomicky motivovaného jednání politiků se vyskytují v různé míře i v zahraničí, o čemž svědčí např. práce Caselliho & Morelliho⁸³. Lze se i setkat s různými návrhy možného řešení, či spíše zlepšení fungování politického prostředí, viz např. Kohout⁸⁴. Rovněž se lze domnívat na základě množství publikací týkajících se korupce, že tato problematika zajímá širokou veřejnost, ovšem spíše z pohledu zvědavého „co, kdo s kým, kde a kolik“, nežli z pohledu a zájmu, jak proti korupci účinně postupovat. Trochu odlišnou je publikace Šmída & Kupky⁸⁵, kteří na základě interview s respondenty, kteří se profesionálně zabývají bojem s organizovaným zločinem a použitím analýzy mediálních zdrojů, vytvořili typologii českého organizovaného zločinu včetně popisu charakteristických rysů jednotlivých typů zločinu; jedním z nich je právě i korupce.

2.3 Veřejná správa

Správu lze rozdělit na soukromou a veřejnou. Veřejnou správu lze dále rozdělit na státní správu a samosprávu. Veřejná správa vznikla spolu s vytvořením prvních států a státních zřízení. **Veřejná správa** je činností státu nebo jiného státem zmocněného subjektu, která není činností zákonodárnou, soudní ani vládnutím.⁸⁶ Veřejná správa je v ČR rozčleněna na orgány ústřední státní správy (prezident, vláda, ministerstva, další ústřední správní úřady...), územně dekoncentrované orgány státní správy (krajské správy, okresní ředitelství a obvodní oddělení PČR, úřady práce...) a samosprávu (území – kraje a obce, profesní – ČLK, zájmové – myslivecké spolky). Veřejná správa se zabývá především správou státu, krajů a obcí. S tím je spojena celá řada činností spočívajících ve správě veřejných financí, majetku, zdrojů či výkonu moci ve veřejném zájmu. Snaha ovládnout tyto zdroje či z nich získat soukromý prospěch může být důvodem k různorodému korupčnímu jednání. Veřejná správa se uplatňuje prostřednictvím veřejné moci, jejíž základní vymezení je uvedeno v ústavním zákonu č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 2 odst. 3, jenž uvádí, že „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“. V usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., čl. 2 odst. 2 je uvedeno: „Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem.“.

⁸³ Srov. Casseli, F. & Morelli, M. (2000) *Bad politicians*. 35 s.

⁸⁴ Srov. Kohout, P. (2012) *Úsvit : kritika politického systému a návrh nové Ústavy pro Českou republiku*. 124 s.

⁸⁵ Srov. Šmíd, T. & Kupka, P. (2011) *Český organizovaný zločin : od vyděračů ke korupčním sítím*. 348 s.

⁸⁶ Tomancová, J. et al. (2005) *Právní nauka pro pracovníky veřejné správy*. s. 26

Jones uvádí, že hlavní rozdíl mezi korupcí ve veřejné správě a soukromém sektoru spočívá ve formě vlastnictví, kdy majetek soukromý bývá vlastníky lépe chráněn proti defraudaci a korupci než veřejný majetek.⁸⁷ Isaksen uvádí jako příklady oblastí s největším výskytem korupce činnosti spojené s tvorbou předpisů, licencí, rozdělováním veřejných financí a privatizací.⁸⁸ Vorobyev, který se zabýval analýzou volebních podvodů v demokratických i nedemokratických zřízeních, dospěl k závěru, že vyšší nejistota o voličově netoleranci k podvodům poskytuje slabší podmínky ke spáchání samotného podvodu⁸⁹. Tento závěr lze analogicky použít i pro oblast korupce, tj. pokud bude netolerance vůči výskytu korupce u voličů dostatečně vysoká, pak ochota politiků podílet se na korupčním jednání bude značně snížena.

Obecně lze konstatovat, že korupce ve veřejné správě zahrnuje korupční a s ní související aktivity, které se odehrávají ve státní správě, samosprávě, soudnictví, volených zastupitelských sborech, ministrů a dalších jmenovaných orgánů, kolektivních orgánů, politických stran, atd., jejichž pravomoci a působnost spadají do oblasti výkonu veřejného zájmu.

2.4 Příčiny korupce

Příčinou korupce je obecně touha jedince po zisku, úspěchu, moci, získání výhod nad ostatními a také i celá řada dalších vnitřních pohnutek člověka (msta, nenávisť, zkrslená realita vnímání světa atp.), které je obtížné identifikovat. Jak uvádí Frič⁹⁰: „*Příležitost dělá zloděje. Příležitost pro korupci nastává všude tam, kde jsou veřejným činitelům svěřovány pravomoci.*“. Korupce na úřadech je důsledkem monopolního postavení veřejné správy. S tím bývá spojeno dodržování určitých správních úkonů, procedur, procesních lhůt atp. Pokud se však člověk obtížně dovolává svých zákonných nároků u úřadů, soudů a dalších orgánů a institucí, pak není překvapující, že se mnohý jedinec uchýlí ke korupci. Podle výsledků studie Donath-Burson-Marsteller et al.⁹¹ týkající se vnímání korupce v roce 2006 je uplácení rozšířeno na centrálních úřadech státní správy (ministerstvech) a na úřadech statutárních měst. Výskyt korupce v hlavním městě Praha je vyšší než v jiných regionech, neboť je sídlem většiny úřadů centrální správy. Dále ze studie vyplývá, že podle manažerů a politiků se korupce nejčastěji vyskytuje při přidělování veřejných zakázek, při udělování

⁸⁷ Jones, P. (1993) *Combating fraud and corruption in the public sector*. s. 5

⁸⁸ Isaksen, J. (2005) *The budget process and corruption*. s. 3

⁸⁹ Vorobyev, D. (2010) *Growth of electoral fraud in non-democracies : the role of uncertainty*. s. 29

⁹⁰ Frič, P. et al. (1999) *Korupce na český způsob*. s. 36

⁹¹ Donath-Burson-Marsteller, Factum Invenio, Sociologický ústav Akademie věd ČR, The Fleet Sheet's Final Word (2007) *Vnímání korupce v ČR: výzkum mezi politiky a manažery*. [online], dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/?id=98>, cit. 30.09.2016

licencí, rovněž ve stavebnictví a zdravotnictví. S úplatky se lze setkat na stavebních úřadech, katastrálních úřadech, u dopravní policie, ve zdravotnictví (změna ohledně pořadí v pořadnících na operace či dosažení kvalitnější zdravotní péče), na památkových úřadech, na celních úřadech, na finančních úřadech a všude tam, kde pravidla rozhodování nejsou zcela transparentní a rozhodování závisí na vůli úředníků či je možné získat dodatečné povolení nebo prominutí pokuty.

Často úplatky slouží nikoliv k tomu, aby byl úředník ovlivněn při svém rozhodování, ale aby byla žádost vyřízena rychleji, tedy aby systém fungoval lépe. Otázkou tudíž je, proč občan, který splnil zákonné podmínky a na daný úřední úkon má právní nárok, podstupuje riziko při uplácení, chce-li, aby jeho žádost byla vyřízena rychleji. Důvodem je neefektivní fungování veřejné správy, které nezaručuje provedení úkonů ve stanovených termínech.

Systematickému výzkumu, analýze a fungování korupce věnují pozornost společenské vědy souvisle již od 70. let minulého století. Proto obecné formy, kterých tento jev může nabývat, jakož i jeho vlivy na totalitní či demokratickou společnost, byly mnohokrát popsány v odborné literatuře. Např. Caiden⁹² nebo Sterling⁹³ popisují korupci a její mechanismy uvnitř společnosti Enron. Heidenheimer & Johnston popisují teoretický koncept protikorupčních politik *public office*, *public interest* či *market centered*⁹⁴ a Klitgaard et al. *principal – agent*.⁹⁵ České prostředí přehledně mapuje publikace Friče⁹⁶ nebo Chmelík & Tomiči⁹⁷. S popisem nástrojů na potlačení korupce se lze setkat i u těchto autorů: Stefes⁹⁸; Vannucci⁹⁹; Mungiu-Pippodi¹⁰⁰; Persson et al.¹⁰¹. Gorman¹⁰² pak vidí hlavní nástroj boje proti korupci v omezení používání hotovostních peněz. Jak již bylo zmíněno dříve, korupci lze rozdělit na *individuální* a *systémovou* či *institucionalizovanou*... Zejména dopady systémové korupce jsou pro společnost a fungování veřejné správy velmi nebezpečné.

Motivem jedinců ke korupčnímu jednání bývá snaha získat pro sebe nějaký prospěch (finanční, materiální, přístup ke zdrojům, kariérní postup, podíl na moci atp.). Vnímání korupce ve společnosti vychází z uznávaných hodnot, morálních a etických zásad dané

⁹² Srov. Caiden, G. (2002) *Enron, Accountancy and Professional Ethics*. s. 321–332

⁹³ Srov. Sterling, F., T. (2002) *The Enron scandal*. 180 s.

⁹⁴ Srov. Heidenheimer, A. & Johnston, M. (2002) *Political Corruption: Concepts and Context*. s. 7–9

⁹⁵ Srov. Klitgaard, R. et al. (2000) *Corrupt Cities: a Practical Guide to Cure and Prevention*. s. 36

⁹⁶ Srov. Frič, P. et al. (1999) *Korupce na český způsob*. 302 s.

⁹⁷ Srov. Chmelík, J. & Tomica, Z. (2011) *Korupce a úplatkářství*. 281 s.

⁹⁸ Srov. Stefes, C. (2007) *Measuring, Conceptualizing, and Fighting Systemic Corruption: Evidence from Post-Soviet Countries*. s. 1–16.

⁹⁹ Srov. Vannucci, A. (2009) *The Controversial Legacy of „Mani Pulite“: A Critical Analysis of Italian Corruption and Anti-Corruption Policies*. s. 233–264.

¹⁰⁰ Srov. Mungiu-Pippidi, A. (ed.) (2011) *Contextual Choices in Fighting Corruption: Lessons Learned*. 139 s.

¹⁰¹ Srov. Persson, A. et al. (2013) *Why Anticorruption Reforms Fail – Systemic Corruption as a Collective Action Problem*. s. 449–471

¹⁰² Gorman, D. (2007) *Cashless money : replacing paper cash with electronic money transfers*. s. 39–42

společnosti; v některých státech je nepřipustná a bývá tvrdě potírána, v jiných je běžnou součástí života i celého systému státní správy. Korupce se může vyskytovat jak na straně občana, tak i na straně institucí. Příčinu korupce ve veřejné správě lze spatřovat v koncentraci moci spojené s volností v rozhodování a následné nedostatečné kontrole a netransparentnosti procesu rozhodování. Wijas¹⁰³ na základě svých zkušeností z praxe uvádí, že „*ÚOHS prověřuje pouze dodržování zákona a nikoliv kvalitu rozhodování úředníků a politiků. NKÚ má omezené možnosti, jak zpětně odhalovat úmyslné nehospodárné vynakládání veřejných prostředků. Navíc udělenou pokutu prošetřovaný úřad stejně zaplatí z kapes daňových poplatníků. Pesimisticky též vidí možnost prokázání zmanipulování veřejných zakázek malého rozsahu zadávaných na elektronickém tržišti, či sledování účelnosti takto nakupovaných zařízení. Podle jeho názoru transparentnost bude účinná pouze tehdy, když předem odradí lidi od korupčního jednání. Jako řešení navrhuje nastavit všechny rozhodovací procesy ve veřejné správě tak, aby byly transparentní vzhledem ke všem příslušným kontrolním orgánům, které tvoří zpětnou vazbu. Tyto orgány by měly být ustanoveny pro každou úroveň řízení státu i samosprávy a měly by dohlížet na hospodaření dané instituce a případná podezření na korupci či jinou trestně-právní delikty a získané podněty předávat k dalšímu prošetření specializovaným složkám státní správy (policie, protikorupční agentura, NKÚ). Personální složení tohoto kontrolního orgánu by mělo zajistit odbornost dohledu a nezávislost na vedení dané instituce. Jejich zjištění by měla být veřejná.*“ Z výše uvedeného je zřejmé, že hlavním problémem kontroly je transparentnost a jasná pravidla rozhodovacích procesů, jakož i personální a institucionální nezávislost kontrolních orgánů

Chmelík & Tomica uvádějí tyto hlavní příčiny vytvářející korupční prostředí:¹⁰⁴

- 1) Monopolizující efekt, kdy na trhu operuje několik firem, které kontrolují tento trh. Rovněž stát může mít zájem na tom, aby určité zboží nebo služby dodával nebo vykonával určitý omezený počet soukromých subjektů. Čím je větší počet firem, které mohou státní poptávku uspokojit, tím je větší korupční prostředí a předpoklad korupčního jednání s cílem získat státní zakázku. Rovněž i naopak, čím je menší počet firem schopných splnit požadavky státu na zajištění služeb, veřejných prací apod., tím více také vzniká korupční prostředí. Korupční praktiky však mají jiný cíl než v předchozím případě. Díky nedostatečné konkurenci jsou poskytované zboží nebo služby odváděny nekvalitně, případně jsou přepláceny či je tolerováno (za úplatu) nedodržování termínů atp.

¹⁰³ Wijas, D. (2007) *Jak léčit nejenom korupci – rady a recepty nejen pro premiéra*. s. 80–81

¹⁰⁴ Chmelík, J. & Tomica, Z. (2011) *Korupce a úplatkářství*. s. 27–28

- 2) Široké rozhodovací pravomoci v rukou jedinců nebo organizací spolu s malou nebo žádnou existencí mechanismů zajišťujících kontrolu a rovnováhu. Tím se vytváří příležitosti vedoucí představitelů nebo úředníků k zneužití pravomocí, vzniku korupčního prostředí a úplatnému využívání slabín systému.
- 3) Nedostatek transparentnosti, která snižuje možnost kontroly osob s rozhodovací pravomocí. Nedostatek transparentnosti může spočívat např. v zavázání bankovním tajemstvím, nebo v situaci, kdy jen úzký okruh jedinců je obeznámený s problémem či vybaven potřebnými znalostmi.
- 4) Dysfunkce právního, administrativního, kulturního, ekonomického a politického systému.

2.5 Korupční klima

Korupční klima lze specifikovat jako soubor neformálních kolektivních představ a zvyklostí, které přijímání a poskytování úplatků činí pro danou skupinu obyvatel samozřejmým a zvykově legálním jednáním¹⁰⁵. Toto korupční klima pak vytváří uzavřený řetězec prvků korupčního systému¹⁰⁶. Účastníci korupčního jednání se nejdříve pokoušejí korupci utajit, při určité úrovni se však stane korupční jednání veřejným tajemstvím. Pokud státní moc není schopna efektivně proti korupci zakročit, pak začne veřejnost být toho mínění, že korupční jednání je beztrestné. Tento pocit beztrestnosti je motivací pro další jedince ke korupčnímu jednání. Tím dojde k posílení korupčního klimatu ve společnosti a domněnce, že korupční jednání je vlastně legální. *„Korupční klima ve skutečnosti představuje neformální normativní strukturu. Tato neformální vrstva existuje paralelně vedle oficiálního řádu a morálky společnosti.“*¹⁰⁷

*„V prostředí ČR je korupce vnímána jako téměř běžná součást každodenního života a z průzkumu jasně vyplývá, že ani manažerská veřejnost se nebrání korupčnímu chování a v extrémních případech korupci vnímá jako součást svých běžných manažerských povinností.“*¹⁰⁸ Pro řešení korupce ve státní správě je důležité přijmout pravidla o fungování státní služby tak, aby se omezil vliv politiků na personální politiku úředníků od obcí přes kraje až po centrální úřady. Vondráček & Havrda¹⁰⁹ doporučují zejména zavedení povinnosti úřadů zveřejňovat informace o sobě, informace o uzavřených smlouvách, dále povinnost chránit oznamovatele korupce a vytvářet srozumitelné zákony; pro bližší podrobnosti

¹⁰⁵ Chmelík, J. & Bruna, E. (2015) *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. s. 36

¹⁰⁶ Chmelík et al., (2003) *Pozornost, úplatek a korupce*. s. 16

¹⁰⁷ Naxera, V. *Korupce v komunistickém režimu a v průběhu postkomunistické transformace : studie korupčních, klientelistických a patronážních jevů z prostředí Československa/České republiky*. s. 54

¹⁰⁸ Škamradová, L. & Schreier, J. (2013) *Vliv korupce na hospodářskou soutěž*. s. 174

¹⁰⁹ Vondráček, O. & Havrda, H. (2013) *Korupce jako parazit : návod, jak ji porazit*. s. 55–71

odkazují na web www.korupcejakoparazit.cz. Strémy & Gregušová¹¹⁰ poukazují na nedostatečnou ochranu oznamovatelů korupce. Jelínek uvádí že: „V akčním plánu boje s korupcí na rok 2015¹¹¹ vydaném na základě vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017“, že: „Ve struktuře exekutivy hrají klíčovou roli při potírání projevů korupce orgány činné v trestním řízení, plnící represivní funkci. Proto je za prioritu považováno předložení návrhu nové právní úpravy týkající se činnosti státního zastupitelství.“¹¹²

Shepherd¹¹³ popisuje události okolo tzv. „sametové revoluce“ a následný ekonomický i politický vývoj včetně korupčního jednání až do vzniku samostatného českého státu. Lze konstatovat, že pohled na porevoluční vývoj zahraničního pozorovatele může být odlišný od pohledu českého občana. Gustafson¹¹⁴ mapuje průběh privatizace v Rusku a s ní spojené korupční jevy ve veřejné správě a jiných oblastech, jakož i přechod na kapitalismus a s tím spojené politické a hospodářské potíže.

Korupce má neblahý vliv na veřejnou správu – poznatky z amerického prostředí lze najít v pracích autorů Caiden¹¹⁵; Hellmann¹¹⁶; Stefes^{117;118}; ze západoevropských příspěvků lze zmínit práce těchto autorů: della Porta & Vannucci¹¹⁹; Teorell¹²⁰; Persson et al.¹²¹; Rothstein¹²²; Vannucci¹²³. Řada autorů se zaměřila na analýzu nebo popis korupčního jednání v postkomunistických zemích mající na rozdíl od západoevropských zemí své specifické rysy. Lze zmínit práce např. těchto autorů: Mungiu-Pippidi^{124;125}, Mezrich¹²⁶,

¹¹⁰ Stémy, T. & Gregušová, A. (2014) *Organizovaný zločin a jeho pronik do veřejnej správy*. s. 135–151

¹¹¹ Akční plán boje s korupcí na rok 2015. [online], dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/Akni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2015.pdf>, cit. 30.09.2016

¹¹² Jelínek, J. et al (2015) *Trestní právo Evropské unie a jeho vliv na právní řád České republiky a Slovenské republiky*. s. 247–248

¹¹³ Srov. Shepherd, R., H., E. (2000) *Czechoslovakia : the velvet revolution and beyond*. 204 s.

¹¹⁴ Srov. Gustafson, T. (1999) *Capitalism Russina–style*. 264 s.

¹¹⁵ Srov. Caiden, G. (2002) *Enron, Accountancy, and Professional Ethics*. s. 321–332

¹¹⁶ Srov. Hellmann, J. et al. (2000) *Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption and Influence in Transition*. [online], dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=240555>, publ. září 2000, cit. 30.09.2016

¹¹⁷ Srov. Stefes, C. (2008) *Governance, the State, and Systemic Corruption: Armenia and Georgia in Comparasion*. s. 1–3

¹¹⁸ Srov. Stefes, C. (2007) *Measuring, Conceptualizing, and Fighting Systemic Corruption: Evidence from Post-Soviet Countries*. s. 1–16

¹¹⁹ Srov. della Porta, D. & Vannucci, A. (1997) *The „Perverse Effects“ of Political Corruption*. s. 516–538

¹²⁰ Srov. Teorell, I. (2007) *Corruption as an Institution: Rethinking the Nature and Origins of the Grabbing Hand*. s. 1–24

¹²¹ Srov. Persson, A. et al. (2013) *Why Anticorruption Reforms Fail – Systemic Corruption as a Collective Action Problem*. s. 449–471

¹²² Srov. Rothstein, B. (2007) *Anti-Corruption – A Big Bang Theory*. s. 1–27

¹²³ Srov. Vannucci, A. (2009) *The Controversial Legacy of „Mani Pulite“: A Critical Analysis of Italian Corruption and Anti-Corruption Policies*. s. 233–264

¹²⁴ Srov. Mungiu-Pippidi, A. (2006) *Corruption: Diagnosis and Treatment*. s. 86–99.

¹²⁵ Srov. Mungiu-Pippidi, A. (ed.) (2011) *Contextual Choices in Fighting Corruption: Lessons Learned*. 139 s.

¹²⁶ Srov. Mezrich, B. (2016) *Tenkrát na východě v Rusku : vzestup oligarchů*. 215 s.

Pojman¹²⁷, Wolf & Gürgenová¹²⁸, Sajó^{129,130}, Otáhal^{131,132}, Ledeneva¹³³ Timtschenko¹³⁴, Miller¹³⁵ nebo Aslund¹³⁶.

Klíma¹³⁷ se zabýval fenoménem klientelismu, korupce a organizovaného zločinu, jejichž vývoj v ČR ilustroval na četných případech za čtvrtstoletí od pádu totalitního režimu. Rektorič¹³⁸ doporučuje mimo legislativy využívat podpůrně k omezení korupce ve státní správě též etických principů pro úředníky, kteří se významně podílejí na toku peněz z veřejných rozpočtů. Mnoho zajímavých doporučení pro boj s korupcí ve veřejné správě přináší i Tickner¹³⁹, ovšem řada z nich vychází z ostrovního civilního a trestního práva, proto by nemusela být v našem prostředí zcela konformní a navíc je nutné vzít v potaz i rozdíl v české mentalitě.

2.6 Možné příčiny vzniku korupčního jednání

Některé jednání, které není považováno za korupční, však může vytvářet pro korupci vhodné prostředí. Jedním z důležitých faktorů pro fungování korupce ve veřejné správě je vznik a fungování neformálních struktur, které mají přímou moc nebo vliv na rozhodování volených nebo jmenovaných institucí. V oblasti žurnalistiky se v ČR někdy pro tyto mocenské skupiny používá též označení „*kmotři*“, které je převzato z mafiánského prostředí, kde označuje vztah mezi patronem a jeho klientem, tj. řídící osobou a řízenou osobou. Podle Johnstona bývá takovýto vztah soudržný, neboť bývá utužován vzájemnými zájmy, korupcí a oboustrannou vydíratelností.¹⁴⁰ Jde tedy o vzájemný soulad mezi formálními institucemi a neformálními strukturami nebo sítěmi či uskupeními.¹⁴¹ V prostředí české veřejné správy

¹²⁷ Srov. Pojman, P. (2015) *Moderní organizovaný zločin jako významný, neznámý hráč veřejného života politiky – příklad Ruské federace*. s. 132–149

¹²⁸ Srov. Wolf, T. & Gürgenová, E. (2000) *Zefektivnění výkonu státní moci a boj proti korupci v Pobaltí a v zemích SNS : úloha MMF*. 17 s.

¹²⁹ Srov. Sajó, A. (2002) *Clientelism and Extortion: Corruption in Transition*. [online], dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=iBCjNt4xiR8C&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>, cit. 30.09.2016

¹³⁰ Srov. Sajó, A. (2003) *From corruption to extortion: Conceptualization of post-communist corruption*. s. 171–194

¹³¹ Srov. Otáhal, T. (2007) *Vývoj korupce v SR v období transformace*. 30 s.

¹³² Srov. Otáhal, T. (2006a) *Vývoj korupce v ČR v období transformace*. 38 s.

¹³³ Srov. Ledeneva, A. (2009) *Corruption in Postcommunist Societies in Europe: A Re-Examination*. s. 69–86

¹³⁴ Srov. Timtschenko, V. (2013) *Chodorkovskij : legendy, mýty a jiné pravdy*. 316 s.

¹³⁵ Srov. Miller, W., L. et al. (2001) *A culture of corruption? : coping with government in post-communist Europe*. 365 s.

¹³⁶ Srov. Aslund, A. (2007) *How capitalism was built : the transformation of Central and Eastern Europe, Russia, and Central Asia*. 356 s.

¹³⁷ Srov. Klíma, M. (2015) *Od totality k defektní demokracii : privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. 364 s.

¹³⁸ Rektorič, J. et al. (2003) *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru*. s. 160

¹³⁹ Srov. Tickner, P. (2015) *Fraud and corruption in public services*. 300 s.

¹⁴⁰ Johnston, M. (1986) *The Political Consequences of Corruption*. s. 468–469

¹⁴¹ Frič, P. et al. (1999) *Korupce na český způsob*. s. 34

se jedná o vzájemné vztahy mezi osobami se soukromými podnikatelskými zájmy (tzv. podnikatelské elity), politickými elitami (ať zvolenými či dosazenými politickými stranami) a úředníky veřejné správy (disponujícími rozhodovací pravomocí).

2.6.1 Lobbying, zájmové a nátlakové skupiny

Podle Müllera et al.¹⁴² pojem „lobbying“ pochází z anglického slova lobby, což znamená vstupní chodbu a kuloáry zákonodárných sborů (Senátu a Sněmovny reprezentantů), ve kterých se lobbisté setkávají se zákonodárci. Lobbisté jsou zástupci zájmových seskupení, kteří se snaží různými formami ovlivnit zákonodárce, aby prosazovali nebo hlasovali pro návrhy zákonů, které vyhovují zájmovým sdružením. Laboutková & Žák¹⁴³ uvádějí, že jednotná definice lobbyingu, která by všem vyhovovala, bohužel zatím neexistuje, neboť v jednotlivých zemích panuje odlišné institucionální klima, kapitalistické společnosti se navzájem liší a existují i rozdílné historické a kulturní podmínky.

V USA jde o běžný způsob provádění zákulisní politiky a ovlivňování zákonodárců – lobbisté ovlivňují přijímání zákonů svými expertizami a vláda prostřednictvím lobbistů zjišťuje názory zájmových skupin na přijímaná opatření. Lobbyista je tedy člověk, který dovede v krátké době přesvědčit osoby, které rozhodují (politiky, bankéře, právníky, manažery) o nutnosti realizovat jím navrhované aktivity nebo změny v legislativě.¹⁴⁴

V literatuře se lze setkat i s pojmem zájmová a nátlaková skupina. Rudný¹⁴⁵ et al. definuje zájmovou skupinu jako: „Organizovanou skupinu jednotlivců, kteří sdílejí shodné cíle a snaží se ovlivnit veřejné záležitosti. Je tvořena účelově k prosazení konkrétního opatření a snaží se akumulovat politickou moc. Jejich působení je většinou napříč politickými stranami a probíhá v reálném čase.“. Nátlakovou skupinu pak vymezuje jako: „Skupinu lidí vykonávající legálními nebo pololegálními metodami nátlak na top management organizací nebo představitele politických stran, vládní či státní administrativu a ovlivňující jejich rozhodování (a rozhodnutí) a činnost ve prospěch svých zájmů a cílů nebo zájmů a cílů skupiny, kterou zastupují.“.

V ČR se objevil pokus o prosazení zákona o lobbyingu, který by jej odlišil od korupce. V období navrhování zákona o lobbyingu vznikla zajímavá publikace Smith et al.¹⁴⁶, která měla za cíl vysvětlit význam regulace lobbyingu v souvislosti s bojem s korupcí na základě doporučení českých nevládních protikorupčních organizací a obsahovala i paragrafovaný

¹⁴² Müller, K., B. et al. (2010) *Lobbying v moderních demokraciích*. 256 s.

¹⁴³ Laboutková, S. & Žák, M. (2010) *Lobování v Evropské unii a v České republice*. s. 581

¹⁴⁴ David, V. & Nett, A., (2007) *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. s. 35

¹⁴⁵ Rudný, R. et al. (2001) *Korupce : boj proti korupci ve veřejné správě*. s. 41–42

¹⁴⁶ Srov. Smith, M., L. et al. (2013) *Regulace lobbyingu v České republice : od myšlenky ke konceptu a implementaci*. 117 s. [online], dostupné z: <http://www.isea.cz/wp-content/uploads/2014/06/Regulace-lobbyingu-v-CR.pdf>, cit. 30.09.2016

návrh zákona o lobbingu. Návrh zákona předložený Úřadem vlády České republiky byl však stažen. Lobbying v něm byl definován jako činnost, jejímž předmětem je lobbistický kontakt na ovlivnění toho, kdo rozhoduje v rámci své pravomoci, nebo pomoc k uskutečnění takového kontaktu. Tento kontakt mohl být vykonán jakoukoliv ústní, písemnou, elektronickou či jinou formou komunikace, a to včetně jednostranné komunikace s lobbovaným. Byly ovšem definovány i výjimky, kdy se o lobbistický kontakt nejedná (zejména komunikace mezi občany hájících své zájmy prostřednictvím oslovování veřejně činných osob jako základní prvek zastupitelské demokracie).¹⁴⁷

Problematika regulace lobbingu je řešena různými způsoby, např. v USA má každý stát svoji vlastní úpravu, přičemž nejprísrnější úprava stanoví možnost registrovat se jako lobbista až jeden rok po ukončení mandátu, přičemž federální regulace je považována za poměrně mírnou ve srovnání s jednotlivými státy. Lobbying je v Kanadě, Polsku a Litvě upraven pomocí zákona o lobbistické činnosti. V České republice je lobbing ponechán samoregulaci pomocí dobrovolného kodexu chování poslance. Ve Spojeném království Velké Británie a severního Irsku je využíváno seberegulace pomocí etických kodexů profesní asociace lobbistů. V Německé spolkové republice slovo lobbing není v legislativě přímo uvedeno, ale přístup zájmových skupin na pole Deutscher Bundestagu (= Německý spolkový sněm) a Bundesratu (=Spolková rada) regulován je. Ve Francii je využíváno registrů lobbistů, obdobně jako tomu je např. v Evropském parlamentu. Rovněž může být využito opatření sankční povahy jako tomu je v Maďarské republice.¹⁴⁸

Lobbying je často spojován s legislativním procesem, tedy snahou zájmových skupin ovlivnit regulaci právního prostředí ve svůj prospěch. Dále je lobbing často spojován s veřejnými zakázkami a snahou ovlivnit jak samotný předmět zakázky, tak i zadání určité firmě. Proto se lobbisté zaměřují hlavně na zákonodárnou a výkonnou moc, tj. na vládu, ministry, poslance, vedoucí pracovníky ústředních správních úřadů, hejtmany, primátory, starosty či úředníky s rozhodovací pravomocí.

Hranice mezi lobbingem a korupcí je velmi nezřetelná, proto se lze domnívat, že ani sebelepší vymezení lobbingu pomocí zákona nepomůže korupci eliminovat. Důležitou složkou je zejména důsledná kontrola rozhodovací činnosti, která musí probíhat dle pevně

¹⁴⁷ *Důvodová zpráva* k Návrhu zákona o lobbingu a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o lobbingu), (2012) [online], dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN8YCI6CF5>, cit. 30.09.2016

¹⁴⁸ Srov. Způsoby regulace lobbingu ve vybraných zemích – Příloha 3B, Informace postupu ve věci regulace lobbingu v České republice a teze k návrhu zákona o lobbingu, Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí – (2013) [online], dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-temata/priloha-3A.pdf>, cit. 30.09.2016

zákonem stanovených pravidel a sankce musí být aplikovány v takové výši či způsobem, který odstraší všechny od korupčního jednání.

2.6.2 Klientelismus

Klientelismus představuje vztah mezi klientem a jeho tzv. patronem (kmotrem), na kterého je klient navázán vzájemnou důvěrou v rámci vzájemně prospěšné spolupráce. Patron může klientovi poskytovat hmotné prostředky a tím si klienta zavazuje. Tento vztah bývá utajován a umožňuje na základě známostí a protekce rozdělovat majetkové statky klientům. Tím je pokříváno tržní prostředí, které umožňuje výhodnější zhodnocení. Předmětem je přidělování osob či prosazování do jmenovaných nebo politických či ekonomických funkcí.

Klientelismus poskytuje pocit bezpečí, vnáší do korupce řád a zavádí netržní principy. Klientské vztahy vybudovávají nejen pocit bezpečí, ale i systém sankcí za porušení pravidel.¹⁴⁹ V zájmu maximalizace zisků se monopolizuje, vytvářejí se neformální uskupení osob v různých oblastech státní správy i samosprávy a rovněž vzniká možnost snazšího průniku do státní správy a světa politiky. Zvláštní formou institucionalizování korupce je politický klientelismus.¹⁵⁰

2.6.3 Nepotismus a bratříčkování

Významná osoba nebo osoba disponující veřejnou mocí využívá tuto moc k uplatňování nebo rozšiřování tohoto vlivu prostřednictvím prosazování osob blízkých (protekce) nebo osobních přátel (bratříčkování) do různých funkcí, mocenských pozic a vytváří tím tzv. příbuzenskou (přátelskou) korupci. Takto si vytváří síť rodinných a vzájemných vazeb, osobních kontaktů k upevnění svého postavení, ekonomických a politických vztahů.¹⁵¹ Extrémním případem nepotismu může být, když osoba blízká „zdědí“ celý stát, jako je tomu v severní Koreji či Sýrii. Lehčí forma bratříčkování pak představuje výběr lidí z obdobné nebo vybírajícímu blízké slupiny, např. z absolventů stejných škol, namísto výběru nejvhodnějšího kandidáta. Může jít i o snahu na základě vykonstruovaných obvinění s využitím úřední pravomoci neoprávněně poškodit „nepřátele“, jakými bývají např. novináři píšící o politicky citlivých tématech jako je uplácení úředníků.

Nepotismus lze popsat coby prosazování příbuzných a oblíbenců do ekonomicky nebo společensky vlivných pozic. Přitom jsou očekávány okamžité nebo budoucí protislužby jak v podobě hmotné, tak i v hodnotách neměřitelných, např. svědčení u soudu ve prospěch

¹⁴⁹ Chmelík et al., (2003) *Pozornost, úplatek a korupce*. s. 17

¹⁵⁰ Chmelík et al., (2003) *Pozornost, úplatek a korupce*. s. 18

¹⁵¹ Keller, J. (1995) *Dvanáct omylů sociologie*. s. 59

korumpujícího.¹⁵² Nepotismus v souvislosti s veřejnou správou je nežádoucí, neboť je často provozován na úkor schopnějších i kvalifikovanějších osob a rovněž umožňuje krýt případnou korupci.

2.7 Rozdělení korupce

Korupci lze rozdělit podle různých hledisek i autorů, např. podle Heidenheimera na drobnou (*petty*), všední (*routine*) a těžkou (*aggravated*)¹⁵³; Johnston ji rozděluje dle počtu participujících a stability korupčních vazeb na tržní (*market*), klientelistickou (*patron – client*). Dále se lze setkat v odborné literatuře i s korupcí nepotickou (*nepotism*)¹⁵⁴. Také se lze setkat s vymezením pojmu korupce kaskádové¹⁵⁵, přebujelé¹⁵⁶ (*rampant corruption*), byrokratické a politické¹⁵⁷. Dela Porta & Vannucci popisují typologii korupčních sítí¹⁵⁸. Pro země střední a východní Evropy Karklins^{159;160} vymezil patnáct podtypů rozdělených do tří velkých skupin, a to na malou administrativní, korupci uvnitř úřadů a korupční sítě. V odborné literatuře se lze setkat i s dalším členěním či názvoslovím vztahujícím se ke korupci.

Níže je uveden popis a rozdělení korupce na malou a velkou, jež představuje ke všemu dosud uvedenému jisté zjednodušení, které se jeví jako vhodné zejména k tématu této práce. Jak uvádí Frič¹⁶¹, mimo členění korupce z různých pohledů je možné ji vnímat jako postupně vyvíjející se proces, který začíná od náhodných jevů, a pokračuje ke korupci organizované až po korupci institucionalizovanou, která prorůstá celým společenským systémem. Podle Perssona¹⁶² vrcholové fáze korupce nelze vnímat jako selhání jedince vůči zákonným normám, ale spíš jako kolektivní akci, kdy podle Torella¹⁶³ do korupce mohou být zapojeny i celé instituce – zejména veřejné.

¹⁵² David, V. & Nett, A., (2007) *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. s. 84

¹⁵³ Srov. Heidenheimer, A. (1970) *Perspectives on the Perception of Corruption*. s. 147–152

¹⁵⁴ Srov. Johnston, M. (1986) *The Political Consequences of Corruption*. s. 466–474

¹⁵⁵ Noland, M. & Howard, P. (2007) *The Arab economies in a changing world*. s. 153

¹⁵⁶ Pomahač, R. & Vidláková, O. (2002) *Veřejná správa*. s. 149

¹⁵⁷ Ryska, P. & Průša, J. (2013) *Korupce : Ekonomie vs. mýty*. s. 18–20

¹⁵⁸ Srov. dela Porta, D. & Vannucci, A. (2006) *A Typology of Corruption Networks*. s. 23–61

¹⁵⁹ Srov. Karklins, R. (2002) *Typology of Post-Communist Corruption*. s. 24–30

¹⁶⁰ Srov. Karklins, R. (2005) *The Typology of Post-Communist Corruption*. In *The System Made Me Do It: Corruption in Post-Communist Societies*. [online], dostupné z: <http://www.google.com/books?hl=cs&lr=&id=JBYf43IkDwC&oi=fnd&pg=PR7&dq=rasma+karklins&ots=l43spocZmU&sig=k7pbm6JSElplHBZjXD7oHGy8yNs#v=onepage&q&f=false>, s. 19–38, cit. 30.09.2016

¹⁶¹ Srov. Frič, P. et al. (1999) *Korupce na český způsob*. s. 32–34

¹⁶² Srov. Persson, A. et al. (2013) *Why Anticorruption Reforms Fail – Systemic Corruption as a Collective Action Problem*. s. 450–451 a 454

¹⁶³ Srov. Teorell, I. (2007) *Corruption as an Institution: Rethinking the Nature and Origins of the Grabbing Hand*. s. 1–24

Jak je výše uvedeno, state capture corruption (ovládnutí státu) souvisí s ovládnutím legislativního procesu soukromými subjekty, je to tedy symbióza politických elit s vlivnými ekonomickými strukturami. Tento druh korupce se projevuje kontrolou veřejných institucí pro soukromý prospěch, podkopáváním svobodných voleb skrytou reklamou, neprůhledným financováním voleb, zneužitím legislativní moci, zneužitím soudní moci, používáním kompromitujících materiálů pro politické vydírání a nátlak, korupcí médií.¹⁶⁴ Na problematiku korupce a financování politických stran poukazuje též Mc Menamin¹⁶⁵.

Dobré fungování korupčního systému je založeno na přijímání nových neformálních korupčních norem ve společnosti, vynucování jejich respektování, postihování nekorupčního jednání a účinné ochraně zapojených jedinců¹⁶⁶. Tato ochrana může do jisté míry až ovlivňovat nezávislost či nepodjatost vyšetřujících, justičních či jiných orgánů, které korupci přehlížejí nebo i kryjí, viz Persson¹⁶⁷, Dvořáková¹⁶⁸, Prchal¹⁶⁹. Ochrana též spočívá v klientelismu, budování vlivových sítí, vytváření kontaktů na různých místech státní správy i místní samosprávy, letitých recipročních vazeb atp.

Jak uvádí Langr, soukromé subjekty (zejména podnikatelé) ve vztahu k politikům i spřízněným úředníkům usilují o naplnění svých soukromých zájmů (nejčastěji o veřejné zakázky), přičemž vůči oběma skupinám (politikům a úředníkům) udržují svůj vliv pomocí nejrůznějších benefitů pro své pomahače (finanční odměny, kariérní postup atp.), nebo sankcí (šikana, ztráta zaměstnání atp.) vůči těm, kdo odmítají se na korupci podílet. Politici usilují o udržení svého podílu na moci, proto korupci podnikatelů tolerují, jak vůči podřízeným (samospráva), tak i nepodřízeným (přenesený výkon státní správy) a úředník zde působí jako převodník soukromých zájmů. Zkorumpovaní úředníci pak účelově rozhodují ve správním řízení, připravují podklady pro zdůvodnitelná rozhodnutí politiků, přičemž ctí soukromé zájmy podnikatelů i politiků. Úředníci pak mohou konzumovat nabízené benefity od politiků i podnikatelů, mít možnost si budovat kariéru nebo si jednoduše jen udržet své pracovní místo.¹⁷⁰ Dříve se mělo za to, že korupce odstraňuje vládou zavedené překážky a podporuje obchodování, tento pohled se však v posledních letech změnil o 180°, neboť v mnoha zemích výnosy z korupce slouží k financování politických stran.¹⁷¹ Mlejnek dokonce zastává názor, že politické strany napříč svým

¹⁶⁴ Vymětal, P. (2006) *Typologie korupce*. s. 16

¹⁶⁵ Srov. Mc Menamin, I. (2013) *If money talks, what does it say? : corruption and business financing of political parties*. 177 s.

¹⁶⁶ Srov. Caiden, G. (2002) *Enron, Accountancy and Professional Ethics*. s. 307

¹⁶⁷ Srov. Frič, P. et al. (1999) *Korupce na český způsob*. s. 29

¹⁶⁸ Srov. Dvořáková, V. (2012) *Rozkládání státu*. s. 141

¹⁶⁹ Srov. Prchal, P. (2006) *Vyšetřování trestných činů volených politických představitelů*. s. 216

¹⁷⁰ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

¹⁷¹ Jílek, J. (2009) *Akciové trhy a investování*. s. 618

spektrům vytvářejí „kartel“, kdy navenek hrají svoje role, ale ve skutečnosti je spojuje zájem na dobrém živobytí vlastní stranické „firmy“.¹⁷² To ve svém důsledku vede k lobbingu a korupčnímu jednání. Tento názor potvrzuje např. Sokol, který uvádí že: „*politické strany získávají prostředky na stále nákladnější kampaně tím, že vycházejí vstříc ‚ochotným‘ velkým firmám – ať už v oblasti zákonodárství, přidělování veřejných zakázek a podobně*“.¹⁷³

2.7.1 Malá korupce

Malá korupce (*petty forms of corruption, grassroot corruption*) někdy bývá označována též jako drobná, administrativní či byrokratická, neboť se pojí s výkonem práce úředníků, kteří vykonávají svěřené pravomoci státní správy nebo samosprávy. Představuje zpravidla malé úplatky (většinou v hotovosti), které jsou nabízeny při osobním styku úředníkovi subjektem, jenž požaduje vyřízení svých záležitostí, o kterých daný úředník rozhoduje. Případně je úplatek vyžadován přímo úředníkem, který v dané věci rozhoduje. Tento druh korupce umožňují nedostatečné kontrolní mechanismy, přičemž většinou bývá snazší prokázat porušení právních či organizačních předpisů. Příkladem může být uplácení úředníků rozhodujících o stavebním povolení. Spočívat může též v záměrně nepřehledné regulaci, zatemňování pravidel, špatné organizaci, špatné dozorové činnosti.¹⁷⁴ Odhalovat ji lze např. pomocí operativní techniky, využít by šlo i tzv. agentů provokatérů. Aby bylo možné bojovat s velkou korupcí, je potřebné se nejprve vypořádat s malou korupcí. Neboť ten, kdo je ochoten se podílet na malé korupci, je spíše korumpovatelný, vydíratelný a je ochotný se podílet i na velké korupci. Pokud se bude tolerovat malá korupce, pak se nezmění ani tolerantní přístup obyvatel k velké korupci.

2.7.2 Velká korupce

Velká korupce (*grand forms of corruption, political corruption*), někdy též označovaná jako hospodářská korupce, představuje zneužívání veřejných prostředků nebo vytváření předem připravených podmínek pro přidělení veřejných zakázek spolu s následnou realizací předem vybranými osobami, a bývá často spojena s privatizací majetku nebo služeb. Zvýhodnění vybraných subjektů je dosahováno pomocí úplatků politikům či úředníkům, kteří vykonávají veřejnou moc nebo na ni mají vliv. Příkladem mohou být veřejné zakázky ze stavebnictví. Účastníci této korupce mají propracovanou síť, která funguje na klientelistických vazbách. Její páchaní bývá kamuflováno pomocí právních rozborů a odborných posudků s předem stanoveným výsledkem, zhotovením zadávací dokumentace

¹⁷² Mlejnek, J. jr. (2015) *Kuře v hrnci a křeček v kole : česká politika a její transformace v kontextu civilizační krize*. s. 96–97

¹⁷³ Sokol, J. (2014) *Etika, život, instituce : pokus o praktickou filosofii*. s. 231

¹⁷⁴ Blažek, J. et al. (2016) *Ekonomika veřejné správy*. s. 160

veřejné zakázky, která vyhovuje jen určitému okruhu dodavatelů či účasti uzavřeného okruhu firem s předem domluvenými nabídkami a velmi těžko se prokazuje. Důvodem korupce v oblasti veřejných zakázek jsou vysoký objem finančních prostředků a mezery v zákoně o veřejných zakázkách.¹⁷⁵

Zneužití veřejných zdrojů může spočívat též ve zpronevěře veřejných zdrojů, nehospodárném využívání veřejných zdrojů, soukromém prospěchu z privatizace, zneužívání veřejné moci při udělování veřejných zakázek, nepotismu, klientelismu, případně i tzv. „prodeji pozic“.¹⁷⁶ Zajímavý postřeh přináší Balík¹⁷⁷, který uvádí, že: „Podoba českého prostoru je totiž stále více ovlivňována nikoliv volenými politiky různých úrovní, ale úřednictvem. O tom, kde a jak se bude stavět přechod pro chodce, nerozhoduje ani krajská samospráva, ani starosta či místní zastupitelstvo, ani poslanec skrze přijaté zákony, ale úředníci...“. Tento názor by se na první pohled mohl zdát být správný, je však nutné si uvědomit, jakým různorodým vlivům a tlakům bývá úředník při svém rozhodování vystaven právě ze strany politiků. Skutečností však zůstává, že ke korupci může docházet skrze vyplácení bonusů k platům, které uděluje vedoucí pracovník – a někdy tyto odměny dosahují i statisícových částek. Tímto získává nad podřízenými vliv a moc vyžadovat plnění nestandardních úkolů či ovlivňovat jejich rozhodování.

2.8 Korupce ve veřejné správě a její následky

Korupce ve veřejné správě spočívá v jednání zúčastněných subjektů, které z ní získávají nějakou výhodu či prospěch. Podle Chmelíka¹⁷⁸ se ve veřejné a místní správě zneužívání pravomocí projevuje v podobě: „zneužívání veřejných funkcí při obstarávání věcí obecného nebo soukromého zájmu občanů, poskytování provizí a úplatků, získávání výhod v souvislosti s výkonem veřejných funkcí, obstarávání zboží, služeb nebo věcí v rozporu se zákonem, zneužívání získaných informací z titulu úředníka, nebo v souvislosti s výkonem soukromé výdělečné činnosti vedle výkonu funkce v orgánech veřejné správy“.

Korupce zachvacující veřejnou správu začne pronikat do policie, justice i politiky a dokáže otrávit i základy právního státu. Nedůsledné potírání korupce vede ke snížení právního vědomí občanů a jejich důvěry v právní stát, jeho spolehlivost, demokracii a schopnost potírat kriminalitu.¹⁷⁹ Maruška¹⁸⁰ uvádí: „Tvrdím, že korupce je jedním

¹⁷⁵ Schelleová, A. (2013) *Veřejné zakázky jako nejvyhledávanější důvod korupce*. s. 138–142

¹⁷⁶ Blažek, J. et al. (2016) *Ekonomika veřejné správy*. s. 160–162

¹⁷⁷ Balík, S. (2014) *Největší paradox : Jdeme na západ, ale skončíme na Balkáně*. s. 90–91

¹⁷⁸ Chmelík, J. (2007) *Pozornost, úplatek a korupce*. s. 38

¹⁷⁹ Němec, M. (2003) *Mafie a zločinecké gangy : aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. s. 219

¹⁸⁰ Maruška, Z. (2010) *V takové zemi žít nechci*. s. 83–84

z hlavních motivů vstupu lidí do politiky.“ Coby druhý důvod pro vstup do politiky uvádí „... měkké, státní, naše peníze v jejich legálních platech a náhradách. Měkké státní peníze jsou peníze ze zákona odvedené občany formou daní a vymutitelné finančními úřady, policií a soudy. Jsou k dispozici vždy a snadno. Naopak tvrdé peníze jsou získané na trhu v hospodářské soutěži.“. Kolesár & Kucek¹⁸¹ uvádějí, že je stejně důležité se zaměřit na vytváření přiměřeného protikorupčního prostředí, stejně jako na trestněprávní postih takového jednání.

2.8.1 Ekonomický vliv korupce

Korupce odčerpává finanční prostředky z veřejné správy, aniž by byly hospodárně využity nebo vynaloženy na jiné potřebné statky a služby. Ekonomické ztráty způsobené Evropské unii korupcí lze odhadovat ze sdělení Evropské komise „Boj proti korupci v EU“¹⁸² určenému Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému výboru, avšak jedná se o pouhý odhad na základě použité metodiky, neboť skutečná výše ztrát není známa.

Ekonomické účinky korupce¹⁸³:

- Nadměrná regulace vyvolává dodatečné transakční náklady pro podnikání, zhoršuje postavení ČR v zahraničí a snižuje příliv zahraničního kapitálu.
- Zneužívání dozorových pravomocí snižuje míru předvídatelnosti podnikatelského prostředí, zhoršuje hospodářskou soutěž a snižuje investice v zemi.
- Zpronevěra veřejných zdrojů snižuje objem prostředků, které by bylo možné vynakládat na jiné veřejně prospěšné služby.
- Zneužívání pravomocí v procesu zadávání veřejných zakázek snižuje objem prostředků, které by bylo možné vynakládat na jiné projekty.

Zejména nadměrná regulace bývá často popisována jako jedna z příčin vzniku korupce, neboť „pokřivuje“ trh. Polouček¹⁸⁴ uvádí, že: „významným krokem k omezení prostoru pro korupci, odstranění monopolů je odstraňování a zjednodušování veškeré regulace“. Jiný postoj k regulaci zaujímá Otáhal¹⁸⁵, který uvádí že: „Stanovení pravidel regulujících vztahy

¹⁸¹ Kolesár, J. & Kucek, A. (2008) *Korupcia jako jedna z prekážok fungovania trhovej ekonomiky*. s. 141

¹⁸² Srov. Evropská komise, (2011), *Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Boj proti korupci v EU*, s. 3., [online], dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0308:FIN:CS:PDF>, publ. 06.06.2011, cit. 30.09.2016

¹⁸³ Srov. Kolektiv autorů, (2005) *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Skripta ke stejnojmennému vzdělávacímu programu Transparency International – Česká republika. Transparency International – Česká republika, s. 10 – 11, [online], dostupné z http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce%20a%20protikorup%C4%8Dn%C3%AD%20politika_2.pdf, publ. únor 2005, cit. 30.09.2016

¹⁸⁴ Polouček, S. (2000) *Korupce v bankovníctví v České republice*. s. 12

¹⁸⁵ Otáhal, T. (2006b) *Je úplatkářství dobrá cesta k nejefektivnějšímu vymáhání práva?* s. 3

mezi ekonomickými agenty je klíčovou podmínkou společenské koordinace. Taková pravidla ale pozbývají významu, pokud nejsou vymáhána.“. Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že důležitým předpokladem pro fungování regulace je reálná vymahatelnost práva. Otáhal¹⁸⁶ nevnímá korupci z ekonomického hlediska pouze jako negativní jev, vidí v ní i některá pozitiva napravující nerovnováhu či externalitu tržního prostředí a uvádí, že: „Ne každá korupce musí být protirůstová. Proto nezbyvá, než si položit otázku: Které korupční jednání je to „ekonomicky“ nežádoucí a proč?“. S tímto názorem nelze zcela souhlasit, neboť s výsledky fungování „neviditelné ruky trhu“ ve spojení s nedostatečnou právní úpravou jsou v ČR dostatečné zkušenosti. Je nutné vzít v potaz i etickou stránku věci a mravní hodnoty, které lze vysledovat např. v Sergi & Bagatelas¹⁸⁷, Dušková & Džbánková¹⁸⁸ nebo Chapman¹⁸⁹.

Langr¹⁹⁰ uvádí, že v sociální oblasti vlivem korupce dochází k příjmové polarizaci, kdy se zvyšují rozdíly mezi extrémně bohatými lidmi a lidmi živořícími v chudobě, jichž se navíc dotýká útlum sociálních služeb zapříčiněný nedostatkem veřejných financí. Někteří autoři se též pokoušejí vyčíslit vliv korupce na snížení příjmů státního rozpočtu.¹⁹¹ Tento přístup však lze označit za nekorektní, neboť nelze vyčíslit vliv něčeho, co není přesně kvantifikováno a je pouze nepřímo odhadováno. Dreher a Herzfeld uvádí na základě analýzy více než 60 publikovaných článků a studií týkajících se korupce, že má vliv na snižování ekonomického růstu, výši HDP připadajícího na obyvatele, investiční aktivitu, mezinárodní obchod, cenovou stabilitu a vládní výdaje.¹⁹² Martinez-Vazquez et al.¹⁹³ uvádí, že největší negativní dopad má korupce na rozvojové země.

2.8.2 Neekonomický vliv korupce

Projevuje se ztrátou důvěry jak v instituce podílející se na výkonu veřejné správy a její kontrole, tak i v politické vedení státu. Rovněž dochází ke ztrátě důvěry u zahraničních subjektů.

V českém prostředí lze shledat některé příznaky korupce spočívající např. v rozevírajících se nůžkách mezi sociálními skupinami, churavějícím veřejným sektoru,

¹⁸⁶ Otáhal, T. (2007b) *Teorie korupce: Kterou použít?* s. 4

¹⁸⁷ Srov. Sergi, B., S. & Bagatelas, W., T. (2005) *Ethical implications of post-communist transition economics and politics in Europe*. 485 s.

¹⁸⁸ Srov. Dušková, I. & Džbánková, Z. (2006) *Etická dimenze institucionálních změn II (praktikum)*. 101 s.

¹⁸⁹ Srov. Chapman, R., A. (2003) *Etika ve veřejné službě pro nové tisíciletí*. 262 s.

¹⁹⁰ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 5

¹⁹¹ Kouhout, P. et al., (2011) *Boj proti korupci*. In: Sborník textu pracovní skupiny pro boj proti korupci Národní ekonomické rady vlády (NERV), s. 4,

¹⁹² Dreher, A. & Herzfeld, T. *The Economic Costs of Corruption : A Survey of the Empirical Evidence*. s. 115–132 In: de Luca, F., N. (ed.) (2008) *Economic corruption : detection, costs and prevention*.

¹⁹³ Martinez-Vazquez, J. et al. (2007) *Fighting corruption in the public sector*. s. 35

pošlapávání sociálních práv, propojení politických a ekonomických skupin, bezkonceptní tvorbě veřejných politik často na zakázku preferovaných skupin¹⁹⁴ aj. Korupce může mít vliv na zákonnost, demokracii, lidská práva, dobrý způsob vlády, aplikaci zásad solidárnosti a sociální spravedlnosti, snižování konkurenceschopnosti, ohrožení stability demokratických institucí, morálku společnosti.¹⁹⁵ Němec¹⁹⁶ je toho názoru, že každá země na světě má svá specifika, co se týká korupce a organizovaného zločinu, ale obecně lze pozorovat tytéž trendy a analogické formy organizovaného zločinu v zemích bývalého východního bloku. Z uvedeného se lze domnívat, že korupce je ovlivňována mentalitou lidí i politickým a právním systémem, ve kterém se vyvíjí.

2.9 Indikátory korupce

Langr¹⁹⁷ na základě výsledků zkoumání jiných autorů i svého bádání vypracoval třináct indikátorů systémové korupce. Tyto indikátory se jeví jako vhodný nástroj pro diagnostiku korupčního jednání ve veřejné správě, zejména v oblastech, ve kterých může vznikat tzv. systémová korupce, např. v oblasti stavebních zakázek, což dobře dokumentuje ve svém článku na příkladu města Liberec. Tyto indikátory charakterizují jednání jedinců uvnitř veřejné instituce nebo úřadu, či přibližují vazby mezi politiky a úředníky na jedné straně a neformálními strukturami na straně druhé. Tyto indikátory nejsou samostatně se vyskytujícími prvky, ale vzájemně na sebe v jednotlivých krocích navazují. Tj. tam, kde dochází k porušování vnitřních předpisů, pak v druhém kroku následuje skrývání takovýchto přestupků a ve třetím kroku pak následuje odměňování korupčnímu jednání loajálních úředníků a trestání neloajálních úředníků. Celá sekvence pak podle Langera může vypadat následovně:

- 1) *„vědomé porušování interních předpisů a účelové skrývání takových přestupků (Caiden & Caiden 1977¹⁹⁸; Caiden 2003¹⁹⁹)*, což se často odehrává po silném nátlaku nadřízených na podřízené,

¹⁹⁴ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 5–6

¹⁹⁵ Srov. Sbírka mezinárodních smluv, (2009), *Trestněprávní úmluva o korupci*. [online], dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2009/016m2009.pdf>, publ. 29.5.2009, cit. 30.9.2016

¹⁹⁶ Němec, M. (1995) *Organizovaný zločin : aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. s. 8

¹⁹⁷ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

¹⁹⁸ Caiden, G. & Caiden, N. (1977) *Administrative Corruption*. s. 306–307, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

¹⁹⁹ Caiden, G. (2003) *The burden on our backs; corruption in Latin America*. s. 5, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

- 2) *zajišťování významných benefitů a bonusů pro přísluhovače systému (Caiden & Caiden 1977²⁰⁰; Caiden 2003²⁰¹), kteří předešlé výzvy k akceptování korupčních pravidel vyslyší,*
- 3) *účinná a stálá ochrana přísluhovačů systému i v případě jejich odhalení (Caiden & Caiden 1977²⁰²; Caiden 2003²⁰³), protože bezpečnost každého jednotlivého prvku zakládá bezpečí pro systém jako celek,*
- 4) *budování ovzduší nepolapitelnosti korupčníků a v případě jejich odhalení bagatelizace jejich viny (Caiden & Caiden 1977²⁰⁴; Caiden 2003²⁰⁵),*
- 5) *vytlačování jedinců, kteří se na korupci nechtějí podílet, na okraj a z vlivných nebo lépe placených pozic (Caiden & Caiden 1977²⁰⁶; Caiden 2003²⁰⁷), protože jejich chování je korupční sítí chápáno jako deviantní, a tedy odporující zájmům ostatních kompliců,*
- 6) *diskreditace whistleblowerů a snaha je pronásledovat, štvát a terorizovat (Caiden & Caiden 1977²⁰⁸; Caiden 2003²⁰⁹) jako odplata za jejich aktivní vzdor korupčním normám.*

Další indikátory již překračují hranici jednotlivých institucí a objevují se v souvislosti s existencí silných neformálních (často podnikatelských) skupin, které prosazují své vlastní zájmy na úkor veřejných zájmů:

- 7) *revolving door syndrome (Transparency 2010²¹⁰), tedy zejména předem připravené a účelové přecházení úředníků do soukromého sektoru a naopak, což může vést až*

²⁰⁰ Caiden, G. & Caiden, N. (1977) *Administrative Corruption*. s. 307, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

²⁰¹ Caiden, G. (2003) *The burden on our backs; corruption in Latin America*. s. 6, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

²⁰² Caiden, G. & Caiden, N. (1977) *Administrative Corruption*. s. 307, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

²⁰³ Caiden, G. (2003) *The burden on our backs; corruption in Latin America*. s. 6, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

²⁰⁴ Caiden, G. & Caiden, N. (1977) *Administrative Corruption*. s. 307, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 8

²⁰⁵ Caiden, G. (2003) *The burden on our backs; corruption in Latin America*. s. 6, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 8

²⁰⁶ Caiden, G. & Caiden, N. (1977) *Administrative Corruption*. s. 307, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 8

²⁰⁷ Caiden, G. (2003) *The burden on our backs; corruption in Latin America*. s. 5, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 8

²⁰⁸ Caiden, G. & Caiden, N. (1977) *Administrative Corruption*. s. 307, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 8

²⁰⁹ Caiden, G. (2003) *The burden on our backs; corruption in Latin America*. s. 6, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 8

²¹⁰ Transparency International. (2010) *Regulating the Revolving Door*. s. 2, 3, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 8

k přerodu veřejné instituce v agenturu soukromých zájmů (Jowitt 1983²¹¹, 1992²¹²). Instituce totiž pod vlivem lidí vybavených korupčními úkoly přestává vnímat všeobecné zájmy jako prioritní a plní zájmy soukromé a partikulární,

- 8) *stálá rotace úzké skupiny kádrů ve výkonných strukturách (Langr 2013²¹³), tedy dlouhodobé držení politické moci v rukách omezené skupiny lidí (např. personální obsazování statutárních orgánů obchodních společností veřejných korporací),*
- 9) *existence paralelních center a struktur s neformální rozhodovací mocí (Langr 2013²¹⁴), které si na místo veřejných institucí přivlastňují právo rozhodovat o tvorbě a směřování veřejných politik. Rozhodování volených orgánů, příp. úředníků je tak omezeno na čistě formální proceduru a pouhou administraci toho, co jim bylo zadáno paralelní mocenskou skupinou,*
- 10) *state capture (Hellmann, Jones, Kaufmann 2000²¹⁵) lze rozumět jako zajetí nebo ukořistění státu, resp. veřejného sektoru soukromými lovci či honci, kteří chtějí za pomoci ilegálních prostředků a nátlakových akcí dosáhnout změny pravidel hry a především omezit konkurenční přístup ostatních subjektů k veřejným zdrojům,*
- 11) *business capture (Jakovlev 2006²¹⁶) je do jisté míry opačný korupční případ, protože se projevuje jako sevření soukromých subjektů státem, resp. veřejnou správou. Podnikatelé se tedy musí v zájmu naplnění svých cílů ze sevření reálně vykoupit, a tedy uplácet,*
- 12) *systematic corruption (Wallis 2006²¹⁷) souvisí s propojením politiky s ekonomikou a její manipulací s cílem naplnit své vlastní soukromé zájmy. Typickým produktem bývají politicko-ekonomické formace, které si snaží dlouhodobě udržet nadvládu nad veřejnými zdroji, protože jim přinášejí pravidelné zisky. Podstatná je přitom ona dlouhodobost a systematicklost, s jakou tyto účelové koalice fungují,*

²¹¹ Jowitt, K. (1983) Soviet Neotraditionalism: The Political Corruption of a Leninist Regime, Soviet Studies. s. 293, In: Langr, I. (2015) Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec. s. 8

²¹² Jowitt, K. (1992) Neotraditionalism. s. 121–122, In: Langr, I. (2015) Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec. s. 8

²¹³ Langr, I. (2013) Systémová korupce v Liberci. Jak ji řešit? s. 49, In: Langr, I. (2015) Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec. s. 8

²¹⁴ Langr, I. (2013) Systémová korupce v Liberci. Jak ji řešit? s. 49, In: Langr, I. (2015) Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec. s. 8

²¹⁵ Hellmann, J., Jones, G. & Kaufmann, D. (2000) Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption and Influence in Transition. s. 2, In: Langr, I. (2015) Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec. s. 8

²¹⁶ Jakovlev, A. (2006) The Evolution of Business – State Interaction in Russia: From State Capture to Business Capture? s. 1048, In: Langr, I. (2015) Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec. s. 8

²¹⁷ Wallis, J., J. (2006): The Concept of Systematic Corruption in American History. s. 25, In: Langr, I. (2015) Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec. s. 8

13) *venal corruption* (Wallis 2006²¹⁸) pak může být méně propracovanou variantou systémové korupce, v níž se jedná čistě o prorůstání ekonomiky do politiky, resp. tyti z veřejných rozpočtů projevující se v podobě nejrůznějších klientelistických metod (*crony formy, protěžování, nepotismus aj.*).²¹⁹

Loughman & Sibery uvádějí řadu protikorupčních politik (způsobů indikace korupce), které je možné využít v rámci protikorupčního auditu k odhalení korupce. Jako jeden z klíčových prvků však vidí v individuálním interview s jedinci, kteří zaujímají klíčové role.²²⁰ Clements doporučuje na základě svých zkušeností jako nejúčinnější způsob pro odhalení korupce sledování pracoviště a zejména analyzování dat z počítačů a serverů.²²¹ Maruška²²² navrhuje pro omezení korupce co největší zúžení korupčního prostoru spočívajícího v omezení přerozdělování peněz úředníky, omezení kontaktu státního a veřejného sektoru, omezení kontaktu politiků a zájmových skupin, omezení dotací, daňových výhod a jiných selektivních subvencí. Dále navrhuje omezení osobních práv a svobod jedinců, kteří rozhodují o výhodnosti zákonů a o utrácení našich peněz – daní, tj. zveřejňování majetkových poměrů, ročních příjmů, vykonávání pouze jedné funkce, používání kontrolních mechanismů (odposlechy, agenti provokatéři, skryté kamery...), povinnost kdykoliv poskytnout veškeré dokumenty o pronájmech a obchodních transakcích, povinnost kdykoliv poskytnout vysvětlení a zavedení odvolacích mechanismů politiků.

2.10 Některé úmluvy, organizace a opatření potírající korupci

Trestněprávní úmluva o korupci²²³

Patří mezi nejvýznamnější úmluvy v oblasti korupce, které byly podepsány a následně i ratifikovány Českou republikou. Podepsána byla 15. 10. 1999 ve Štrasburku, v platnost pro ČR vstoupila 1. 8. 2002. Ve vztahu k veřejné správě jsou důležité články: Podplácení tuzemských veřejných činitelů, Přijímání úplatku tuzemskými veřejnými činiteli, Úplatkářství členů tuzemských parlamentních shromáždění, Úplatkářství soudců a úředníků mezinárodních soudních orgánů a Nepřímé úplatkářství.

²¹⁸ Wallis, J., J. (2006): *The Concept of Systematic Corruption in American History*. s. 25, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 8

²¹⁹ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7–8

²²⁰ Loughman, B. & Sibery, R. (2012) *Bribery and corruption : navigating the global risks*. s. 87–111, 136

²²¹ Clements, D. (2007) *How Many Ways Can I Defraud You?* s. 386

²²² Maruška, Z. (2010) *V takové zemi žít nechci*. s. 90–93

²²³ Srov. Sbíрка mezinárodních smluv, (2009), *Trestněprávní úmluva o korupci*. [online], dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2009/016m2009.pdf>, publ. 29.05.2009, cit. 30.09.2016

Úmluva Organizace spojených národů proti korupci²²⁴

Podepsána byla 22. 4. 2005 v New Yorku, v platnost pro ČR vstoupila 29. 12. 2013. Účel úmluvy specifikovaný v čl. 1 uvádí, že se jedná o účinnější a efektivnější potírání korupce, vzájemnou mezinárodní spolupráci a technickou pomoc při jejím potírání s cílem navrácení majetku a prosazování integrity, odpovědnosti, řádné správy záležitostí veřejných i řádné zacházení s veřejným majetkem. Ve vztahu k veřejné správě jsou důležité tyto články: Korupce vnitrostátních veřejných činitelů, Korupce zahraničních veřejných činitelů a činitelů mezinárodních organizací, Obchodování s vlivem, Zneužití funkce, Nezákonné obohacování, Odpovědnost právnických osob, Ochrana osob podávajících oznámení, Spolupráce s orgány činnými v trestním řízení.

Některé mezinárodní organizace

Organizace spojených národů (OSN) byla jednou z prvních organizací, které se snažily o zapojení jednotlivých států či mezinárodních společenství do potírání korupce na mezinárodní úrovni. Tato snaha OSN v boji proti korupci se promítla jak do výše uvedených smluv, tak do uzavření Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci a Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Nelze ani opominout úsilí v boji proti korupci globálních organizací jako jsou MMF, WB či OECD, které však zaměřují pozornost na korupci zejména z hlediska vedlejšího efektu jejich působení.

Úsilí Mezivládní organizace *Rada Evropy* vyústilo v přijetí Občanskoprávní úmluvy o korupci. ČR tuto úmluvu podepsala v roce 2000, v platnost vstoupila v ČR 1. 1. 2004. Smyslem této úmluvy je úprava vnitrostátního práva tak, aby osoby, které utrpěly korupcí škodu, měly možnost bránit svá práva vůči osobám, které škodu způsobily.

Rada Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) se zasloužila o podpis Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích. Předmětem této úmluvy je aplikace vnitrostátní právní úpravy používané na vnitrostátní veřejné činitele a shodně i na zahraniční veřejné činitele.

Úmluva o boji proti korupci vztahující se k úředníkům Evropských společenství nebo úředníky členských států zemí Evropské unie, která podporuje soudní spolupráci v oblasti korupce.

Evropská komise zřídila odbornou skupinu pro otázky korupce, která jí má poskytovat poradenství v otázkách spojených s protikorupční politikou, se zjišťováním trendů spojených

²²⁴ Srov. Sbíрка mezinárodních smluv, (2009), *Úmluva Organizace spojených národů proti korupci*. [online], dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2013/057m2013.pdf>, publ. 23.12.2013, cit. 30.09.2016

s korupcí a má také poskytovat poradenství ve vývoji metodik pro hodnocení úsilí členských států v boji proti korupci.²²⁵

Evropská komise v příloze Zprávy o boji proti korupci hodnotí v ČR nejlépe v rámci správy věcí veřejných Nejvyšší kontrolní úřad a jeho význam z hlediska antikorupční politiky. Dále Veřejného ochránce lidských práv, který sice nemá ve své kompetenci boj s korupcí, ale je příkladem transparentního a nestranného chování. Dále doporučuje úpravu státní služby zejména s ohledem na záruky proti státním zásahům; zlepšení efektivity při odhalování střetu zájmů u veřejných zakázek; transparentnost financování politických stran a posílení nezávislosti státních zástupců při řešení korupce.²²⁶

Mezi další významné subjekty na poli boje proti korupci lze zahrnout: *Skupinu států proti korupci* (GRECO), *Evropský úřad pro boj proti podvodům* (OLAF), a *Evropskou jednotku pro soudní spolupráci* (EUROJUST).

Nevládní organizace v České republice

Transparency International je mezinárodní nezisková nevládní organizace, která se zabývá sledováním korupce, analýzou korupčního jednání, osvětovými a publikačními aktivitami. Má svého zástupce v Radě vlády pro koordinaci boje s korupcí a tím i vliv na navrhovaná protikorupční opatření. Dále mapuje majetkové vztahy, otevřené financování politických stran, transparentnost veřejných zakázek, nezávislost a důvěryhodnost státního zastupitelství, hospodárnost veřejných rozpočtů a whistleblowing.²²⁷ Císař²²⁸ ji považuje za nejvýznamnější nevládní organizaci na poli boje proti korupci a především úplatkářství.

Občanské sdružení Oživení prosazuje principy transparentního fungování veřejné správy, principy udržitelného rozvoje zaměřené na životní prostředí, zabývá se právním poradenstvím, publikační a vzdělávací činností. Zpracovává odborné analýzy, pořádá semináře, organizuje petiční aktivity.²²⁹

Sdružení nevládních organizací v projektu „*Rekonstrukce státu*“ se snaží o prosazení transparentnosti veřejné správy, monitoruje plnění předvolebních slibů politiky, snaží se

²²⁵ Srov. Věstník Evropské unie (2011) *Rozhodnutí Komise ze dne 28. září 2011, kterým se zřizuje odborná skupina pro otázky korupce*. [online], dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/;ELX_SESSIONID=LJnTJDIT2YdbPFfvMc7cnfpGf4Q2NtzfdxNIB3svnsfDBs2yg3C1!558750199?uri=CELEX:32011D0930\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/;ELX_SESSIONID=LJnTJDIT2YdbPFfvMc7cnfpGf4Q2NtzfdxNIB3svnsfDBs2yg3C1!558750199?uri=CELEX:32011D0930(01)), publ. 30.9.2011, cit. 30.09.2016

²²⁶ Evropská komise (2015) *Zpráva o boji proti korupci*. [online], dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/index_en.htm, publ. 3.2.2014, cit. 30.09.2016

²²⁷ Transparency International (2016) *Témata*. [online], dostupné z: <https://www.transparency.cz/codelame/temata/>, cit. 30.09.2016

²²⁸ Císař, O. (2004) *Transnacionální politické sítě : jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací* s. 95

²²⁹ Občanské sdružení oživení (2016) *O nás*. [online], dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/o-nas/>, cit. 30.09.2016

o prosazení klíčových zákonů z oblasti politiky bez tajných sponzorů, majetková příznání politiků, smluv na internetu, zrušení anonymních akcí, konec trafik ve státních firmách, odpolitizování státní správy, nezávislé vyšetřování korupce, zákony bez přílepků a rozšíření pravomocí NKÚ.²³⁰

Nadační fond proti korupci se snaží zveřejňovat a rozkrývat korupční kauzy. Specializuje se na prosazování změn v legislativě se zaměřením na transparentnost veřejných zakázek a majetkových poměrů. Finančně oceňuje lidi, kteří upozorní na korupci ve svém okolí (tzv. whistleblower). Provozuje též osvětovou činnost prostřednictvím besed, přednášek a mediálních rozhovorů.²³¹

Některá opatření v boji proti korupci

I široká veřejnost v České republice si postupně začíná uvědomovat nebezpečí, které přináší rozšiřování korupčního klimatu ve společnosti. Proto součástí předvolební kampaně některých politických stran jsou sliby prosazení různých opatření, která mají snížit výskyt korupce. V další části textu jsou zmíněna vybraná opatření, která mají napomoci v boji proti korupci.

*Nařízení vlády č. 145/2015 Sb. ze dne 15. června 2015 o opatřeních souvisejících s oznámením podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu*²³² – zajišťuje ochranu oznamovateli podezření ze spáchání protiprávního jednání tím, že nesmí být v souvislosti s tímto jednáním postižen, znevýhodněn nebo vystaven nátlaku. V tomto nařízení je rovněž popsáno organizační zajištění oznamování protikorupčního jednání, jakož i utajení totožnosti oznamovatele. Přijímána jsou i anonymní oznámení (jak prostřednictvím listovní zásilky, tak i prostřednictvím e-mailové schránky), která jsou následně do 20 dní (ve složitých případech do 40 dní) prošetřována. Oznamovatel má právo být vyrozuměn o výsledku prošetření. Toto opatření má přispět ke zvýšení počtu oznamovatelů korupce a snížení jejich strachu z možných následků.

*Návrh zákona o státním zastupitelství*²³³ – který svým Usnesením ze dne 7. dubna 2016 schválila vláda České republiky. Tento Návrh zákona o státním zastupitelství²³⁴

²³⁰ Projekt Rekonstrukce státu (2016) *O nás*. [online], dostupné z: <http://www.rekonstrukcestatu.cz/cs/o-projektu>, cit. 30.09.2016

²³¹ Nadační fond proti korupci (2016) *O nás*. [online], dostupné z: <http://www.nfpc.cz/o-nas>, cit. 30.09.2016

²³² Srov. Nařízení vlády č. 145/2015 Sb. o opatřeních souvisejících s oznámením podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu. str. 1909–1911 [online], dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-145>, cit. 30.09.2016.

²³³ Vláda ČR (2016) *Usnesení vlády č. 293 ze dne 7.4.2016 k Návrhu zákona o státním zastupitelství*, [online], dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRAA8YHUSWC>. PDF dokument, cit. 30.09.2016, 1 s.

²³⁴ Vláda ČR (2016) *Návrh zákona o státním zastupitelství*. [online], dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORNA8YGC52Q>. DOC dokument, cit. 30.09.2016, 133 s.

předpokládá vytvoření Speciálního státního zastupitelství, které by se mělo zaměřit na stíhání hospodářské a trestné majetkové činnosti, kde vzniklá škoda převyšuje částku 300 milionů korun. Dále na úplatkářství a na trestné činy spáchané v oblasti zadávání veřejných zakázek nebo insolvenčního řízení. Nejvyšší státní zastupitelství nebude ve vztahu ke Speciálnímu státnímu zastupitelství moci vykonávat dohled nebo mu vydávat pokyny, jak má postupovat v konkrétních trestních věcech. Rovněž je v návrhu zákona zohledněna skutečnost, že nejzávažnější formy úplatkářství jsou páchany zejména v souvislosti s jinou majetkovou a hospodářskou trestnou činností. Úplatkářství se velmi těžce prokazuje, proto se předpokládá kooperace mezi státními zástupci Speciálního státního zastupitelství a odborníky se znalostmi z potřebných odvětví (ekonomie, daňové problematiky, informatiky, analýzy a zpracování dat, veřejných zakázek atp.).

*Novela zákona 159/2006 Sb., o střetu zájmů*²³⁵ – tato novela zavádí centrální elektronický registr oznámení vedený Ministerstvem spravedlnosti, rovněž zavádí povinnost veřejného funkcionáře podat oznámení ke dni zahájení výkonu jeho funkce, dále rozšiřuje zákaz konkurence, stanovuje nový systém sankcí podle závažnosti protiprávního jednání, stanovuje omezení pro specifikovaný okruh funkcionářů při přechodu z veřejné do soukromé sféry. Díky doplnění legislativní předlohy o několik pozměňovacích návrhů poslanců, které se dotýkají ministra financí, je též nazývána „lex Babiš“. Návrh byl schválen Poslaneckou sněmovnou, avšak Senátem byl vrácen se změnami.

*Novela zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích*²³⁶ a *Zákon č. 322/2016 Sb. kterým se mění některé volební zákony a další související zákony*²³⁷ – tyto novely jsou účinné od 1. 1. 2017 a zavádí limity pro výdaje na volební kampaně (do Poslanecké sněmovny max. 90 milionů Kč, na krajské volby max. 7 milionů Kč v jednom kraji, kandidáti na senátora 2 mil. Kč a v případě účasti v druhém kole 2,5 mil. Kč, volby do Evropského parlamentu max. 50 mil. Kč, volba prezidenta max. 50 mil. Kč; limit není stanoven pro volby do obecních zastupitelstev ani pro pražské magistrátní volby). Pro volební kampaně budou muset být vedeny transparentní účty. Omezuje se možnost kampaně třetích osob, tj. nekandidujících jedinců, spolků a firem ve prospěch nějakého kandidáta nebo strany. Politické strany a hnutí si budou muset založit

²³⁵ Vláda ČR (2016) *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.* [online], dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN9YWHRY37>. DOC dokument, cit. 30.10.2016, 33 s.

²³⁶ Poslanecká sněmovna ČR (2016) *Zákon 302/2016 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.* [online], dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=127616>, cit. 30.10.2016, 17 s.

²³⁷ Poslanecká sněmovna ČR (2016) *Novela – Zákon č. 322/2016 Sb., kterým se mění některé volební zákony a další související zákony.* [online], dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=127633>, cit. 30.10.2016, 30 s.

transparentní účty. Strany nesmí od jedné právnické nebo fyzické osoby přijmout dar vyšší než 3 mil. Kč. Strany si smí brát úvěry jen od registrovaných a k tomu určených subjektů. Zvýšil se roční příspěvek za poslance, senátora, krajské a pražské zastupitele na 900 tis. Kč. Nově se zřizuje Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, který bude dohlížet nad dodržováním obou novel. Novely by tak měly přispět k omezení korupce v politických stranách při financování voleb.

*Zákon č. 321/2016 sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s prokazováním původu majetku*²³⁸ – nabyl účinnosti k 1. 12. 2016, přičemž se jedná o novelizaci zákona o daních z příjmů, který v § 38x až 38ze řeší problematiku prokazování majetku a dále obsahuje změnu § 227 trestního zákoníku – trest za porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku. Správce daně je oprávněn vyzvat k prokázání původu majetku. Pokud nebude doložen nárůst majetku, může být použit institut stanovení daně dle pomůcek zvláštním způsobem. Zákon by měl umožnit zdanit majetek, u něhož jeho nabyvatel není schopen prokázat jeho původ.

*Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv uveřejňování těchto smluv a o registru smluv*²³⁹ – na základě tohoto zákona je zřízen informační systém registru smluv (ISRS). „Všechny státní a veřejnoprávní instituce, územně samosprávné celky, státní podniky, právnické osoby, v nichž má většinou majetkovou účast stát nebo územní samosprávný celek a další instituce definované tímto zákonem, mají od 1. 7. 2016 povinnost zveřejňovat nově uzavírané smlouvy s plněním nad 50 tis. Kč bez DPH v registru smluv. Smlouvy musí být publikovány v otevřeném a strojově čitelném formátu včetně metadat. Od 1. 7. 2017 je zveřejnění v registru smluv podmínkou účinnosti těchto smluv.“²⁴⁰ Tento registr smluv přispěje k větší transparentnosti hospodaření veřejné správy, neboť umožní její lepší kontrolu ze strany občanů.

2.11 Trestněprávní úprava některých korupčních činů

Podle Volejníkové korupce jako trestný čin není samostatně definována v trestněprávní normě ČR.²⁴¹ Korupční jednání je postihováno v několika skutkových podstatách trestných činů uvedených taxativně ve zvláštní části zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník (dále též

²³⁸ Zákon č. 321/2016 sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s prokazováním původu majetku. [online], dostupné z: <https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-321.htm>, cit. 30.10.2016

²³⁹ Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv uveřejňování těchto smluv a o registru smluv. [online], dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=85204&nr=340~2F2015&rpp=15#local-content>, cit. 30.10.2016

²⁴⁰ Ministerstvo vnitra ČR (2016) *Registr smluv : Co je registr smluv?* [online], dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/registr-smluv.aspx>, cit. 30.10.2016

²⁴¹ Volejníková, J. (2007) *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. s. 287–288

„TrZ“). V hlavě X. zvláštní části trestního zákoníku, Trestné činy proti veřejnému pořádku ve věcech veřejných jsou uvedeny trestné činy postihující korupci. V TrZ, hlavě X. ve třetím dílu Úplatkářství je uvedena úprava trestních činů Přijetí úplatku (§ 331), Podplácení (§ 332), Nepřímé úplatkářství (§ 333) a společné ustanovení (§ 334). V TrZ, hlavě X. ve druhém dílu je uveden trestný čin Zneužití pravomoci veřejné osoby (§ 329). Jedná se o trestné činy přímo či nepřímo ohrožující řádnou činnost orgánů státu, území samosprávy a jiných orgánů veřejné moci, či které mohou jinak ohrožovat pořádek ve veřejných věcech.²⁴²

S korupcí může být spojen i trestný čin specifikovaný v TrZ, hlavě X. ve 4. dílu restný čin Maření přípravy a průběhu voleb a referenda (§ 351). Dále majetkové trestné činy uvedené v TrZ, hlavě V. Porušení povinností při správě cizího majetku (§ 220) a Pletichy v insolvenčním řízení (§ 226). Rovněž trestné činy hospodářské uvedené v TrZ, hlavě VI. Zneužití informace a postavení v obchodním styku (§ 255), Sjednání výhody při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256), Pletichy při zadávání veřejné zakázky a při veřejné soutěži (§ 257) a Pletichy při veřejné dražbě (§ 258). S definicí jednání souvisejícího s korupcí se lze setkat i v soukromoprávních normách, např. v zákoně č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, ust. § 2983.

Motivačním prvkem korupčního jednání bývá úplatek, kterým se ve smyslu § 334 odst. 1 TrZ rozumí získání nějaké neoprávněné výhody spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě, nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok. Jak je z definice patrné, jedná se o majetkové, ale i nemajetkové obohacení spočívající v poskytnutí protislužby nemajetkového charakteru, jako např. provedení prací zdarma, poskytnutí nějakých zážitků – pohlavní styk, rekreace. Z definice rovněž vyplývá, že u majetkového obohacení pro naplnění skutkové podstaty není rozhodující jeho výše. Úplatkem se tedy rozumí prospěch jakékoliv hodnoty. V rámci výkonu státní moci a správy však nelze tolerovat jakýkoliv úplatek.²⁴³ Z hlediska naplnění formálního znaku úplatku není rozhodné, zda úplatkem bylo sledováno poskytnutí nezákonné výhody, zvýhodnění oproti jiným osobám či dosažení řádného plnění povinností (např. vystavení občanského průkazu). O úplatek jde i v těch případech, kdy nesměruje k výhodě nezákonné či k jinému zvýhodnění.²⁴⁴

²⁴² Jelínek, J. et al. (2014) *Trestní právo hmotné : Obecná část. Zvláštní část.* s. 824

²⁴³ Srov. R 17/1978 Sb. rozh. tr: „Zcela nesmlouvavý postoj je třeba zaujmout k úplatkářství – zvláště pak k trestnému činu přijímání úplatku – v oblasti výkonu státní moci a správy; v této oblasti nelze tolerovat zásadně žádné úplatky, a to ani nepatrné hodnoty. Je to odůvodněno zájmem společnosti na čistotě veřejného života zdůrazněným především skutečností, že orgány státní moci a správy vydávají závažná rozhodnutí.“

²⁴⁴ Novotný et al. (2004) *Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část.* s. 251

Někdy se objevují názory, že za úplatek nelze považovat přijímání drobných reklamních předmětů, květin atd. Tento názor je však chybný, není rozhodující výše daru, ale skutečnost, že dárcce má v úmyslu si obdarovaného zavázat a získat tak prospěch. Při vymycování korupce je nutná důslednost. Příkladem může být postup Tomáše Bati, který byl vůči korupčnímu jednání nekompromisní. V roce 1926 při nákupu telefonické ústředny přijali dva ředitelé firmy Baťa od firmy Siemens nepatrnou finanční částku. Baťa, poté co se o tom dozvěděl, oba ředitele na hodinu propustil, a s firmou Siemens zakázal deset let jakkoliv obchodovat.²⁴⁵

Trestný čin přijetí úplatku (pasivní úplatkářství), kdy pachatel sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti (s obstaráváním věcí obecného zájmu/ podnikáním svým nebo jiného) přijme nebo si dá slíbit úplatek, je vymezen v ust. § 331 odst. 1 TrZ. U přijetí úplatku je rozhodující, že se úplatek dostane do sféry vlivu upláceného a ten s ním může nakládat. U slibu úplatku není rozhodující, zda bude slib později splněn, ale již samo přijetí nabídky je dokonáným trestným činem.²⁴⁶ Z judikatury lze dovodit, že pro vyjádření žádosti o úplatek postačuje jakékoliv jednání pachatele, z kterého bude patrné, že pachatel úplatek očekává a chce.²⁴⁷ Není tedy podmínkou, aby pachatel požádal výslovně o úplatek, postačuje projev, z něhož je nepochybné, že pachatel navozuje situaci, aby mu byl úplatek nabídnut, a poté, co mu je taková nabídka učiněna, úplatek neodmítne a výslovně nebo alespoň konkludentně s ní souhlasí.²⁴⁸

Trestný čin podplácení (aktivní úplatkářství), kdy pachatel jinému nebo pro jiného v souvislosti (s obstaráním věcí obecného zájmu poskytuje/ podnikáním svým nebo jiného), poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, je vymezen v § 332 TrZ. U nabídnutí nebo slibu úplatku je trestný čin dokonán jednáním a není požadováno, aby uplácená osoba úplatek přijala. U poskytnutí úplatku je tomu okamžikem, kdy je úplatek svěřen uplácené osobě do její dispozice, ale i poskytnutím materiálního či nemateriálního zvýhodnění, např. protislužby. Uplácená osoba si musí být vědoma, že jí byl úplatek poskytnut.

Trestný čin nepřímého úplatkářství dle § 333 TrZ, kdy pachatel žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak učinil, tj. postihuje intervenci prostřednictvím úplatku, která má za cíl působit na pravomoc úřední osoby. Může se jednat o žádost o úplatek (kdy

²⁴⁵ Bakala, J. (2016) *Jak se řešila korupce ve firmě Baťa*. [online], dostupné z: <http://www.architekturazlin.cz/jak-se-resila-korupce-ve-firme-bata>, cit. 30.09.2016

²⁴⁶ Jelínek, J. et al. (2014) *Trestní právo hmotné : Obecná část. Zvláštní část*. s. 840

²⁴⁷ Srov. R 46/1983-1 Sb. rozh. tr., Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.02.1983, In: Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 1057/2008, [online], dostupné z: <http://judikatury.cz/document/cz9xoq68>, cit. 30.09.2016

²⁴⁸ Srov. R č. 17/1978 Sb. roz. tr., Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.06.1978, In: Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 1057/2008, [online], dostupné z: <http://judikatury.cz/document/cz9xoq68>, cit. 30.09.2016

k dokonání trestného činu postačuje samotná žádost o úplatek, bez toho aniž by k jeho přijetí došlo) nebo o přijmutí úplatku.

V souvislosti s uplácením je nutno též zmínit zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, přičemž § 3 tohoto zákona uvádí, že legalizací výnosů z trestné činnosti je: „*jednání sledující zakrytí nezákonného původu, jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem*“. Jednáním ve výše uvedeném smyslu může být přeměna, převod, držení či utajení majetku, který pochází např. z přijímání úplatků.

Jedno z hlavních nebezpečí nabídnutí úplatku úředníku veřejné správy spočívá v oblasti zadávání veřejných zakázek. Postupy při zadávání veřejných zakázek upravuje zákon č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách²⁴⁹, přičemž § 7 tohoto zákona uvádí, že veřejnou zakázkou je: „*zakázka realizovaná na základě smlouvy mezi zadavatelem a jedním nebo více dodavateli, jejímž předmětem je úplatné poskytnutí dodávek či služeb, nebo úplné provedení prací*“. V zákoně jsou veřejné zakázky rozděleny na dodávky, na služby, na stavební práce. Podle výše plnění se veřejné zakázky dále dělí na: malého rozsahu (dodávky a služby do 100 tis. Kč bez DPH; stavební práce do 3 mil Kč bez DPH), podlimitní (dodávky a služby nad 100 tis. Kč bez DPH; stavební práce nad 3 mil Kč bez DPH) a nadlimitní (finanční limit je stanoven prováděcím předpisem pro jednotlivé kategorie zadavatelů). Zadavatel při zadávání veřejné zakázky je povinen podle instrukcí uvedených v čj. 65/2011-INV-SP vydaných Ministerstvem spravedlnosti dodržovat zásady: hospodárnosti, efektivnosti, transparentnosti, rovného zacházení, účelnosti a zákazu diskriminace.

²⁴⁹ Pozn. tento Zákon byl zrušen k 01.10.2016, s účinností zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

3 Metodika práce

Ke zpracování této práce, zejména pak rešeršní části, je využito dostupných informací týkajících se řešené problematiky získaných z primárních zdrojů (jako jsou např. statistiky, právní předpisy, odborné články, výzkumné zprávy, publikace institucí a organizací) a rovněž ze sekundárních zdrojů (kterými jsou např. knihy, časopisy, odborné články, interní materiály organizace či internetové zdroje) zabývajících se korupcí a jevy s ní spojenými. Shromážděné údaje jsou využity k popisu jevu korupce a poznatků o tomto jevu publikovaných.

3.1 Obecné metody použité v práci

- Abstrakce – metoda poznávací, jež odnímá odlišnosti a zvláštnosti, zjišťuje obecné a podstatné znaky a vztahy.
- Analýza – metoda rozboru celku na základní (dílčí) části s cílem identifikování podstatných vlastností dílčích částí, včetně poznání jejich zákonitostí.
- Dedukce – metoda usuzování, kdy se z obecných přijatých výroků odvozují nové jednotlivé závěry, tvrzení nebo důsledky.
- Deskripce – metoda popisu získaných dat.
- Indukce – metoda vyvozování obecných závěrů z dílčích poznatků.
- Komparace – metoda srovnávací / porovnávací; zkoumá shody, podobnosti a odlišnosti.
- Syntéza – metoda systémového souhrnu / spojení elementárních částí do jednoho celku.

Ze studia legislativy vychází vymezení některých pojmů relevantních pro zvolené téma, např. úplatek. Dále je využito deskriptivní metody k popisu pojmů a procesů souvisejících s korupcí či trestnými činy. V práci jsou uváděny objektivní informace podložené fakty a rovněž je v omezené míře používáno hodnotových soudů. V praktické části je využito metody komparace, tj. srovnání dat zjištěných z veřejně dostupných zdrojů.

Při zpracování tématu práce je čerpáno z obecných zásad a postupů provádění empirického šetření²⁵⁰, které mimo jiných autorů zmiňují např. Pelikán²⁵¹, Olecká²⁵², VÚPS²⁵³ a Pstružina²⁵⁴. Problematika korupce je svými jevy i tematikou značně rozsáhlá.

²⁵⁰ V práci je používán obecný termín „šetření“, neboť se někteří autoři liší v názoru na rozdíl v používání termínu „anketa“ a „výzkum“.

²⁵¹ Srov. Pelikán, J. (2007) *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 270 s.

²⁵² Srov. Olecká, I. (2010) *Moderní technologie ve studiu aplikované fyziky : Metodologie vědeckovýzkumné práce*. [online], dostupné z:

<https://fyzika.upol.cz/cs/system/files/.../MetodologieVedekovyzkumnePrace.doc> (cit. 30.09.2016) 51 s.

²⁵³ VÚPS (2007) *Spokojenost zaměstnanců. Manuál pro měření spokojenosti zaměstnanců a vyhodnocení úrovně spokojenosti zaměstnanců*. 91 s.

²⁵⁴ Srov. Pstružina, K. (2002) *Atlas filosofie vědy*. [online], dostupné z <http://nb.vse.cz/kfil/win/atlas1/atlas3.htm>, cit. 30.09.2016

Proto je provedené šetření zaměřeno pouze na problematiku tzv. malé korupce, tedy uplácení či jiné ovlivňování činnosti úředníků veřejné správy. Vybraným segmentem pro provedení šetření je místní samospráva – Úřad městské části v Praze. Tato městská část s ohledem na výslovné přání tajemníka onoho úřadu, jež bylo podmínkou pro jeho vyslovení souhlasu s provedením kvalitativního šetření, není v práci specifikována. Velká korupce (systémová, institucionální), která se rovněž vyskytuje v segmentu veřejné správy – místní samosprávy, není předmětem prováděného šetření.

3.2 Kvalitativní šetření

Toto šetření představuje provedení *rozhovorů* se zaměstnanci z vybraného segmentu veřejné správy – místní správy, tj. s osobami působícími na úřadu městské části. Využívá se přitom jak polostrukturovaného rozhovoru s předem připraveným souborem promyšlených otázek (tzv. interview), tak i volného rozhovoru (části, která má volnější charakter). Volný rozhovor umožňuje se lépe seznámit, získat důvěru, rozhovor poněkud odlehčit, získat atmosféru otevřenosti, položit otázku jiným způsobem, zjišťovat dodatečné informace a spontánně klást otázky na základě asociací vzniklých při hovoru. Dále je možné uplatnit tzv. sondy, kdy je využíváno následných a dodatečných otázek pro komplexnější uchopení zkoumaného tématu. Vzhledem ke skutečnosti, že se otázky týkají velice citlivých interních záležitostí respondenta (korupce), je nutné je klást veskrze opatrně. Volen je způsob dotazování pomocí uzavřeného trychtýře, kdy otázky zprvu začínají u obecnějších problémů, postupně se zužují a končí u zcela konkrétních témat.

Pro přípravu rozhovorů je využito sběru původních písemných dat pomocí metody *studia dokumentů obsahovou analýzou*; toto studium slouží jako doplňující technika a informační zdroj. Ke studiu je čerpáno z dokumentů veřejnoprávní povahy, interních materiálů z činnosti úřadu městské části i dalších materiálů veřejné správy, z interních předpisů vztahujících se ke korupčnímu jednání, z organizačního řádu úřadu, zápisů ze zastupitelstva a dalších dokumentů, které lze získat jak uplatněním zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, tak i vlastním úsilím. Na základě studia výše zmíněných podkladů došlo k přípravě seznamu pokládaných otázek. Kromě toho lze navíc využít i dat sekundární povahy, jako jsou např. studie a analýzy od nevládních organizací, mediální výstupy osob pohybujících se v prostředí nebo blízkosti městského úřadu, atp. Zmíněná data je nutno vzájemně srovnávat, ověřovat, kategorizovat a iniciovat.

3.3 Kvantitativní šetření

Provádí se prostřednictvím *dotazníkového šetření*. Výhodou použití dotazníků je jejich jednotná forma a tedy i následné přehledné zpracování zejména kvantifikovaných dat.

Dotazníky jsou koncipovány jako anonymní, neboť lidé mají tendenci hodnotit své chování lépe a korupční jednání eventuálně popírat, tudíž by v případě neanonymního šetření nebylo realistické očekávat pravdivé odpovědi respondentů na otázky spojené s korupcí. Délka dotazníku je zvolena tak, aby nebyl pro respondenty příliš unavující; odpovídat bylo možné pomocí zaškrtování zvolené odpovědi na škále, což zvyšovalo ochotu dotazník vyplnit.

Pomocí dotazníků jsou zjišťovány informace o respondentovi, jeho názorech a postojích k problematice korupce. Způsob distribuce dotazníku je zvolen osobním stykem s respondenty. Takto je možné respondentům se představit, vysvětlit účel šetření i způsob vyplňování dotazníku, ubezpečit je o anonymitě šetření, získat jejich důvěru, zodpovědět případné dotazy a na závěr jim poděkovat za vyplnění dotazníku. Takovýto způsob distribuce má i vliv na vyšší návratnost dotazníků.

Vzor dotazníku použitého k šetření je uveden v příloze 1 této práce. Lze jej rozdělit do tří částí podle okruhu otázek. V první části jsou kladeny identifikační otázky orientované na pohlaví, věk a dosažené vzdělání respondenta. Žádné další, specifitější typy identifikačních otázek nejsou použity. Jedná se tedy o anonymní dotazník s cílem, aby respondenti odpovídali volněji a pravdivěji. Druhou část dotazníku tvoří otázky zaměřené na zkoumanou problematiku, tj. názory respondenta na zkoumanou problematiku. Třetí část je zaměřena na případné chování respondenta ve styku s korupcí.

Dotazník obsahuje tzv. „hlavičku dotazníku“, která obsahuje oslovení respondenta, vysvětlení, proč se na něj tazatel obrací, jaký je smysl dotazníku, žádost o laskavé vyplnění a ujištění respondenta o tom, že výsledků nebude zneužito. Dále je vyobrazen vzor vyplňování dotazníku. K udržení lepší pozornosti respondenta je uplatněno tzv. „salámové metody“, kdy je dotazník koncipován jako baterie otázek. V dotazníku je uvedeno čtrnáct otázek složených z dalších podotázek; celkem se jedná o 67 otázek. Je zvolen co nejjednodušší koncept vyplňování dotazníku s ohledem na reálný sběr dat v podmínkách šetření prováděného na ulici. Konstrukce dotazníku je inspirována dotazníkem VÚPS²⁵⁵. Respondent odpovídá formou výběru ze škály možných odpovědí, přičemž si volí pro něj nejpříjemnější alternativu. Protože názor respondenta nemusí být vždy zcela vyhraněný, je zvolena škála, která umožňuje vyjádřit i stupeň souhlasu či nesouhlasu s danou otázkou.

Otázky jsou formulovány neutrálně tak, aby z nich nebyla odvoditelná pozice tazatele, případně aby formulace otázky přímo neovlivňovala odpověď, tj. aby otázka nebyla formulována jednoznačně kladně či záporně. K odpovědím je nabídnuta pětistupňová škála (Likertova škála), ze které si respondent může vybrat podle stupně (míry) svého souhlasu či

²⁵⁵ VÚPS (2007) *Spokojenost zaměstnanců. Manuál pro měření spokojenosti zaměstnanců a vyhodnocení úrovně spokojenosti zaměstnanců*. 91 s.

nesouhlasu s položenou otázkou. Nabízené možnosti ve škále jsou: 1 „Rozhodně souhlasím“, 2 „Spíše souhlasím“, 3 „Ani souhlas ani nesouhlas“, 4 „Spíše souhlasím“, 5 „Rozhodně nesouhlasím“. Tato pětibodová škála je zachována v případě všech odlišných znění otázek formulovaných „jakým způsobem“ a „co považujete“, vyjma otázek identifikačních. Pětistupňová škála je doplněna i o šestou možnost 6 „Nevím, netýká se mě“ pro vyjádření možnosti, kdy respondent se neumí či nechce k dané otázce vyjádřit. V dotazníku jsou uvedeny jak uzavřené typy otázek, kde respondent volí z nabízených variant odpovědí, tak i polouzavřené typy otázek, které nechávají respondentům možnost vysvětlení zvolené odpovědi. V dotazníku ovšem není využito otevřených (tzv. rozepisovacích) otázek, kde mají respondenti plnou volnost pro své vyjádření; tento typ odpovědí je totiž obtížné zpracovávat, neboť je prakticky nelze kvantifikovat, - je možné pouze ex post vybrat nejčastější varianty odpovědí. Forma otázek je zvolena přímá, kdy se dotazuje přímo na stanovisko respondenta. V některých případech je využito situační formy otázek; zde respondent vyjadřuje svůj názor k popsané situaci v dotazníku. Otázky založené na principu sémantického diferenciatu (tj. umístění respondenta mezi dvěma póly, respektive výroky) nebyly na základě zkušeností z pretestu využity. Některé z otázek objevujících se v dotazníku jsou inspirovány studií Donath-Burson-Marsteller et al.²⁵⁶ týkající se vnímání korupce politiky a manažery v roce 2006. Před provedením vlastního šetření byl proveden pretest na vzorku dvanácti respondentů. Na základě zjištěných připomínek byly některé otázky přeformulovány nebo precizněji specifikovány.

Dotazník je rozvržen do tabulkové formy s cílem umožnit poloautomatické zpracování vyplněných dotazníků. Vzhledem k technickým problémům se však tento záměr nepodařilo zrealizovat a výsledky z dotazníků bylo nutné ručně konsolidovat. Data získaná z vyplněných dotazníků jsou vyhodnocena pomocí statistických metod a porovnána vzhledem ke stanoveným hypotézám.

Intepretace výsledků se opírá o statistické metody, jejichž popis lze najít v běžné odborné literatuře, např. Balakrishnanem²⁵⁷, Walker et al.²⁵⁸ nebo Skalská²⁵⁹. Ke statistickému zpracování dat je využito nástrojů programu MS Excel. Analýza dat je prováděna odděleně podle jednotlivých otázek, které jsou sestaveny v bateriích dle tematických modulů.

²⁵⁶ Srov. Donath-Burson-Marsteller, Factum Invenio, Sociologický ústav Akademie věd ČR, The Fleet Sheet's Final Word (2007) *Vnímání korupce v ČR: výzkum mezi politiky a manažery*. [online], dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/?id=98>, cit. 30.09.2016

²⁵⁷ Srov. Balakrishnan, N. (ed.) (2012) *Methods and applications of statistics in the social and behavioral sciences*. 582 s.

²⁵⁸ Srov. Walker, I. et al. (eds.) (2013) *Výzkumné metody a statistika*. 218 s.

²⁵⁹ Srov. Skalská, H. (2013) *Aplikovaná statistika*. 233 s.

4 Vlastní práce

V této části práce jsou uvedeny jak výsledky hodnocení a zjišťování stavu korupce společností Transparency International, tak i statistiky uplácení podle PČR. Taktéž jsou prezentovány výsledky provedeného kvantitativního a kvalitativního šetření.

4.1 Hodnocení a zjišťování stavu korupce

Světová banka (WB) používá tzv. indikátor kontroly korupce WGI (Worldwide Governance Indicators), který ukazuje míru odolnosti veřejné správy vůči korupčním aktům. Tento indikátor využívá data o malé i velké korupci spolu s indikátorem *state capture* pomocí něhož se určuje pořadí jednotlivých zemí. Hodnoty WGI lze pro jednotlivé zadané státy, roky (počínajíc rokem 1996) a datové řady zjistit na webové adrese <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=Worldwide-Governance-Indicators>.

Společnost Transparency International stanovuje index vnímání korupce (CPI), který je k dispozici pro řazení jednotlivých zemí podle vnímané míry korupce ve veřejném sektoru s použitím stupnice 0–100, kde 100 označuje zemi téměř bez korupce a 0 znamená vysokou míru korupce.²⁶⁰

Následující tab. 1 uvádí přehled vývoje korupce v ČR a okolních státech. Jak je z tabulky patrné, existují rozdíly v míře vnímání korupce mezi západními zeměmi a zeměmi bývalého východního bloku. Česká republika dosáhla nejlepšího umístění v roce 2015, kdy obsadila 37. místo, což představuje podstatné zlepšení (o 16 míst) oproti předchozímu roku a patrně to souvisí i se snahou vlády o potlačování korupce.

tab. 1 Vývoj indexu vnímání korupce v letech 2012 až 2015 ve vybraných zemích

Rok	2012		2013		2014		2015	
Počet zemí	176		177		174		168	
Země	Skóre	Umístění	Skóre	Umístění	Skóre	Umístění	Skóre	Umístění
Česko	49	54	48	57	51	53	56	37
Slovensko	46	62	47	61	50	54	51	50
Polsko	58	41	60	38	61	35	62	30
Německo	79	13	78	12	79	12	81	10
Rakousko	69	25	69	26	72	23	76	16

Zdroj dat: Transparency International, *Corruption perceptions index 2012*, dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2012/>, (cit. 30.09.2016); Transparency International, *Corruption perceptions index 2013*, dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2013/>, (cit. 30.09.2016); Transparency International, *Corruption perceptions index 2014*, dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2014/>, (cit. 30.09.2016); Transparency International, *Corruption perceptions index 2015*, dostupné z: <http://www.transparency.org/cpi2015/>, (cit. 30.09.2016)

²⁶⁰ Transparency International (2016) *Index vnímání korupce 2015 (Corruption Perceptions Index, CPI)*, dostupné z <https://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2015-corruption-perceptions-index-cpi/> (cit. 30.09.2016)

Z následující tab. 2, jež zobrazuje počty šetřených trestných činů úplatkářství, je patrné, že (vyjma roku 2015) docházelo k poklesu zjištěných trestných činů úplatkářství a postupně klesalo i procento objasnění. Počet zjištěných trestných činů v roce 2015 klesl oproti roku 2012 o 34,9 %, počet objasněných trestných činů o 39,9 % a počet stíhaných osob o 17,3 %.

tab. 2 Statistika úplatkářských trestných činů vykazovaná PČR v letech 2012 až 2015

Rok	2012	2013	2014	2015
Zjištění TČ	292	282	185	190
Objasněné TČ	248	228	128	149
Počet osob	208	159	126	172
Objasnění [%]	84,9	80,9	69,2	78,4

Zdroj dat: Policie české republiky, Statistické přehledy kriminality za rok 2012. dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx> (cit. 30.09.2016); Policie české republiky, Statistické přehledy kriminality za rok 2013. dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx> (cit. 30.09.2016); Policie české republiky, Statistické přehledy kriminality za rok 2014. dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx> (cit. 30.09.2016); Policie české republiky, Statistické přehledy kriminality za rok 2015. dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx> (cit. 30.09.2016)

Výše uvedené výsledky zjišťování a hodnocení korupce je nutné brát v potaz spíše jako orientační. Hodnocení a zjišťování stavu korupce je obtížné, neboť zrcadlí velmi subjektivní pohled každého pozorovatele na danou problematiku, který je ovlivněn i metodikou jejího sledování. Například Stehlíková & Tirpáková pro hodnocení korupce díky jejímu obtížnému posuzování navrhuje využívat „fuzzy logiku“ a hodnotit ji pomocí škály F.²⁶¹ Žák²⁶² uvádí, že: „*hodnocení korupce v konečném důsledku hodnotí spíše morální stav a vývoj společnosti a snaha měřit korupci je spíše odrazem, než ukazatelem institucionálních podmínek.*“. Vnímání korupčního jednání či stanovení toho, co je již korupce, je u každého člověka jiné. O různých metodách měření a vnímání korupce se lze dočíst např. v práci Ledeneva²⁶³ nebo Volejníková²⁶⁴.

4.2 Kvalitativní šetření stavu korupce

Pro získání informací o korupci v segmentu místní samosprávy je využito kvalitativního šetření pomocí rozhovorů se zaměstnanci městského úřadu s využitím polostrukturovaného rozhovoru. Tento způsob šetření umožňuje, na rozdíl od dotazníkového šetření, zachytit i jemnější náznaky respondenta vztahující se ke korupci, a je tudíž možné lépe ověřit jeho názory.

²⁶¹ Stehlíková, B., & Tirpáková, A. (2010) *Vnímání korupcie ako fuzzy číslo*. s. 248–257

²⁶² Žák, M. (2005). *Kvalita správy : hodnocení a měření*. s. 27

²⁶³ Srov. Ledeneva, A. (2009) *Corruption in Postcommunist Societies in Europe: A Re-Examination*. s. 72–74 a 79–81

²⁶⁴ Srov. Volejníková, J. (2007) *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. s. 27–56

V rámci přípravy kvalitativního výzkumu, který se skládá ze sběru primárních dat, jejich analýzy a ověřování s výsledky z analýzy sekundárních dat, ještě před finálním sestavením otázek polostrukturovaného rozhovoru došlo k provedení pretestu²⁶⁵. Jeho smyslem mělo být ověření toho, zda porozumění otázce respondentem není v rozporu se záměrem položené otázky. Návrh otázek byl prakticky vyzkoušen na vzorku jedenácti zaměstnanců úřadu městské části. Oslovení zaměstnanci byli vybíráni z odborů, kde dochází k přímému styku s klienty. Výběr byl zúžen na zaměstnance těch odborů, kde buď klienti na úřadu o něco žádají, nebo daný úředník má možnost užít volného správního uvážení, tj. výsledek rozhodnutí není předem jistý či není nárokový. Jde o oblasti, kde by se klienti místní samosprávy teoreticky mohli snažit vyřízení svého případu urychlit či ovlivnit. Všechny rozhovory byly provedeny v druhém týdnu listopadu roku 2016, čili od 7. 11. do 10. 11. 2016, podle časových možností udaných jednotlivými respondenty. Rozhovory s devíti respondenty proběhly přímo na úřadu městské části a pouze dva rozhovory se uskutečnily mimo tyto prostory.

Rozhovor byl ve všech případech započat předložením tzv. informovaného souhlasu s tím, že u výsledku rozhovoru buď bude uvedeno jméno respondenta, nebo respondenti mohli projevit své přání, aby zjištěné výsledky byly uváděny pouze v anonymizované podobě. Této druhé možnosti využilo osm respondentů z jedenácti. Identifikace byla prováděna pouze pro vnitřní potřebu šetření, neboť před začátkem šetření bylo dohodnuto s tajemníkem úřadu, že výsledky nesmí být publikovány tak, aby bylo možné daný úřad identifikovat. Dále bylo s tajemníkem předem ujednáno, že případná negativní zjištění v oblasti korupce je nutné s ním nejdříve konzultovat tak, aby mohla být na úřadu přijata nápravná opatření.

Na začátku rozhovoru došlo ke stručné charakteristice respondenta, tj. zjištění, jak dlouho na úřadu či ve veřejném prostoru působí a v jaké oblasti. Dále následovaly otázky související se zpracovávaným tématem, jejichž cílem bylo získat popis osobních zkušeností respondentů a jejich pohled na problematiku malé korupce ve veřejné správě obecně a se zaměřením na místní samosprávu. Poté byly kladeny otázky, které souvisely s ohlasy zveřejněnými v médiích či v písemných dokumentech; dále se dotazovaní mohli vyjádřit k vybraným tvrzením předchozích respondentů. Několik osob bylo osloveno pomocí tzv. snowball sampling, tj. na základě osobního doporučení od jiné osoby.

Vyhodnocení získaných výsledků z provedeného pretestu je možné shrnout takto: Zúčastnění respondenti se sami nikdy nesetkali s korupcí ani náznaky korupce, nemají s ní

²⁶⁵ Jeho provedení bylo inspirováno metodou Expansive Cognitive Interviewing uváděnou Willis, G., B. (2005) *Cognitive interviewing. A Tool for Improving Questionnaire Design*. 335 s.

osobní zkušenost a celkově o žádné korupci na úřadu nevědí. Získané indicie z jednotlivých rozhovorů měly nepřímou a obecnou povahu. Odpovědi na přímé a konkrétní otázky končily nepřímými a neurčitými odpověďmi. Z uvedeného lze usuzovat, že provedení kvalitativního výzkumu u stávajících zaměstnanců úřadu městské části by nepřineslo žádné konkrétní poznatky týkající se korupce v tomto segmentu, neboť se lze oprávněně domnívat, že zaměstnanci mají obavu o korupci ve svém působišti hovořit. Nelze dost dobře předpokládat, že by se s korupcí či nabídkou korupčního jednání za dobu svého působení v úřadu nikdy nesetkali. Důvodem mlčení může být jejich loajalita vůči zaměstnavateli nebo strach o pracovní místo. Dále pak neochota otevřeně přiznat, že by se sami účastnili korupčního jednání či o něm alespoň věděli, může pramenit z obavy z trestněprávního postihu. Rovněž se nemuselo podařit při všech rozhovorech navodit dostatečný pocit důvěry tak, aby poskytnuté odpovědi byly úplné. Na základě zjištěného poznatku vycházejícího z pretestu, a sice že jedinci, kteří jsou součástí systému či z něho profitují, nejsou ochotni se podělit o své zkušenosti s korupcí, bylo od provádění dalšího kvalitativního výzkumu (tj. rozhovorů) upuštěno. A právě z důvodu pochybností o úplnosti uváděných odpovědí, a tím i jejich vypovídací schopnosti, nejsou v práci výsledky z provedeného pretestu podrobněji zohledněny. Navíc se lze domnívat, že větší ochotu podělit se o zkušenosti s korupcí lze očekávat u zaměstnanců, které „systém“ vytlačil na okraj z řídicích pozic nebo kteří již na úřadu nepůsobí, či u jedinců, kteří dokonce aktivně proti systému vystupují. „Systémem“ je zde myšlena síť formálních a neformálních vztahů jednotlivých osob, ať již pracujících na úřadu nebo i mimo něj. Aby bylo možné takovéto osoby oslovit, byla by nutná znalost historického a personálního vývoje poměrů na úřadu, popřípadě možnost důvěrně získat informace od osoby, která tyto znalosti má – toto se však nepodařilo zajistit.

4.3 Kvantitativní šetření stavu korupce

Dotazníky byly distribuovány osobní formou (předáním a zpětným vybráním) v tištěné podobě ve formátu A4 oboustranného tisku v délce čtyř stran. Distribuce pomocí e-mailů nebo jejich vyplňování přes webové stránky nebyla využita. Před předáním dotazníku respondentovi k vyplnění bylo nutné dotazem ověřit, zda má osobní zkušenost s jednáním s místní samosprávou, respektive s obecním nebo městským úřadem anebo magistrátem. Při předání dotazníku byl každému respondentovi, který se neodmítl výzkumu zúčastnit, vysvětlen účel a způsob vyplnění dotazníku. Většinou respondenti byli ochotni samostatně vyplnit předložený dotazník, někteří si však nechali přečíst otázky a pouze odpovídali, co se má zaškrtnout. Šetření proběhlo ve dnech 6. 2. až 8. 2. 2017 v Praze 6, v okolí Vítězného náměstí. Toto místo bylo zvoleno proto, že se jedná o dopravní spojnici, kudy každý den

projde velké množství lidí, a tudíž je zde možné potkat mnoho potencionálních respondentů, které je možné oslovit a požádat o účast v prováděném šetření. Dostatečný počet potencionálních respondentů je důležitý vzhledem k nízkému zájmu občanů o účast v šetření. Druhý den, po vyhodnocení struktury získaných výsledků z předchozího dne, bylo šetření prováděno s cílem dosáhnout vyrovnanějšího rozložení odpovědí respondentů (podle pohlaví a jednotlivých věkových skupin). Jako největší omezení provádění šetření se projevil problém dostatečného množství psacích potřeb, neboť někteří respondenti nejenže neodevzdali vyplněný dotazník, ale dokonce odešli i se zapůjčenou tužkou. Část zpět získaných dotazníků (cca přes 40 %) bylo nutné vyřadit. Některé dotazníky byly vyplněny jen částečně. Jak se při šetření ukázalo, počet položených otázek byl příliš vysoký, proto někteří respondenti vyplnili jen jeho první část. Další možností je, že respondenti nechtěli odpovídat na osobnější otázky, které se více týkaly jejich případného jednání.

Některé dotazníky byly vyplněny celé, avšak bylo v nich škrtnáno nebo bylo zaškrtnuto více možných odpovědí, přičemž nebylo možné zjistit, která z nich byla považována za správnou. Z čehož vyplývá, že pro další šetření by bylo vhodné zkrátit délku dotazníku a volit méně osobní otázky. Také je možné vhodnost pokládaných otázek a jejich působení na respondenty předem ověřit pomocí kvalitativního šetření. Coby k dalšímu zpracování použitelných bylo vyhodnoceno 126 dotazníků. Ukázka části tabulky obsahující zdrojová data je uvedena v příloze 2 této práce. S ohledem na rozsah tabulky (127 řádků × 68 sloupců), kterou by nebylo možné v této práci smysluplným způsobem zobrazit, nejsou získaná data uvedena v plném rozsahu.

Dotazník je vytvořen tabulkovou formou, která měla umožnit po jeho nascanování automatické zpracování získaných dat v počítači. Toto se však díky technickým potížím nepodařilo zrealizovat a data bylo nutné zpracovávat manuálně. Dále jsou uváděny výsledky dotazování jako absolutní hodnoty, tj. počet skutečných odpovědí (absolutní četnost), jakož i ve formě relativních hodnot, tj. procentního podílu odpovědí z celku 100 %. U některých otázek respondenti nezaškrtili žádnou z nabízených odpovědí. Proto při vyhodnocení vybraných odpovědí je jejich počet nižší, než byl počet respondentů. Taktéž jsou z vyhodnocování vyřazeny odpovědi, kde respondenti zvolili odpověď „Nevím, netýká se mě“

Pro statistické zpracování bylo nutné data z dotazníků ručně převést do tabulky programu MS Excel, zkontrolovat je a „vyčistit“. Každý dotazovaný (respondent) má v tabulce svůj vlastní řádek s uvedením ID, které odpovídá číslu dotazníku, jenž mu bylo přiřazeno při jeho zpracování (přepisování výsledků do tabulky). Každá otázka je reprezentována jedním sloupcem, respektive odpověď každé podotázky je zaznamenána

v samostatném sloupci, tyto jsou pak očíslovány dle čísla otázky s uvedením příslušného písmene podotázky. V každé buňce je zaznamenána číselná hodnota odpovídající zakroužkované odpovědi. V případě polouzavřených otázek jsou zaznamenány uvedené odpovědi. U odpovědi „Nevím, netýká se mě“ je přiřazena hodnota -9 a tam, kde respondent neodpověděl na otázku, je přiřazena hodnota -8.

Po přepsání hodnot do tabulky byla provedena kontrola zadaných dat (čištění dat). U několika náhodně vybraných dotazníků bylo překontrolováno, zda přepsané hodnoty v tabulce odpovídají hodnotám na dotazníku, zda při přepisování nedošlo k překlepu, posunu v řádku nebo sloupci, či zda buňky neobsahují hodnoty, které tam být nemohou.

V dalším kroku došlo k nahrazení nominálních a ordinálních proměnných²⁶⁶ textem, tj. textem se nahrazují pouze takové hodnoty, u kterých se nepočítá jejich aritmetický průměr. Toto nahrazení se však netýká vyjádření souhlasu na škále v rozsahu 1 až 5, které se ponechává v číselné hodnotě. Odpovědi -9 „Nevím, netýká se mě“ a -8 „Neodpověděl“ je nutné též nahradit textem, aby nedošlo ke zkreslení výsledků, neboť při ponechání v číselné hodnotě by došlo ke zkreslení počítaných aritmetických průměrů. Jednotlivé otázky, respektive baterie otázek, jsou sestaveny tak, že by nebylo vhodné otázky uvedené v baterii spojit do jedné souhrnné škály a pro jejich vyhodnocování používat výpočet průměru. Toto je možné uplatnit pouze pro podobné otázky z baterie. Nově vzniklou proměnnou lze analyzovat pomocí průměrů nebo frekvenční analýzy, či data rozdělit do tří skupin. Nejvhodnějším nástrojem pro analýzu dat je využití kontingenční tabulky.

4.3.1 Vyhodnocení dotazníkových otázek

Charakteristika respondentů účastnících se šetření

Výsledky identifikačních otázek lze shrnout následovně: Počet respondentů, jejichž dotazník je možné využít k vyhodnocení výsledků šetření, činí 126 respondentů, přičemž z tohoto počtu šlo o 69 žen, což představuje 52,18 %. Tohoto stavu je dosaženo tím, že se v závěru šetření více oslovovali muži, neboť ochota žen zúčastnit se šetření byla všeobecně vyšší. Respondentů se základním vzděláním se účastnilo 9 (7,14 %), vyučených 18 (14,29 %), s maturitou 42 (33,33 %), s vyšším odborným vzděláním 13 (10,32 %) a s vysokoškolským vzděláním 44 (34,92 %). Respondentů ve věkové kategorii do dvaceti let se zúčastnilo 8 (6,35 %), do třiceti let 44 (34,92 %), do čtyřiceti let 24 (19,05 %), do padesáti let 24 (19,05 %), do šedesáti let 16 (12,70 %) a nad šedesát let 10 (7,94 %).

²⁶⁶ Nominální proměnnou je např. pohlaví, kdy hodnota je nahrazena textem: 1 = muž, 2 = žena. Ordinální proměnná je např. vzdělání respondenta, kdy hodnota je nahrazena textem: 1 – základní, 2 = vyučen...; nebo všechny intervalové proměnné, které je nutné též převést na kategorie, např. věk do 20 let, 21 – 30 let...

Hodnocení otázky 4: „Je dnes v porovnání se situací před pěti lety korupce v ČR rozšířenější?“

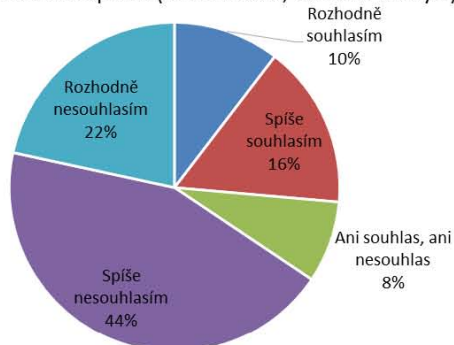
a) Ve státní správě (ministerstva, ústřední úřady...)

Průměrná hodnota (průměr z bodového hodnocení ve škále od 1 do 5) všech odpovědí na tuto otázku činí 3,5. Respondenti situaci hodnotí jako mírné zlepšení stavu v porovnání se situací před pěti lety. Jak je patrné z **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**, s tím, že by dnes byla korupce rozšířenější v porovnání se situací před pěti lety „spíše nesouhlasilo“ 44 % a „rozhodně nesouhlasilo“ 22 % respondentů.

b) V samosprávě (magistrát, městský úřad...)

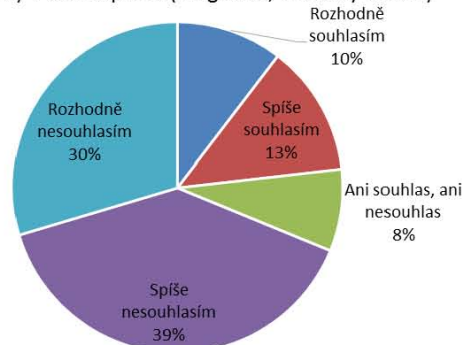
Průměrná hodnota odpovědí na tuto otázku činila 3,65. I zde respondenti situaci hodnotí jako zlepšení stavu. Z obr. 1 Podíl odpovědí na otázku 4 a) obr. 2 je patrné, že „spíše nesouhlasí“ 39 % a „rozhodně nesouhlasí“ 30 % dotazovaných.

4 a) Ve státní správě (ministerstva, ústřední úřady...)

obr. 1 Podíl odpovědí na otázku 4 a)

4 b) V samosprávě (magistrát, městský úřad...)

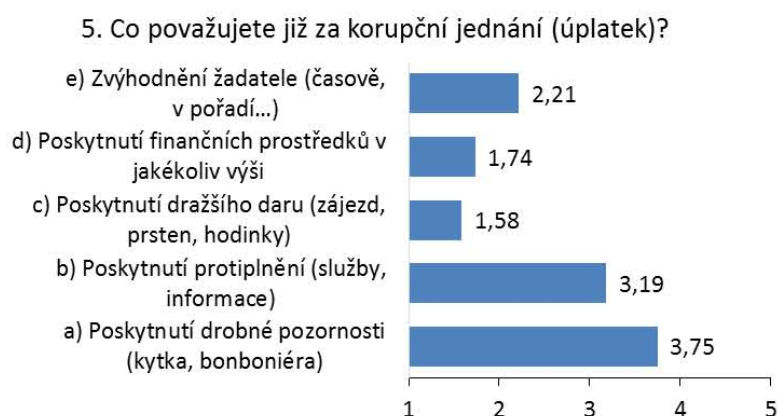
obr. 2 Podíl odpovědí na otázku 4 a)

Obě sady odpovědí na otázku 4 byly testovány pomocí jednofaktorové analýzy rozptylu, která umožňuje ověřit, zda na hodnotu náhodné veličiny odpovědí má statisticky významný vliv hodnota některého znaku, která se u odpovědí dá pozorovat. Testování je prováděno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, přičemž $F = 0,773$ a $F_{krit} = 3,879$, tj. $F < F_{krit}$, z toho vyplývá, že nulová hypotéza se přijímá. Rozdíly v hodnocení odpovědí na otázku 4 a) a 4 b) nejsou statisticky významné. Rovněž hodnota $P = 0,38$ (pravděpodobnost) je vyšší než hodnota zvolené hladiny významnosti, na které bylo provedeno testování. Respondenti, kteří hodnotili kladně zlepšování stavu korupce ve státní správě v současné době v porovnání se stavem před pěti lety, rovněž zastávali obdobný názor i při hodnocení stavu korupce v oblasti samosprávy. Tato skutečnost je ověřena i pomocí Studentova T-testu. Hodnota $t = 0,129$, tedy převyšuje hodnotu zvolené hladiny významnosti, a tudíž mezi oběma sadami dat existuje závislost. Lze se domnívat, že toto hodnocení souvisí s osobním vnímáním korupčního stavu ve společnosti každým respondentem. Hodnota rozptylu u odpovědí na otázku 4 a) dosáhla 1,639 a u odpovědí na otázku 4 b) 1,714. Z uvedeného je zřejmé, že se

názory mezi jednotlivými respondenty sice lišily, avšak respondenti měli tendenci hodnotit vývoj stavu korupce ve státní správě a samosprávě obdobně.

Hodnocení otázky 5: „Co považujete již za korupční jednání (úplatek)?“

Průměrné hodnoty odpovědí na jednotlivé otázky jsou uvedeny na obr. 3, nejvíce dotazovaných respondentů uvádí, že za úplatek nepovažují poskytnutí drobné pozornosti, jako je kytice či bonboniéra – zde index dosáhl hodnoty 3,75. Dále respondenti „ani souhlasí a ani nesouhlasí“, tj. vnímají neutrálně protiplnění spočívající v poskytnutí nějaké služby či informace. Jako spíše korupční jednání (uplácení) vnímají zvýhodnění žadatele časově či v pořadí. Poskytnutí finančních prostředků v jakékoliv výši je již respondenty vnímáno jako korupční jednání. Poskytnutí dražšího plnění v podobě zájezdu, prstenu či hodinek, je pak vnímáno jako zcela korupční jednání (uplácení), zde index dosáhl hodnoty 1,58. Problematikou poskytnutí pozornosti a úplatku se zabýval např. Chmelík²⁶⁷. Mezi pozorností a úplatkem existuje velmi tenká hranice, která je každým vnímána různě. Proto by zaměstnanci veřejné správy měli být v tomto ohledu velmi obezřetní.

obr. 3 Vnímání různých způsobů korupčního jednání respondenty

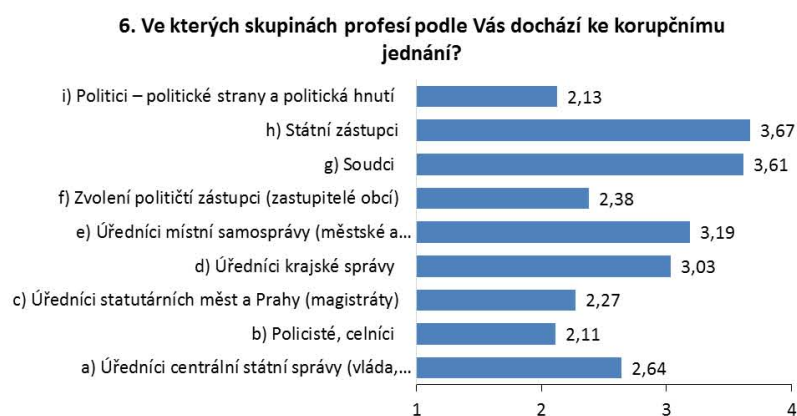
Všechny odpovědi na jednotlivé podotázky u páté otázky jsou vzájemně testovány pomocí jednofaktorové analýzy rozptylu na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, přičemž $F = 47,485$ a $F_{krit} = 2,404$, tj. $F > F_{krit}$, proto lze zamítnout nulovou hypotézu. Hodnota $P = 2,11 \times 10^{-30}$ je menší než hodnota zvolené hladiny významnosti, na které je provedeno testování. U odpovědí respondentů na jednotlivé položené podotázky, existuje variabilita v rámci hodnocení variant úplatků respondenty. Rozdíly či shodu mezi jednotlivými sadami dat (variantami úplatků) lze ověřit např. pomocí t- testu. U této otázky však není nutné tuto hledat závislost, neboť se jedná o různé alternativy. Nejnížší hodnota rozptylu 0,509 je dosažena u otázky 5 c) týkající se poskytnutí dražšího daru, který respondenti spíše vnímají coby úplatek. Nejvyšší hodnoty rozptylu 1,516 je dosaženo u odpovědí na otázku 5 b)

²⁶⁷ Srov. Chmelík, J. (2007) *Pozornost, úplatek a korupce*. 222 s

týkající se poskytnutí protiplnění spočívající ve službě nebo informaci. Zde je patrné, že mezi respondenty existují největší názorové rozdíly na skutečnost, zda se v této záležitosti jedná o úplatek či nikoliv.

Hodnocení otázky 6: „Ve kterých skupinách profesí podle Vás dochází ke korupčnímu jednání?“

Výsledky odpovědí respondentů na šestou otázku jsou patrné z obr. 4. Podle nich mezi skupiny profesí, ve kterých dochází nejvíce k uplácení, patří policisté a celníci, kde index dosáhl hodnoty 2,11. Dále následují politici – politické strany a hnutí s hodnotou indexu 2,13; dále pak následují úředníci statutárních měst a Prahy s indexem 2,27. Tento výsledek je patrně ovlivněn místem provádění šetření. Naopak, mezi profesní skupiny, kde dochází podle názorů respondentů nejméně k uplácení, patří státní zástupci s indexem 3,67, následně pak soudci 3,61. Úředníci místní krajské správy dosahují hodnoty indexu 3,03 a úředníci místní samosprávy 3,19. Tyto skupiny profesí jsou z hlediska korupčního jednání vnímány neutrálně.

obr. 4 Výskyt korupčního jednání vnímaný respondenty podle profesních skupin

Na základě výsledku ANOVA (jedno faktorová analýza variance, tj. analýza rozptylu) na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, přičemž $F = 34,095$ a $F_{krit} = 1,947$, a $P = 2,42 \times 10^{-48}$, lze dojít k závěru, že mezi odpověďmi na jednotlivé otázky existují rozdíly v jejich variabilitě mezi jednotlivými sadami odpovědí respondentů, tedy že názory respondentů na jednotlivé podotázky se liší. Nejnižší hodnoty rozptylu 1,072 je dosaženo u odpovědi na otázku 6 i) týkající se korupčního jednání ve skupině politiků – politických stran a hnutí, kdy se odpovědi respondentů nejméně liší. Nejvyšší hodnoty rozptylu 1,748 je dosaženo u odpovědi na otázku 6 a), která se týká uplácení úředníků centrální státní správy (vlády, ministerstva). Zde se odpovědi nejvíce odchyľují od průměrné hodnoty.

Hodnocení otázky 7: „Ve kterých oblastech dochází podle Vás ke korupčnímu jednání?“

Vyhodnocení odpovědí respondentů na sedmou otázku ukazuje obr. 5. Podle zjištěných výsledků respondenti „spíše nesouhlasí“ s tím, že by na matričním úřadu (index dosáhl průměrné hodnoty 4,04), při evidenci obyvatel (3,91) a v oblasti sociálních věcí (3,74) docházelo k výskytu korupce. Naopak v oblastech, jako je správa majetku (1,92), veřejné zakázky (1,96) a na stavebním úřadu (2,26) spíše souhlasí s tím, že zde dochází ke korupčnímu jednání. Oblast školství (3,02) je hodnocena neutrálně. Oblast životního prostředí (3,4) a živnostenský úřad (3,48) jsou hodnoceny jako oblasti, kde lidé „spíše nesouhlasí“ nebo zaujímají neutrální postoj k možnosti, že by zde docházelo ke korupčnímu jednání.

obr. 5 Průměrná hodnota indexu vnímání výskytu korupce podle oblasti činnosti

Výsledky ANOVA ukazují, že charakteristiky dat u jednotlivých odpovědí na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, kde $F = 71,502$ a $F_{\text{krit}} = 1,947$ a $P = 1,42 \times 10^{-94}$, se vzájemně liší. Nejvyššího rozptylu v odpovědích (1,569) je dosaženo u otázky 7 a) týkající se korupčního jednání v oblasti školství. Na tuto problematiku mezi respondenty existují různorodé názory. Naopak nejnižší hodnoty rozptylu (0,876) je dosaženo u odpovědí na otázku 7 i) týkající se korupce v oblasti evidence obyvatel. Zde se respondenti v odpovědích nejméně odchylojí od střední hodnoty.

Hodnocení otázky 8: „Jakým způsobem by bylo možné podle Vás účinně snižovat korupci?“

Názory respondentů na možné způsoby snižování korupce ukazuje obr. 6. Jak je z něho patrné, respondenti „spíše nesouhlasí“ u podotázky 8 i) s tím, že by zavedení etických kodexů (index dosáhl průměrné hodnoty 3,65) vedlo ke snížení výskytu korupce. Neutrální názor zastávají ke snižování korupce pomocí podotázky 8 a) Osvěta (3,04) a podotázky 8 b) Výchova ve škole a rodině (2,87). Jako nejvíce účinné protikorupční opatření hodnotí možnost uvedenou u podotázky 8 e) Represivní opatření – zabavení majetku (2,03),

následovanou podotázkou 8 g) Povinnost všech osob doložit původ svého majetku (2,33), jakož i podotázkou 8 h) Specializovaný úřad odhalující korupci (2,37). Z uvedeného se lze domnívat, že respondenti coby nejúčinnější nástroje pro snižování korupce vidí zabavení majetku získaného korupcí, povinnost doložit původ majetku pro všechny osoby a zřízení specializovaného úřadu pro odhalování korupce.

8. Jakým způsobem by bylo možné podle Vás účinně snižovat korupci?

obr. 6 Názor respondentů na možnosti snižování výskytu korupce

Výsledky ANOVA poukazují na skutečnost, že na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, kde $F = 16,818$ a $F_{krit} = 1,947$ a $P = 1,23 \times 10^{-23}$, se charakteristiky dat u jednotlivých odpovědí vzájemně liší. Největšího rozptylu (1,738) od průměrné hodnoty odpovědi je dosaženo u podotázky 8 g) Povinnost všech osob doložit původ svého majetku. Nejnížší hodnoty rozptylu (0,846) od střední hodnoty odpovědi je dosaženo u podotázky 8 e) Represivní opatření (zabavení majetku). Z uvedeného je zřejmé, že respondenti podporují zabavování majetku pocházejícího z korupce, avšak už nejsou tak jednotní s ohledem na povinnost všech osob prokázat původ svého majetku, neboť by se takováto povinnost mohla dotknout i jich.

Hodnocení otázky 9: „Máte zkušenost s korupcí?“

Výsledky odpovědí na jednotlivé podotázky jsou patrné z obr. 7. U odpovědi na podotázku 9 a), zda jim byl nabídnut někdy úplatek (3,51), s tímto tvrzením respondenti „spíše nesouhlasí“. Zato u odpovědi na podotázku 9 b) spíše souhlasí (2,34) s tím, že znají někoho, komu úplatek nabídnut byl. V odpovědích na podotázku 9 c), zda slyšeli o někom, komu byl nabízen úplatek, dosáhla průměrná hodnota indexu odpovědi (2,61), tzn., že se respondenti k této odpovědi staví neutrálně či mírně souhlasí s tím, že o někom takovém slyšeli. K uvedeným hodnotám je však nutné poznamenat, že na podotázku 9 a) buď vůbec neodpovědělo, nebo uvedlo, že „neví“, 39 respondentů; u otázky 9 b) to bylo 34 respondentů a u otázky 9 c) to bylo 13 respondentů, čili mnoho respondentů se přímé odpovědi raději vyhnulo.

9. Máte zkušenost s korupcí?

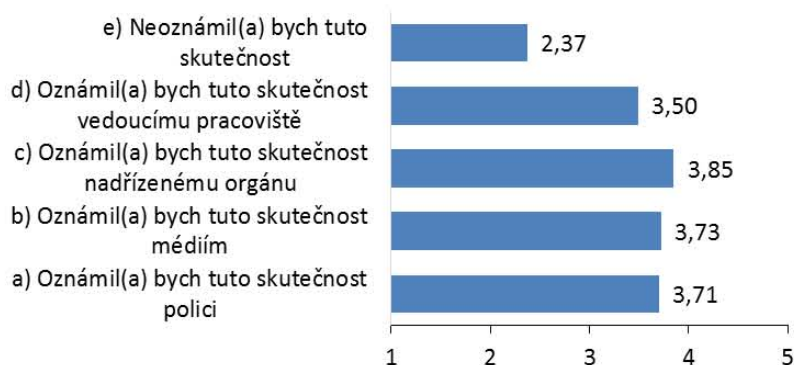
obr. 7 Zkušenost respondentů s korupcí

Výsledky ANOVA ukazují, že na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, kde $F = 19,737$ a $F_{\text{krit}} = 3,027$ a $P = 9,23 \times 10^{-9}$, se charakteristiky sad odpovědí na položené podotázky liší, tj. respondenti odpovídali rozdílně na položené podotázky. U podotázky 9 a) činila hodnota rozptylu (2,044), tj. maximum a u otázky 9 c) dosáhl rozptyl (1,186), tj. minima.

Hodnocení otázky 10: „Pokud byste disponoval(a) informací o korupci, jak byste s touto informací naložil(a)?“

Průměrné hodnoty odpovědí jsou patrné z obr. 8. Na podotázky týkající se způsobu oznámení korupce respondenti reagují tak, že „spíše nesouhlasí“ s tím, že by informaci o korupci oznámili nadřízenému orgánu (3,85), médiím (3,73), policii (3,71) nebo vedoucímu pracoviště (3,5). Naopak se přiklání k tomu, že by takovou informaci spíše neoznámili (2,37). Z uvedeného jednoznačně vyplývá, že ochota respondentů oznamovat korupční jednání je bohužel velmi nízká. Toto je také významným důvodem, proč je obtížné s korupcí bojovat. Mnozí lidé nejsou ochotni nesprávné jednání nahlásit či na ně jakkoliv upozornit. U odpovědí na tyto otázky se rovněž vyskytl vysoký počet respondentů (cca 20 %), kteří na otázku neodpověděli, nebo uvedli, že neví. Mezi jednotlivými sadami odpovědí neexistovala závislost. Nejvyšší hodnoty rozptylu (2,023) je dosaženo u otázky 10 b), naopak nejnižší hodnoty rozptylu (1,073) pak u podotázky 10 e). Z uvedeného je zřejmé, že tyto podotázky nejsou respondentům „příjemné“, a proto se odpovědím vyhýbají. Rovněž je zajímavé, že respondenti odpovídají na otázky 10 a) až d) a zároveň i na otázku 10 e), která se logicky vylučuje s předchozími otázkami. Je tedy patrné, že každou položenou otázku hodnotili samostatně bez vzájemných vazeb na další otázky. Pro získání zřetelnějšího názoru respondentů by bylo vhodné takovouto otázku přeformulovat tak, aby si respondenti vybírali pouze jednu z uvedených odpovědí. Odpovědi na otázku 10 f) nejsou vyhodnocovány, neboť jich bylo k dispozici málo, a proto je nebylo možné rozdělit do skupin pro další zpracování.

10. Pokud byste disponoval(a) informací o korupci, jak byste s touto informací naložil(a)?

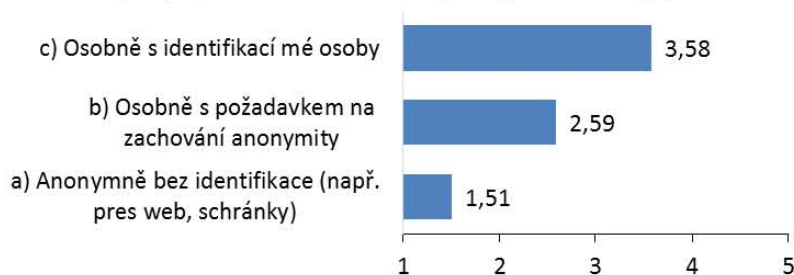

obr. 8 Ochota respondentů oznámit korupční jednání

Hodnocení otázky 11: „V případě, že byste chtěl(a) oznámit korupci, jaký způsob oznámení byste preferoval(a)?“

Výsledky odpovědí jsou patrné z obr. 9. V případě oznámení korupce je respondenty preferován anonymní způsob oznámení (1,5), k osobnímu oznámení s požadavkem na zachování anonymity (2,59) respondenti zaujali neutrální postoj a k oznámení korupce s identifikací oznamující osoby (3,58) zaujali respondenti spíše negativní stanovisko. Rovněž i u odpovědí na tyto otázky se vyskytl vysoký podíl (cca 20 %), kdy respondenti neodpověděli nebo zaškrtnli možnost, že neví. Položené otázky nebyly pro respondenty příjemné. Odpověď na otázku 11 d) není vyhodnocována, neboť opět bylo získáno jen několik odpovědí. Z dostupných odpovědí lze odvozovat, že respondenti zcela jednoznačně preferují možnost anonymního oznámení korupce. I zde je otázka 11 a) zcela v rozporu s následujícími otázkami 11 b) a c), se kterými se vzájemně vylučuje. Je zřejmé, že respondenti posuzovali každou otázku samostatně, a vybírali si pro ně nejpříjemnější variantu.

11. V případě, že byste chtěl(a) oznámit korupci, jaký způsob oznámení byste preferoval(a)?

obr. 9 Způsob oznámení korupce

Hodnocení otázky 12: „Co by pro Vás bylo motivací k oznámení korupčního jednání?“

Vyhodnocení odpovědí je patrné z obr. 10. Respondenti uvedli, že finanční odměna (3,8) by pro ně nebyla motivací k oznámení korupčního jednání. Lze se ovšem domnívat, že zde respondenti neodpovídali zcela pravdivě. Je obecně známo, že finanční odměna bývá motivací jak ke korupčnímu jednání, tak i k jeho oznamování. Hovorková²⁶⁸ uvádí, že aliance BSA finančně podporuje ohlašování nelegálního používání software. Právě finanční odměna a „naštvaní“ zaměstnance bývají největší motivací k udávání. Více motivovaní jsou lidé s nižšími příjmy. Ariely²⁶⁹ při svých pokusech dokázal, že od určité úrovně motivačního faktoru (příjmu) již zvyšování tohoto faktoru (odměny) nevede ke zvyšování úsilí.

Na druhém místě s hodnotou (3,73) byla odpověď 12 d), kdy respondenti uvedli, že tento faktor by pro ně nebyl motivací k oznámení korupčního jednání. Naopak coby nejdůležitější faktor, který by byl pro respondenty motivací k oznámení korupčního jednání, se jeví zaručení anonymity (2,02). To, že pro oznamování je důležité zachování anonymity oznamovatelů, potvrzuje například tzv. „udavačský web finanční správy“, který byl zřízen při zavedení EET. Během necelého měsíce sem občané zaslali zhruba 2 100²⁷⁰ oznámení na nevydání účtenky. Tento portál však musel být později na základě jeho kritiky ze strany veřejnosti i politiků zrušen. Coby druhý nejvíce motivující faktor k oznámení korupce bylo identifikováno zjednání nápravy, pokud by respondent toto jednání poškodilo (2,31). S důvodem takovéto motivace respondentů lze souhlasit, neboť by z ní získávali přímo prospěch pro sebe, respektive chránili by své zájmy.

12. Co by pro Vás bylo motivací k oznámení korupčního jednání?

obr. 10 Faktory motivace k oznámení korupčního jednání

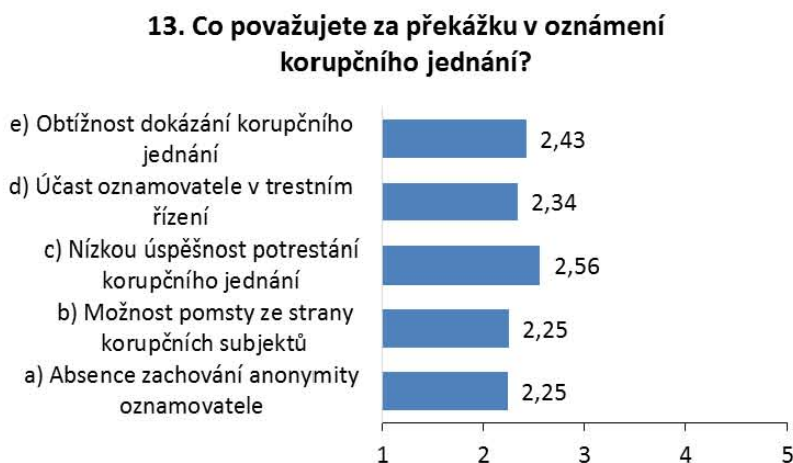
²⁶⁸ Hovorková, K. (2014) *Pozor na naštvané zaměstnance, můžete skončit u soudu jako piráti*. [online], dostupné z: http://finance.idnes.cz/rozhovor-o-sofwarovem-piratstvi-s-janem-hlavacem-f82-/podnikani.aspx?c=A140422_134027_podnikani_kho, publ. 24.04.2014, cit. 28.02.2017

²⁶⁹ Srov. Ariely, D. (2009) *Jak drahé je zdarma*. 215 s.

²⁷⁰ Srov. Česká televize (2017) *Češi poslali Finanční správě přes dva tisíce udání kvůli účtenkám*. [online], dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/2002117-cesi-poslali-financni-sprave-pres-dva-tisice-udani-kvuli-uctenkam>, publ. 04.01.2017, cit. 28.02.2017

Hodnocení otázky 13: „Co považujete za překážku v oznámení korupčního jednání?“

Výsledky odpovědí šetření týkajícího se faktorů bránících v oznamování korupčního jednání jsou patrné z obr. 11. Zde respondenti „spíše souhlasí“ s tím, že uváděné faktory mohou bránit v oznamování korupce. Jako faktory nejvíce bránící oznamování korupce jsou vyhodnoceny odpovědi na otázku 13 a) absence anonymity oznamovatele a 13 b) možnost pomsty ze strany korupčních subjektů; tyto jsou shodně ohodnoceny (2,25).

obr. 11 Překážky v oznamování korupčního jednání

Hodnocení otázky 14: „Nabídl(a) byste úplatek?“

Na závěr dotazníku byla respondentům položena otázka, zda by sami nabídli úplatek. Možnost, že by úplatek nenabízeli, byla úmyslně vynechána, aby byli respondenti vedeni ke zvažování situací, za kterých by úplatek nabídli. Jak je patrné z odpovědí na obr. 12, respondenti „spíše nesouhlasili“ s tím, že by nabídli úplatek ke změně zamítavého rozhodnutí. U ostatních odpovědí zaujímali neutrální až spíše zamítavý postoj. Nutné je též poznamenat, že cca 25 % respondentů se u těchto otázek nevyjádřilo, nebo uvedlo, že neví. Z tohoto lze usuzovat, že jim nebylo příjemné na tuto otázku odpovídat. Lidé se raději vidí v pozitivním světle. Proto také často dělají iracionální rozhodnutí či jednají iracionálně, což doložil řadou experimentů např. Ariely^{271,272}.

²⁷¹ Srov. Ariely, D. (2011) *Jak drahá je intuice : proč nás selský rozum často vede ke ztrátovým rozhodnutím*. 255 s.

²⁷² Srov. Ariely, D. (2012) *Jak drahá je nepoctivost : proč každému lžeme, hlavně sami sobě*. 214 s.

14. Nabídl(a) byste úplatek?

obr. 12 Nabídnutí úplatku

Pro provádění vlastního šetření by bylo vhodnější, aby dotazník byl kratší, s nižším počtem otázek. Jeho délka některé respondenty odradila od jeho kompletního vyplnění. K vyhodnocení odpovědí získaných z dotazníkového šetření by bylo možné použít faktorovou analýzu, která by ukázala, zda dochází k seskupování otázek do různých faktorů. Vzhledem k rozsahu práce však již nezbývá prostor pro její provedení.

4.3.2 Ověření hypotéz

K ověření stanovených hypotéz H1 až H4 je využito dat získaných při prováděném šetření. Hypotézy jsou ověřovány pomocí asociační tabulky, která umožňuje ověřit závislost dvou alternativních znaků s využitím Fischerova testu. Testování je prováděno na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, přičemž hodnota $2\alpha = 0,1$. K výpočtům je použit doplněk Litschmannové²⁷³ pro aplikaci MS Excel – Asociační tabulka.

H1 Zda zkušenost s korupčním jednáním mají častěji muži než ženy.

K testování této hypotézy je využito odpovědí na otázku 9 a) „Byl Vám někdy nabídnut úplatek“ viz tab. 3. Přičemž odpovědi „rozhodně souhlasím“ a „spíše souhlasím“ jsou považovány za vyjádření souhlasu, tj. hodnotu „ano“. Odpovědi „spíše nesouhlasím“ a „rozhodně nesouhlasím“ jsou považovány za vyjádření nesouhlasu, tj. hodnotu „ne“. Odpovědi „ani souhlas, ani nesouhlas“, „nevím, netýká se mě“ a „neodpověděl“ nejsou ve výpočtu uvažovány.

²⁷³ Litschmannová, M. (2011) *Vybrané kapitoly z pravděpodobnosti*. [online], dostupné z: mi21.vsb.cz/sites/mi21.vsb.cz/files/unit/asociacni_tabulka.xlsm, cit. 28.02.2017

tab. 3 Asociační tabulka zkušenosti s korupcí podle pohlaví

Pohlaví	Ano	NE	Celkem
Muži	11	14	25
Ženy	23	27	60
Celkem	34	41	

Nulová hypotéza: H_0 : Muži mají častější zkušenost s korupčním jednáním

koeficient kontingence = 0,0189; míra asociace = 0,922; χ^2 test = 0,027; p – hodnota = 0,87; $u = -1,6368$; $u_{0,1} = 1,6448$; $u < u_{0,1}$, H_0 nelze přijmout – nepodařilo se na základě výsledků výběrového šetření prokázat, že muži mají častější zkušenost s korupčním jednáním než ženy.

H2 Zda ochotu oznámit korupčního jednání mají častěji muži než ženy.

K testování této hypotézy je využito odpovědí na otázku 10 a) „Oznámil(a) bych tuto skutečnost policii“ viz tab. 4. Odpovědi na tuto otázku nejvíce ukazují na ochotu korupční jednání skutečně oznámit. Rozdělení odpovědí do skupin je stejné jako u H1.

tab. 4 Asociační tabulka ochoty oznámit korupční jednání podle pohlaví

Pohlaví	Ano	NE	Celkem
Muži	10	9	19
Ženy	33	45	78
Celkem	43	54	

Nulová hypotéza: H_0 : Muži jsou ochotni oznámit korupci častěji než ženy

koeficient kontingence = 0,0822; míra asociace = 1,515; χ^2 test = 0,66; p – hodnota = 0,417; $u = 0,8239$; $u_{0,1} = 1,6448$; $u < u_{0,1}$, H_0 nelze přijmout – nepodařilo se na základě výsledků výběrového šetření prokázat, že muži mají vyšší ochotu oznámit korupční jednání než ženy.

H3 Zda ochotu nabídnout úplatek mají častěji muži než ženy.

K testování této hypotézy je využito odpovědí na otázku 14 a) „Pokud by byla jistota, že toto jednání nebude odhaleno“ viz tab. 5. Odpovědi na tuto otázku nejvíce ukazují na ochotu poskytnout úplatek. Rozdělení odpovědí do skupin je stejné jako u H1.

tab. 5 Asociační tabulka ochoty nabídnout úplatek podle pohlaví

Pohlaví	Ano	NE	Celkem
Muži	15	12	27
Ženy	20	30	50
Celkem	35	42	

Nulová hypotéza: H_0 : Muži jsou ochotni nabídnout úplatek častěji než ženy

koeficient kontingence = 0,1474; míra asociace = 1,875; χ^2 test = 1,711; p – hodnota = 0,191; u = 1,304; $u_{01} = 1,6448$; $u < u_{0,1}$, H_0 nelze přijmout – nepodařilo se na základě výsledků výběrového šetření prokázat, že muži mají vyšší ochotu nabídnout úplatek než ženy.

H4 Zda ochotu oznámit korupční jednání mají více lidé s vyšším vzděláním, než lidé s nižším vzděláním.

K testování této hypotézy je využito odpovědí na otázku 10 a) „Oznámil(a) bych tuto skutečnost policii“ viz tab. 6. Odpovědi na tuto otázku nejvíce ukazují na ochotu korupční jednání skutečně oznámit. Rozdělení odpovědí do skupin je stejné jako u H1. Odpovědi respondentů se základním vzděláním a vyučených jsou zahrnuty ve skupině nižšího vzdělání. Respondenti s maturitou, vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním jsou zahrnuti ve skupině vyššího vzdělání.

tab. 6 Asociační tabulka ochoty oznámit korupční jednání podle vzdělání

Vzdělání	Ano	NE	Celkem
Vyšší	15	12	27
Nižší	20	30	50
Celkem	35	42	

Nulová hypotéza: H_0 : Lidé s vyšším vzděláním jsou více ochotni oznámit korupční jednání než osoby s nižším vzděláním

koeficient kontingence = 0,1474; míra asociace = 1,875; χ^2 test = 1,711; p – hodnota = 0,191; u = - 1,3139; $u_{01} = 1,6448$; $u < u_{0,1}$, H_0 nelze přijmout – nepodařilo se na základě výsledků výběrového šetření prokázat, že osoby s vyšším vzděláním mají vyšší ochotu oznámit korupční jednání.

Ani jednu ze stanovených hypotéz se na základě statistického testování dat získaných z provedeného šetření nepodařilo prokázat, tj. nepotvrdilo se, že by muži měli častější zkušenost s korupčním jednáním, nebo byli více ochotni oznámit korupční jednání anebo byli ochotni častěji nabídnout úplatek. Na daném vzorku se rovněž nepodařilo prokázat, že by lidé s vyšším vzděláním byli více ochotni nabídnout úplatek.

Dále je nutné poznamenat, že všechny zjištěné výsledky z dotazníkového šetření se vztahují pouze na vzorek populace, který se zúčastnil šetření v místě, kde toto šetření probíhalo. Aby bylo možné uváděné výsledky zobecnit na celou populaci (celý základní soubor), bylo by nutné šetření provádět opakovaně a na různých místech ČR.

5 Závěr

Korupce představuje pro společnost závažný problém, který se dosud nepodařilo vyřešit. Jedním z rychlých řešení korupce ve veřejném sektoru, které zmiňuje Rothstein²⁷⁴ je použití teorie velkého třesku, kdy je náprava dosaženo zásadními změnami ve zkorumpovaných institucích.

Avšak správně zacílit na zkorumpované struktury bývá často problematické. Úředníci mají rozhodovací pravomoci, což jim poskytuje vliv. Dále mají omezenou odpovědnost za špatná rozhodnutí. Jejich finanční příjem je limitován tabulkovým platem. Někteří z nich nejsou příliš motivováni, jiní dávají přednost jistotě před rizikem spojeným s podnikáním a možností získat vyšší příjem. Jsou též ovlivňováni virtuální realitou, ve které jsou prezentováni všichni jedinci jako zdraví, šťastní, úspěšní a finančně zabezpečeni. Pro mnohé úředníky je referenční skupinou, se kterou se srovnávají úspěšná střední a vyšší třída obyvatel. To mnohé z nich může vést k tomu, že se s touto třídou poměrují a chtějí být její součástí alespoň příjmově, což může být motivem k přijímání úplatku.

Další skutečností ovlivňující úspěšnost potírání korupce je odvaha každého jedince na takovéto jednání upozornit. Zmíněná skutečnost je patrná i z výsledků hodnocení odpovědi na otázku 10. Zajímavý pohled na odpovědnost (vinu konformních účastníků systému) a odvahu jedince postavit se systému lze najít v publikaci Hamšíka²⁷⁵, jenž zde poukazuje na důsledky poslušnosti jedince vůči systému, pokud se u něho neprojeví svědomí, morální zábrany či zásady obecné lidskosti. Mnoho lidí si v minulosti nechtělo připustit svoji odpovědnost za fungování celého systému, neboť se cítili být „pouhými vykonavateli rozkazů seshora“. Obdobně tomu je u korupce. Mnoho lidí podílejících se na individuální korupci si nechce připustit svoji odpovědnost za budování korupčního prostředí. Ale stejně jako kapka spolu s dalšími kapkami vytváří povodeň, tak individuální korupce jednoho úředníka spolu s korupcí úředníků dalších vytváří lavinovitě šíření tohoto negativního jevu v celé společnosti.

Dalším důvodem vzniku korupčního jednání je skutečnost, že úředníci ve vedoucích pozicích mají tendenci rozšiřovat svoji agendu, mít čím dál větší vliv i na věci, které by nemusely nutně spadat do jejich kompetence, tj. podléhají snaze rozšiřovat agendu svého úřadu. S tímto je spojen nárůst počtu zaměstnanců těchto úřadů a objem finančních prostředků, o kterém mohou rozhodovat. Veřejná správa hospodaří s nezanedbatelným ročním rozpočtem, jehož velká část je dále přerozdělována prostřednictvím veřejných zakázek, grantů atp. To vše vyvolává pozornost zájmových skupin i jednotlivců.

²⁷⁴ Srov. Rothstein, B. (2007) *Anti-Corruption – A Big Bang Theory*. s. 1–27

²⁷⁵ Srov. Hamšík, D. (1991) *Génus průměrnosti*. 106 s.

Proto by veřejná správa měla mít vliv pouze na ty oblasti, které spadají do veřejného zájmu a nelze je transparentně zajišťovat pomocí soukromých subjektů. S tím souvisí i privatizace těch činností, které nemusí být zajišťovány veřejnou správou. Je tedy nutné veřejnou správu „zeštíhlit“, zefektivnit její činnost a nastavit veškeré procesy tak, aby byly transparentní a pod dohledem veřejnosti. Otáhal²⁷⁶ vidí řešení právě v převodu veřejného na soukromé vlastnictví, které omezí tzv. dobývání renty ve smyslu ekonomické teorie Misesa a von Hayeka. Někteří autoři s regulační rolí trhu nesouhlasí, např. Potůček²⁷⁷ jako regulátory vidí komplementaritu trhu a občanskou společnost.

Prosazení uváděných kroků souvisí též s vůlí politiků, což je limitujícím prvkem, neboť jak uvádí lidové rčení „kapři si sami sobě rybník nikdy nevypustí“. Důležité je odpojení místní samosprávy od neformálních kmotrovských struktur, které ji dokáží ovlivňovat. Jak uvádí Mungiu-Pippidi²⁷⁸, musí se projevit aktivní spojení části politických lídrů, kteří prosadí systémové řešení seshora, které „odřízne“ tyto kmotrovské skupiny. Langr na základě výsledků svého šetření došel k závěru, že antikorupční strategie aplikovaná pouze na úředníky je nedostačující. Uvádí, že „pokud antikorupční strategie nezasáhne také spřízněné politické elity a zejména neformální paralelní struktury, je předem bezcenná, protože původní systémověkorupční vazby nikterak nenaruší“²⁷⁹. Rovněž je důležitý postih účastníků korupčního jednání, tak aby je případné tresty (odnětí svobody, propadnutí majetku atp.) od tohoto chování odradily, což se zobrazilo i v odpovědích na otázku 8.

Reprezentativnost výsledků získaných pomocí šetření může být omezena mnoha vlivy, proto je nutné k nim i takto přistupovat. Jak uvádí Frič et al.²⁸⁰ klíčovým prvkem pro vypovídací schopnost dat je výběr vzorku dotazovaných, jejich skladba a množství. Velkou roli hraje i anonymnost dotazovaného a forma jakou jsou otázky pokládány. Lidem nemusí být příjemné přiznat, že poskytli nebo přijali úplatek, proto logicky nemusí odpovídat pravdivě. Toto je nutné mít na paměti při interpretaci získaných dat.

Tato skutečnost se projevila i při provádění kvalitativního průzkumu na úřadu městské části, kdy se lze domnívat, že respondenti nebyli ochotni o korupci a svých osobních zkušenostech s ní otevřeně hovořit. Ani použití kvantitativního šetření by patrně nepřineslo potřebné výsledky. Jako nejvhodnější se jeví využít indikátory korupce, které zmiňuje

²⁷⁶ Otáhal, T. (2013) *Mises, Hayek and Corruption*. [online], dostupné z: ftp://ftp.mendelu.cz/RePEc/men/wpaper/34_2013.pdf, cit. 28.02.2017

²⁷⁷ Potůček, M. (1997) *Nejen trh. Role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. 188 s. [online], dostupné z: <http://martinpotecek.cz/images/documents/Nejen%20trh-1.pdf>, <http://martinpotecek.cz/images/documents/Nejen%20trh-2.pdf> a <http://martinpotecek.cz/images/documents/Nejen%20trh-3.pdf>, cit. 28.02.2017

²⁷⁸ Srov. Mungiu-Pippidi, A. (ed.) (2011) *Contextual Choices in Fighting Corruption: Lessons Learned*. 139 s.

²⁷⁹ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 22

²⁸⁰ Frič, P. et al. (1999) *Korupce na český způsob*. s. 258

Langr²⁸¹. Dále k tomu uvádí, že z „...projekce konkrétního prostředí do schématu místních korupčních vazeb a vztahů je možné vygenerovat sadu empirických indikátorů, které jsou následně buď verifikovány, nebo vyvráceny. To ale předpokládá nejen například důkladné vyhodnocení rozsáhlých rozhovorů a dlouhodobou práci s písemnými dokumenty, ale také hlubokou znalost předmětného politického a ekonomického prostředí.“²⁸²

Pro zmapování korupčního jednání lze využít analýzy sociálních sítí (SNA), analýzy vazeb (klientelistických) a rolí jedinců působících v segmentu veřejné správy a jejich vztahy k okolí. K jejich využití jsou potřebné znalosti historického vývoje, vzájemných vazeb aktérů i pohledu jedinců zevnitř korupčního systému.

Možným řešením korupce je provádět osvětu ve společnosti tak, aby korupce byla vnímána jako negativní jev a společností odsuzována. Nelze však očekávat, že by se hodnotový žebříček společnosti mohl změnit v krátkém časovém horizontu. To je patrné i z názorů respondentů v odpovědích na otázku 8.

Problematickou se jeví ochrana oznamovatelů (wistleblowerů), neboť konkrétní výsledky v této oblasti nejsou stále patrné. Zkušenosti některých lidí z této oblasti^{283,284} od takového jednání dokonce odrazují. Podle výsledků statistiky šetřených trestných činů úplatkářství (viz tab. 2) je zřejmé, že nedochází k nárůstu počtu oznamovaných trestných činů. Možností pro zvýšení odhalení korupčních činů je využití agentů. A to jak využití tzv. informátorů, tj. lidí, kteří se v korupčním prostředí pohybují, tak i využití tzv. agentů provokatérů, kteří fiktivně nabízejí úplatky. Tito agenti mohou dobře zmapovat korupční prostředí a přispět k rozkrytí korupční sítě. Pro zavedení tohoto řešení však v ČR není zatím politická vůle.

Z výsledků kvantitativního šetření vyplývá, že respondenti vnímají mírné zlepšení ve stavu rozšíření korupce – tedy alespoň při porovnání se situací před pěti lety. Respondenti ovšem poskytnutí drobné pozornosti, jakou je kytice či bonboniéra, za úplatek nepovažují. Naopak jako úplatek vnímají poskytnutí dražšího daru či finančních prostředků. Jako skupiny nejméně ovlivněné korupcí jsou vnímáni státní zástupci a soudci. Jako skupiny nejvíce ovlivňované korupcí jsou vnímáni policisté, celníci a politici. Jako činnosti v rámci obecních a městských úřadů nejméně ovlivněné korupčním jednáním je vnímána matrika a evidence obyvatel. Naopak coby korupcí nejvíce ovlivněné činnosti vnímají respondenti veřejné zakázky a správu majetku.

²⁸¹ Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 7

²⁸² Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. s. 23

²⁸³ Srov. Kmenta, J. (2010) *Svěděk na zabití*. 230 s.

²⁸⁴ Srov. Michálek, L. (2013) *Zničte to, nebo to zničí vás : aneb Modrá, nikoliv Zelená banka?*, 191 s.

Pro snižování korupce respondenti vnímají jako nejméně účinné opatření spočívající v zavedení etických kodexů a v osvětě. Za nejvíce účinné opatření považují zabavení majetku a povinnost doložit původ svého majetku. Názor na povinnost dokládat původ svého majetku se však u respondentů liší. Část respondentů je jednoznačně pro prokazování původu majetku, druhá je naopak jednoznačně proti povinnosti prokazovat původ svého majetku. Respondenti nepřiznávají, že mají zkušenost s korupcí, ale spíš připouštějí, že znají někoho, komu byl úplatek nabídnut. Mnozí respondenti se však raději odpovědi na tuto otázku zcela vyhnuli. Lze se domnívat, že toto téma je pro respondenty citlivé.

Pokud by respondenti disponovali informací o korupci, pak by ji raději neoznamovali. V případě, že by ji oznámili, pak by to učinili prostřednictvím vedoucího pracoviště, kde se korupce děje. V případě oznámení korupce respondenti jednoznačně preferují anonymní oznámení bez své identifikace. Nejvíce motivujícím faktorem, který by vedl k oznámení korupce je zachování anonymity oznamovatele a zjednání nápravy, pokud by korupční jednání poškodilo oznamovatele. Naopak – což je celkem překvapivé respondenti uváděli, že k oznámení korupce by je nejméně motivovala finanční odměna. Zde se lze domnívat, že tato odpověď je ovlivněna subjektivním pocitem, kdy si respondenti nechtějí připustit, že by „udávali za peníze“.

Jako nejvíce limitující faktory pro oznámení korupce uvádějí respondenti absenci zachování anonymity a možnost pomsty ze strany subjektů podílejících se na korupci. Na otázku, zda by respondenti nabídli úplatek, zaujali dotazovaní neutrální až mírně negativní postoj. Odpovědi na tuto otázku se však řada respondentů vyhnula tím, že se k ní nevyjádřila, nebo uvedla, že neví. Nejvíce respondenti připouští, že by nabídli úplatek, pokud by takovéto jednání bylo v zájmu osoby blízké.

Položené hypotézy, že by muži měli častější zkušenost s korupčním jednáním, byli více ochotni korupční jednání oznámit, nebo byli ochotni častěji nabídnout úplatek, se nepodařilo na základě tvrzení u daného vzorku respondentů prokázat. Rovněž se nepodařilo prokázat, že by osoby s vyšším vzděláním byly ochotny více oznamovat korupční jednání, než je tomu u osob se vzděláním nižším.

Jak je již v práci zmíněno, uvedená zjištění platí pro výběrovou populaci, u které bylo prováděno šetření, tudíž zjištěné výsledky nelze zobecnit na celou populaci. K tomu, aby uváděné závěry bylo možné zobecnit, by bylo nutné podobná šetření opakovat vícekrát na různých místech u různých výběrových souborů populace.

6 Resumé

Corruption in a selected segment of the public administration in the Czech Republic

This final bachelor thesis is divided into two sections: theoretical one and practical one. The theoretical part is based on relevant literary sources and it traces basic terms in connection with corruption and bribery. Furthermore, the characteristic of corruption along with some available tools and measures to fight it were taken together. Also, the causing of corruption, its economic and non-economic aspects as well as the current anti-bribery policy were outlined.

The practical part shows the results of the quantitative and qualitative research which was carried out with a number of respondents who agreed to participate in the poll (opinion survey). In order to identify corruption in the scope of public administration, it is recommendable to deploy indirect questioning including corruption indicator measures.

For the purpose of motivating potential „whistleblowers“ to disclose the identified issues, it is essential to grant them the option of keeping their full anonymity. The most effective measures in order to suppress and prevent corruption seem to be the two following sanctions: confiscation of possessions and the obligation to provide the information on the source of funds or property (mandatory equally for all citizens).

Potential differences between men and women regarding their experience with corruption, noticed or offered bribery and their potential willingness to report it were taken into consideration, however no particular differences were proven in the poll. Also, the potential influence on the willingness to report corruption depending on the level of achieved education was not proven either.

Key words: corrupted behaviours, bribery, public administration, anti-corruption tools and measures, officials, issue of common interest

7 Přehled pramenů

- [1] Abbink, K. (2004) *Staff rotation as an anti-corruption policy: an experimental study*. European Journal of Political Economy. [online], dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0176268003000843>, roč. 20, čís. 4, s. 887–906, cit. 30.09.2016.
- [2] Abbink, K. et al. (2002) *An Experimental Bribery Game*. Journal of Law, Economics, & Organization, [online], dostupné z: <http://jleo.oxfordjournals.org/content/18/2/428.short>, roč. 18, čís. 2, s. 428–454, cit. 30.09.2016
- [3] Abbink, K. (2002) Fair salaries and the moral costs of corruption. Nottingham, University of Nottingham, CeDEX Working Paper 2002, [online], dostupné z: <https://www.mendeley.com/catalog/fair-salaries-moral-costs-corruption/>, s. 2–7, ISBN 441-15-9514-1, cit. 30.09.2016
- [4] Aslund, A. (2007) *How capitalism was built : the transformation of Central and Eastern Europe, Russia, and Central Asia*. 1. vyd., New York (NY) : Cambridge University Press, 356 s. ISBN 978-0-521-68382-1
- [5] Alatas, V., L. et al. (2009) *Subjekt pool effects in a corruption experiment: A comparison of Indonesian public servants and Indonesian students*. Experimental Economics, [online], dostupné z: <http://link.springer.com/article/10.1007/s10683-008-9207-3>, roč. 12, čís. 1, s. 113–132, DOI: 10.1007/s10683-008-9207-3, cit. 30.09.2016
- [6] Amundsen, I. (199) *Political Corruption: An Introduction to the Issue*. Bergen (Norsko) : Chr. Michelsen Institute, 39 s. ISBN 82-90584-40-7, [online], dostupné z: <https://www.cmi.no/publications/file/1040-political-corruption.pdf>, PDF dokument, cit. 30.09.2016
- [7] Ariely, D. (2009) *Jak drahé je zdarma*. (přeložil Jaroš, M.) 1. vyd., Praha : Práh, 215 s. ISBN 978-80-7252-395-5.
- [8] Ariely, D. (2011) *Jak drahá je intuice : proč nás selský rozum často vede ke ztrátovým rozhodnutím*. (přeložil Jaroš, M.) 1. vyd., Praha : Práh, 255 s. ISBN 978-80-7252-327-6.
- [9] Ariely, D. (2012) *Jak drahá je nepoctivost : proč každému lžeme, hlavně sami sobě*. (přeložil Jaroš, M.) 1. vyd., Praha : Práh, 214 s. ISBN 978-80-7252-395-5.
- [10] Azfar, O., Nelson, W., R. (2007) *Transparency, wages, and the separation of powers: An experimental analysis of corruption*. Public Choice, [online], dostupné z: <http://link.springer.com/article/10.1007/s11127-006-9101-5>, roč. 130, čís. 1–4, s. 471–493, DOI 10.1007/s11127-006-9101-5, cit. 30.09.2016
- [11] Bakala, J. (2016) *Jak se řešila korupce ve firmě Bata*. [online], dostupné z: <http://www.architekturazlin.cz/jak-se-resila-korupce-ve-firme-bata>, cit. 30.09.2016
- [12] Balakrishnan, N. (ed.) (2012) *Methods and applications of statistics in the social and behavioral sciences*. Hoboken (NJ) : Wiley & Sons, 582 s. ISBN 978-0-470-40507-9
- [13] Balík, S. (2014) *Největší paradox : Jdeme na západ, ale skončíme na Balkáně*. s. 85–92 In Pečínková, I. (2014) *Budoucnost české ekonomiky : jdeme na Západ, anebo na Balkán?* 1. vyd., [Česko] : Pravý břeh.cz, 151 s. ISBN 978-80-905908-0-9
- [14] Barr, A., Serra, D. (2009) *The effects of externalities and framing on bribery in a petty corruption experiment*. Experimental Economics, [online], dostupné z: <http://link.springer.com/article/10.1007/s10683-009-9225-9>, roč. 12, čís. 4, s. 488–503, DOI: 10.1007/s10683-009-9225-9, PDF dokument, cit. 30.09.2016
- [15] Bertrand, M. et al. (2007) *Obtaining a Driver's License in India: An Experimental Approach to Studying Corruption*. Quarterly Journal of Economics, [online], dostupné z: http://faculty.chicagobooth.edu/marianne.bertrand/research/papers/corruption_driving_india_qje.pdf, roč. 122, čís. 4, s. 1639–1676, PDF dokument, cit. 30.09.2016
- [16] Blažek, J. et al. (2016) *Ekonomika veřejné správy*. 1. vyd., Brno : Masarykova univerzita v Brně, 186 s. ISBN 978-80-210-8040-9
- [17] Browder, B. (2015) *Rudý zákon : jak jsem se stal Putinovým nepřítelem č. 1*. 1. vyd., Brno : BizBooks, 349 s. ISBN 978-80-265-0321-7
- [18] Caiden, G., Caiden, N. (1977) *Administrative Corruption*. Public Administration Review, roč. 37, čís. 3, s. 301–309. DOI: 10.2307/974828 In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. Středoevropské politické studie, Mezinárodní

- politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>
- [19] Caiden, G. (2002). *Enron, Accountancy and Professional Ethics*. Public Integrity, roč. 4, čís. 4, s. 321–332.
- [20] Caiden, G. (2003): *The burden on our backs; corruption in Latin America*. Příspěvek přednesený na VIII Congreso Internacional del CLAD sobre la Reforma del Estado y de la Administración Pública. Panamá, 28 – 31. října 2003, [online], dostupné z: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/clad/clad0047701.pdf>, cit. 12.01.2013 In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. Středoevropské politické studie, Mezinárodní politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>, cit. 30.09.2016
- [21] Cameron et al. (2009) *Propensities to engage in and punish corrupt behaviour: Experimental evidence from Australia, India, Indonesia and Singapore*. Journal of Public Economics, roč. 93, čís. 7–8, s. 843–851, [online], dostupné z: <https://ideas.repec.org/a/eee/pubeco/v93y2009i7-8p843-851.html>, cit. 30.09.2016
- [22] Casseli, F., Morelli, M. (2000) *Bad politicians*. London : Centre for Economic Policy Research, 35 s.
- [23] Carswell, S. (2011) *Anglo republic : inside the bank that broke Ireland*. 1. vyd., Dublin : Penguin Ireland, 344 s. ISBN 978-1-844-88270-0
- [24] Čisáň, O. (2004) *Transnacionální politické sítě : jak mezinárodní instituce ovlivňují činnost nevládních organizací*. 1. vyd., Brno : Masarykova univerzita v Brně. Mezinárodní politologický ústav, 181 s. ISBN 80-210-3591-9
- [25] Clements, D. (2007) *How Many Ways Can I Defraud You?* s. 378–388 In Wells, T., J. (ed.) (2007) *Fraud casebook : lessons from the bad side of business*. Hoboken (NJ) : Wiley & Sons, 610 s. ISBN 978-0-470-13468-9
- [26] Cousin, V. (2007) *Banking in China*. 1. vyd., Houndmills : Palgrave Macmillan, 305 s. ISBN 0-230-00695-7978-0-230-00695-9
- [27] Častorál, Z. (2011) *Ekonomická kriminalita a management*. 1. vyd., Praha : Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 351 s. ISBN 978-80-7452-005-1
- [28] Česká televize (2017) *Češi poslali Finanční správě přes dva tisíce udání kvůli účtenkám*. [online], dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/2002117-cesi-poslali-financi-sprave-pres-dva-tisice-udani-kvuli-uctenkam>, publ. 04.01.2017, cit. 28.02.2017
- [29] David, V., Nett, A. (2007) *Korupce v právu mezinárodním evropském a českém*. Praha : C. H. Beck, 345 s., ISBN 978-80-7179-562-9
- [30] della Porta, D., Vannucci, A. (1997) *The „Perverse Effects“ of Political Corruption*. Political Studies, roč. 45, č. 3, s. 516–538. DOI: 10.1111/1467-9248.00094
- [31] della Porta, D., Vannucci, A. (2006) *A Typology of Corruption Networks*. s. 23–61, In Kawanta, J. (2006) *Comparing political corruption and clientelism*. Aldershot : Ashgate, 227 s. ISBN 0-7546-4356-5
- [32] Dickie, J. (2009) *Cosa Nostra : dějiny sicilské mafie. (A history of the Sicilian mafia Cosa Nostra.)*, překlad Ibl, M. et al., 1. vyd., Praha : Fortuna Libri, 503 s. ISBN 978-80-7321-497-5
- [33] Donath-Burson-Marsteller, Factum Invenio, Sociologický ústav Akademie věd ČR, The Fleet Sheet's Final Word (2007) *Vnímání korupce v ČR: výzkum mezi politiky a manažery*. [online], dostupné z: <http://www.dbm.cz/pruzkumy/?id=98>, cit. 30.09.2016
- [34] Dreher, A., Herzfeld, T. *The Economic Costs of Corruption : A Survey of the Empirical Evidence*. s. 115–132 In de Luca, F., N. (ed.) (2008) *Economic corruption : detection, costs and prevention*. New York : Nova Science Publishers, 261 s. ISBN 978-1-60456-160-9
- [35] Drugov, M. (2011) *Intermediaries in Corruption: An Experiment*. Working Paper Series, [online], dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1838591, 37 s., cit. 30.09.2016.
- [36] Dušková, I., Džbánková, Z. (2006) *Etická dimenze institucionálních změn II (praktikum)*. 1. vyd., Praha : Oeconomica, 101 s. ISBN 80-245-1100-2
- [37] Dvořáček, D. (2006) *Problematika právního základu protikorupčních aktů evropského práva*. s. 152–164, In Dančák, B. et al. (eds.) (2006) *Korupce: Projevy a potírání v České*

- republice a Evropské unii*. 1. vyd., Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 309 s. ISBN 80-210-4062-9
- [38] Dvořáková, V. (2012) *Rozkládání státu*. 1. vyd., Praha, Euromedia Group – Universum. 175 s. ISBN 978-80-242-3488-5
- [39] Dvořáková, V. (2012) *Systémová korupce jako fenomén současné krize*. s. 250–258 In Pehe, J. (ed.) (2012) *Krize, nebo konec kapitalismu?* 1. vyd., Praha : Prostor, 294 s. ISBN 978-80-7260-267-4
- [40] Evropská komise (2011), *Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Boj proti korupci v EU.*, [online], dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0308:FIN:CS:PDF>, PDF dokument, publ. 06.06.2011, cit. 30.09.2016, 18 s.
- [41] Evropská komise (2015) *Zpráva o boji proti korupci*. [online], dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/index_en.htm, publ. 3.2.2014, cit. 30.09.2016
- [42] Frič, P. et al. (1999) *Korupce na český způsob*. 1. vyd., Praha : G plus G, 302 s., ISBN 80-86103-26-9
- [43] Friedman, D., Cassar, A. (2004) *Economics lab: an intensive course in experimental economics*. 1. vyd., London : Routledge 233 s. ISBN 0-415-32402-5, [online], dostupné z: http://dliia.it/Scientific/e_book/Social_Sciences/Economic_Theory_Demography/HB_131_147_Methodology_/002171.pdf, cit. 30.09.2016.
- [44] Forejt, P. (2011) *Trestněprávní úmluva o korupci a její vliv na úpravu korupčních trestných činů*. In: Dny práva 2011 – Days of Law 2011, [online], Brno: Masarykova univerzita, 2012 ISBN 978-80-210-5916-0 (soubor) 9788021047334. s. 1, dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2011/files/prispevky/06_Trest/05_PETR_FOREJT.pdf, PDF dokument, cit. 30.09.2016, 13 s.
- [45] Gorman, D. (2007) *Cashless money : replacing paper cash with electronic money transfers*. Minneapolis (MN) : Mill City Press, 69 s. ISBN 1-934248-18-5978-1-934248-18-8
- [46] Gustafson, T. (1999) *Capitalism Russina-style*. 1. vyd., Cambridge : Cambridge University Press, 264 s. ISBN 0-521-64175-6
- [47] Hamšík, D. (1991) *Génius průměrnosti*. 2. vyd., Praha : Československý spisovatel, 160 s., ISBN 80-202-0264-1
- [48] Heidenheimer, A., Johnston, M. (2002) *Political Corruption: Concepts and Context*. New Brunswick : Transaction Publishers. ISBN 978-0-7658-0761-8, [online], dostupné z: [https://books.google.cz/books?id=49y50pzjAzAC&printsec=frontcover&dq=Heidenheimer,+A.,+Johnston,+M.\(2002\)+Political+Corruption:+Concepts+and+Context.&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwilx86rupPPAhWGlSwKHbRbC9MQ6AEIHTAA#v=onepage&q&f=false](https://books.google.cz/books?id=49y50pzjAzAC&printsec=frontcover&dq=Heidenheimer,+A.,+Johnston,+M.(2002)+Political+Corruption:+Concepts+and+Context.&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwilx86rupPPAhWGlSwKHbRbC9MQ6AEIHTAA#v=onepage&q&f=false), cit. 30.09.2016
- [49] Heidenheimer, A. (1970) *Perspectives on the Perception of Corruption*. In: Heidenheimer, A. & Johnston, M. (eds.) (2002): *Political Corruption: concepts and contexts*. New Brunswick : Transaction Publishers, ISBN 978-0-7658-0761-8, [online], dostupné z: [https://books.google.cz/books?id=49y50pzjAzAC&printsec=frontcover&dq=Heidenheimer,+A.,+Johnston,+M.\(2002\)+Political+Corruption:+Concepts+and+Context.&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwilx86rupPPAhWGlSwKHbRbC9MQ6AEIHTAA#v=onepage&q&f=false](https://books.google.cz/books?id=49y50pzjAzAC&printsec=frontcover&dq=Heidenheimer,+A.,+Johnston,+M.(2002)+Political+Corruption:+Concepts+and+Context.&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwilx86rupPPAhWGlSwKHbRbC9MQ6AEIHTAA#v=onepage&q&f=false), cit. 30.09.2016
- [50] Hellmann, J. et al. (2000) *Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption and Influence in Transition*. World Bank Policy Research Working Paper 2444, [online], dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=240555>, publ. září 2000, cit. 30.09.2016
- [51] Hellmann, J., Jones, G., Kaufmann, D. (2000) *Seize the State, Seize the Day: State Capture, Corruption and Influence in Transition*. World Bank Policy Research Working Paper 2444, [online], dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=240555>, cit. 15. 3. 2013, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. Středoevropské politické studie, Mezinárodní politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>, cit. 30.09.2016
- [52] Horáček, A. (2015) *Soudce Berka si po letech vyslechl trest za konkurzy, 8,5 roku vězení*. [online], dostupné z: <http://usti.idnes.cz/rozsudek-ustecky-soudce-jiri-berka-zfalsovane->

- konkurzy-pk3-/usti-zpravy.aspx?c=A151125_101812_usti-zpravy_alh, publ. 25.11.2015, cit. 30.09.2016
- [53] Horálek, P. (2010) „*Spravedlnost“ mocných : kmotři a pěšáci českých mafii. 1. vyd., Krásná Líba : Marek Belza, 479 s. ISBN 978-80-87116-11-1*
- [54] Holub et al. (2004) *Co se stane, když se zhasne? : Dvě podoby české privatizace. 1. vyd., Praha : Prostor, 181 s. ISBN 80-7260-110-5*
- [55] Horník, J., Žufanová, H. (2014) *Základní minimum o korupci a trestním právu pro pedagogy středních škol. 1. vyd., Praha : Wolters Kluwer, 179 s. ISBN 978-80-7478-531-3*
- [56] Hovorková, K. (2014) *Pozor na našťvané zaměstnance, můžete skončit u soudu jako piráti. iDens.cz, [online], dostupné z: http://finance.idnes.cz/rozhovor-o-sofťwarovem-piratstvi-s-janem-hlavacem-f82-/podnikani.aspx?c=A140422_134027_podnikani_kho, publ. 24.04.2014, cit. 28.02.2017*
- [57] Chapman, R., A. (ed.) (2003) *Etika ve veřejné službě pro nové tisíciletí. (Ethics in public service for the new Millenium.)* překlad Vidláková, O., 1. vyd., Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 262 s. ISBN 80-86429-14-8
- [58] Chmelík, J., Tomica, Z. (2011) *Korupce a úplatkářství. Praha : Linde, 281 s. ISBN 987-80-7201-853-6*
- [59] Chmelík, J. et al. (2003) *Pozornost, úplatek a korupce. 1. vyd., Praha : Linde. Praha, 222 s. ISBN 80-7201-434-X*
- [60] Chmelík, J., Bruna, E. (2015) *Hospodářská a ekonomická trestná činnost. 1. vyd., Praha : Vysoká škola finanční a správní, 202 s. ISBN 978-80-7408-109-5*
- [61] Isaksen, J. (2005) *The budget process and corruption.* Chr. Michelsen Institute, Utstein anti-corruption resource centre, 23 s.
- [62] Jacquement, N. (2005) *Corruption as Betrayal: Experimental Evidence on Corruption Under Delegation.* GATE Groupe d'Analyse et de Théorie Économique, [online], dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1805159, Working Paper 05–06, , PDF dokument, cit. 30.09.2016
- [63] Jakovlev, A. (2006) *The Evolution of Business – State Interaction in Russia: From State Capture to Business Capture?*, Europe-Asia Studies, roč. 58, čís. 7, s. 1033–1056. DOI: 10.1080/09668130600926256, In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec.* Středoevropské politické studie, Mezinárodní politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>, cit. 30.09.2016
- [64] Jelínek, J. et al. (2014) *Trestní právo hmotné : Obecná část. Zvláštní část. 4. vyd., Praha : Leges, 976 s., ISBN 978-80-7502-044-4*
- [65] Jelínek, J. et al (2015) *Trestní právo Evropské unie a jeho vliv na právní řád České republiky a Slovenské republiky.* Praha : Leges, 384 s., ISBN 978-80-7502-080-2
- [66] Jílek, J. (2009) *Akciové trhy a investování. 1. vyd., Praha : Grada Publishing, 656 s., ISBN 978-80-247-2963-3*
- [67] Johnston, M. (1986) *The Political Consequences of Corruption: A Reassessment.* Comparative Politics, roč. 18, čís. 4, s. 459–477. DOI: 0.2307/421694 In Heidenheimer, M., J., Johnston, M. & Levine, V., T., (eds.) *Political Corruption: A Handbook.* Brunswick : Transaction Publishers, 1989, s. 985–1006
- [68] Jones, P. (1993) *Combating fraud and corruption in the public sector. 1. vyd., London : Chapman and Hall, 216 s. ISBN 0-412-46370-9*
- [69] Jowitt, K. (1983) *Soviet Neotraditionalism: The Political Corruption of a Leninist Regime, Soviet Studies.* roč. 35, čís. 3, s. 275–297. DOI: 10.1080/09668138308411481 In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec.* Středoevropské politické studie, Mezinárodní politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>, cit. 30.09.2016
- [70] Jowitt, K. (1992) *Neotraditionalism.* In: New World Disorder: the Leninist extinction, Los Angeles, University of California Press, s. 121–138, [online], dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=Qip-UTnpvh8C&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>, cit. 8. 1. 2013. In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec.* Středoevropské politické studie, Mezinárodní politologický ústav,

- roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>, cit. 30.09.2016
- [71] Kagel, J., H. & Roth, A., E. (1995) *The Handbook of Experimental Economics*. Princeton, NJ : Princeton University Press, 721 s. ISBN 0-691-04290-X
- [72] Karklins, R. (2002) *Typology of Post-Communist Corruption*. Problems of Post-Communism, roč. 49, čís. 4, July/August, s. 22–32
- [73] Karklins, R. (2005) *The Typology of Post-Communist Corruption, in The System Made Me Do It: Corruption in Post-Communist Societies*. New York, M. E. Sharpe, Inc., s. 19–38. [online], dostupné z: <http://www.google.com/books?hl=cs&lr=&id=JBYf43IkDwC&oi=fnd&pg=PR7&dq=rasma+karklins&ots=143spoCZmU&sig=k7pbm6JSElplHBZjXD7oHGy8yNs#v=onepage&q&f=false>, cit. 30.09.2016
- [74] Kedroň, R. (2015) *Operace Rath*. 1. vyd., Praha:Vyšehrad, 263 s. ISBN 978-80-7429-600-0
- [75] Keller, J. (1995) *Dvanáct omylů sociologie*. 1. vyd., Praha : Sociologické nakladatelství. 167 s., ISBN 80-85850-09-5
- [76] Klíma, M. (2015) *Od totality k defektní demokracii : privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. 1. vyd., Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 364 s. ISBN 978-80-7419-139-8
- [77] Klitgaard, R. et al. (2000) *Corrupt Cities: a Practical Guide to Cure and Prevention*. Washington (DC) : World Bank Institute, ISBN 1-55815-511—2, 161 s. [online], dostupné z: <http://documents.worldbank.org/curated/en/709171468743399124/pdf/multi-page.pdf>, PDF dokument, cit. 30.09.2016
- [78] Kmenta, J. (2007) *Kmotr Mrázek :Tajný život šéfa českého podsvětí. [I. část]*. 3. vyd., Praha : JKM, 174 s. ISBN 978-80-903603-1-0
- [79] Kmenta, J. (2008) *Kmotr Mrázek II : Krakatice*. 1. vyd., Praha : JKM, 269 s. ISBN 978-80-903603-2-7
- [80] Kmenta, J. (2009) *Kmotr Mrázek III : Válka kmotrů*. 1. vyd., Praha : JKM, 369 s. ISBN 978-80-903603-3-4
- [81] Kmenta, J. (2010) *Svědék na zabítí*. 1. vyd., Praha : JKM – Jaroslav Kmenta, 230 s. ISBN 978-80-903603-7-2
- [82] Kmenta, J. (2011) *Všehoschopní – superguru Bárta*. 1. vyd., Praha : JKM, 348 s. ISBN 978-80-87569-03-0
- [83] Kmenta, J. (2014) *Padrino Krejčíř – Afričan*. 1. vyd., Nymburk : JKM, 278 s. ISBN 978-80-87569-20-7
- [84] Kmenta, J. (2015) *Padrino Krejčíř – Gangster*. 1. vyd., Nymburk : JKM, 294 s. ISBN 978-80-87569-23-8
- [85] Kmenta, J. (2016) *Padrino Krejčíř – Žralok*. 1. vyd., Nymburk : JKM, 432 s. ISBN 978-80-87569-28-3
- [86] Kolesár, J., Kucek, A. (2008) *Korupcia jako jedna z překážek fungovania trhovej ekonomiky*. s. 140–148 In Kuchat, J. (ed.) (2008) *Nové jevy v hospodárskej a finanční kriminalitě – vnitrostátní a evropské aspekty : sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané katedrou trestního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity dne 14. února 2008 v Brně*. 1.vyd., Brno : Masarykova univerzita v Brně, 433 s. ISBN 978-80-210-4714-3
- [87] Kohout, P. et al. (2011) *Boj proti korupci*. In: Sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci Národní ekonomické rady vlády (NERV), 1. vyd., Praha : Úřad vlády České republiky, Národní ekonomická rada vlády, 126 s., ISBN 978-80-97087-94-7
- [88] Kohout, P. (2012) *Úsvit : kritika politického systému a návrh nové Ústavy pro Českou republiku*. 1. vyd., Příbram : Pistorius & Olšanská, 124 s. ISBN 978-80-87053-78-2
- [89] Kubištová, P. (2016) *Ústavní soud zarazil boj ministra Pelikána proti insolvenční mafii*. [online], dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vyhlasaka-pelikana-proti-insolvencim-spravcum-fr6-/domaci.aspx?c=A160217_143727_domaci_pku, publ. 17.02.2016, cit. 30.09.2016
- [90] Kuřáková, E. et al. (1998) *Moudrost věků*. Praha : Svoboda, ISBN 80-902300-4-0, 661 s.
- [91] Laboratoř experimentální ekonomie (2016) *O „field experimentech“*. [online], dostupné z: <http://www.vse-lee.cz/cze/o-lee/field-experiments>, cit. 30.09.2016
- [92] Laboutková, S., Žák, M. (2010) *Lobování v Evropské unii a v České republice*. s. 579–595 In Politická ekonomie, čís. 5, roč. 2010, [online], dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=748.pdf>, PDF dokument, cit. 30.09.2016

- [93] Langr, I. (2013) *Systémová korupce v Liberci. Jak ji řešit?* Praha, Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií. Rigorózní práce. In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. Středoevropské politické studie, Mezinárodní politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>, cit. 30.09.2016
- [94] Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. Středoevropské politické studie, Mezinárodní politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>, cit. 30.09.2016
- [95] Ledeneva, A. (2009) *Corruption in Postcommunist Societies in Europe: A Re-Examination*. Perspectives on European Politics and Society, roč. 10, čís. 1, s. 69–86, DOI: 10.1080/15705850802700017
- [96] Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky ze dne 16. prosince 1992.
- [97] Litschmannová, M. (2011) *Vybrané kapitoly z pravděpodobnosti*. VŠB – TU Ostrava, multimediální výukový materiál vyhotovený v rámci projektu „Matematika pro inženýry 21. století – inovace výuky matematiky na technických školách v nových podmínkách rychle se vyvíjející informační a technické společnosti“ (CZ.1.07/2.2.00/07.0332), [online], dostupné z: mi21.vsb.cz/sites/mi21.vsb.cz/files/unit/asociacni_tabulka.xlsm, cit. 28.02.2017
- [98] Lopourová, V. (2004) *Koncept korupce v českém transformačním kontextu*. Politologický časopis (Czech Journal of Political Science), čís. 4, s. 354–369
- [99] Loughman, B., Sibery, R. (2012) *Bribery and corruption : navigating the global risks*. Hoboken (NJ) : Wiley & Sons, 415 s. ISBN 978-1-118-01136-2
- [100] Lunde, P. (2009) *Organizovaný zločin : zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa. (Organized crime.)* překlad Konečná, E., 1. vyd., Praha : Mladá fronta, 200 s. ISBN 978-80-204-1997-2
- [101] Maruška, Z. (2010) *V takové zemi žít nechci*. Olomouc : Zdeněk Maruška, 323 s. ISBN 978-80-254-6863-0
- [102] Martinez-Vazquez, J. et al. (2007) *Fighting corruption in the public sector*. 1. vyd., Amsterdam : Elsevier, 254 s. ISBN 978-0-444-52974-9
- [103] Mc Menamin, I. (2013) *If money talks, what does it say? : corruption and business financing of political parties*. 1. vyd., Oxford : Oxford University Press, 177 s. ISBN 978-0-19-966570-9
- [104] Mezrich, B. (2016) *Tenkrát na východě v Rusku : vzestup oligarchů. (Once upon a time in Russia : the rise of the oligarchs : a true story of ambition, wealth, betrayal, and murder)* překlad Sedlák, L., 1. vyd., Brno : CPRESS, 215 s., ISBN 978-80-264-1090-4
- [105] Michálek, L. (2013) *Zničte to, nebo to zničí vás : aneb Modrá, nikoliv Zelená banka?* Praha : Institut Williama Wilberforce, 191 s., ISBN 978-80-7349-362-2
- [106] Miller, W., L. et al. (2001) *A culture of corruption? : coping with government in post-communist Europe*. Budapest : Central European University Press, 365 s. ISBN 963-9116-99-8
- [107] Ministerstvo vnitra ČR (2016) *Registr smluv : Co je registr smluv?* [online], dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/registr-smluv.aspx>, cit. 30.10.2016
- [108] Mlejnek, J. jr. (2015) *Kuře v hrnci a křeček v kole : česká politika a její transformace v kontextu civilizační krize*. 1. vyd., Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 265 s., ISBN 978-80-7325-365-3
- [109] Mungiu-Pippidi, A. (ed.) (2011) *Contextual Choices in Fighting Corruption: Lessons Learned*. Berlin : Hertie School of Governance. 139 s., ISBN 978-82-7548-593-7, [online], dostupné z: <https://www.norad.no/globalassets/import-2162015-80434-am/www.norad.no/filarkiv/vedlegg-til-publikasjoner/contextual-choices-in-fighting-corruption-lessons-learned.pdf>, PDF dokument, cit. 30.09.2016
- [110] Mungiu-Pippidi, A. (2006) *Corruption: Diagnosis and Treatment*. Journal of Democracy, roč. 17, čís. 3, s. 86–99, [online], dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=1557727>, cit. 30.09.2016
- [111] Müller, K., B. et al. (2010) *Lobbying v moderních demokraciích*. 1. vyd., Havlíčkův Brod : Grada Publishing, 256 s. ISBN 978-80-247-3165-0

- [112] Nadační fond proti korupci (2016) *O nás*. [online], dostupné z <http://www.nfpk.cz/o-nas>, cit. 30.09.2016
- [113] Naím, M. (2008) *Černá kniha globalizace. (Illicit : how smugglers, traffickers, and copycats are hijacking the global economy)*, překlad Maňdřák, J. 1. vyd., Praha : Vyšehrad, 303 s. ISBN 978-80-7021-866-2
- [114] Nařízení vlády č. 145/2015 Sb. o opatřeních souvisejících s oznámením podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu. str. 1909–1911 [online], dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-145>, cit. 30.09.2016
- [115] Naxera, V. (2012) *Korupce a postkomunismus*. Středoevropské politické studie, roč. 14, čís. 2–3, s. 248–271, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=524>, cit. 30.09.2016
- [116] Naxera, V. (2015) *Korupce v komunistickém režimu a v průběhu postkomunistické transformace : studie korupčních, klientelistických a patronážních jevů z prostředí Československa/České republiky*. 1. vyd., Brno : Doplněk, 243 s. ISBN 978-80-7239-323-7
- [117] Němec, M. (2003) *Mafie a zločinecké gangy : aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. 1 vyd., Praha : Evrounion, 390 s., ISBN 80-7317-026-4.
- [118] Němec, M. (1995) *Organizovaný zločin : aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. 1. vyd., Praha : Naše vojsko, 219 s. ISBN 80-206-0472-3
- [119] Novotný, O. et al. (2004) *Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část*. 4 vyd., Praha : ASPI Publishing, 440 s., ISBN 80-86395-67-7
- [120] Noland, M., Howard, P. (2007) *The Arab economies in a changing world*. Washington (DC) : Peter G. Peterson Institute for International Economics, 350 s. ISBN 978-0-88132-393-1
- [121] Občanské sdružení oživení (2016) *O nás*. [online], dostupné z: <http://www.bezkorupce.cz/o-nas/>, cit. 30.09.2016
- [122] Olecká, I. (2010) *Moderní technologie ve studiu aplikované fyziky : Metodologie vědeckovýzkumné práce*. Olomouc : Moravská vysoká škola, [online], dostupné z: <https://fyzika.upol.cz/cs/system/files/.../MetodologieVedeckovyzkumnePrace.doc>, DOC dokument, 51 s., cit. 30.09.2016,
- [123] Okamura, T., Večerníček, J., N. (2013) *Umění přímé demokracie : kam dál Česko?* 1. vyd., Praha : Fragment, 111 s. ISBN 978-80-253-1963-5
- [124] Otáhal, T. (2006a) *Vývoj korupce v ČR v období transformace*. Praha : Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, 38 s.
- [125] Otáhal, T. (2006b) *Je úplatkářství dobrá cesta k nejefektivnějšímu vymáhání práva?* Praha : Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, 24 s.
- [126] Otáhal, T. (2007a) *Vývoj korupce v SR v období transformace*. Praha : Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, 30 s.
- [127] Otáhal, T. (2007b) *Teorie korupce: Kterou použít?* Praha : Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky, 29 s.
- [128] Otáhal, T. (2013) *Mises, Hayek and Corruption*. MENDELU Working Papers in Business and Economics 34/2013 . Mendel University in Brno. roč. 2013, č. 34, [online], dostupné z: ftp://ftp.mendelu.cz/RePEc/men/wpaper/34_2013.pdf, cit. 28.02.2017
- [129] Otáhal, T. (2014) *Mises, Hayek and Corruption*. Journal of Business Ethics, roč. 119, čís. 3, s. 399–404. DOI: 10.1007/s10551-013-1646-x
- [130] Paroubek, J. (2011) *Český Watergate – tzv. Kubiceho zpráva : Paroubek vs. Kubice po 5 letech*. 1. vyd., Praha : Columbus, 87 s. ISBN 978-80-7249-295-4
- [131] Peisakhin, L., Pinto, .P. (2010) *Is transparency an effective anti-corruption strategy? Evidence from a field experiment in India*. Regulation & Governance, [online], dostupné z: http://www.lumsa.it/sites/default/files/pdf/09_PEIESAKHIN_et_al_Transparency_and_Corruption_Field_Expert_2010.pdf, roč. 4, čís. 3, s. 261–280, DOI: 10.1111/j.1748-5991.2010.01081.x, PDF dokument, cit. 30.09.2016
- [132] Pelikán, J. (2007) *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. 1. vyd., Praha : Karolinum, 270 s. ISBN 978-80-7184-569-0
- [133] Persson, A. et al. (2013) *Why Anticorruption Reforms Fail – Systemic Corruption as a Collective Action Problem*. Governance: An Institutional Journal of Policy. Administration and Institutions, roč. 26, čís. 3, s. 449–471. DOI: 10.1111/j.1468-0491.2012.01604.x, [online], dostupné z:

- https://www.researchgate.net/publication/264645578_Why_Anti-Corruption_Reforms_Fail-Systemic_Corruption_as_a_Collective_Action_Problem, cit. 30.09.2016
- [134] Petrovský, K. (2007) *Korupce po česku aneb korupce očima průměrného Čecha*, 1 vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 192 s., ISBN 80-86861-94-5
- [135] Pojman, P. (2015) *Moderní organizovaný zločin jako významný, neznámý hráč veřejného života politiky – příklad Ruské federace*. s. 132–149 In Veber, V. & Štorková, P. (eds.) (2015) *Rusko a Evropa 2013 : k 100. výročí vydání Masarykovy knihy Rusko a Evropa*. Pardubice : Univerzita Pardubice. Fakulta filozofická, 245 s., ISBN 978-80-7395-874-9
- [136] Polouček, S. (2000) *Korupce v bankovníctví v České republice*. s. 6–13 In Frič, P. et al. (2000) *Ekonomika a korupce*. Praha : Česká společnost ekonomická, 22 s.
- [137] Pomahač, R. & Vidláková, O. (2002) *Veřejná správa*. 1. vyd., Praha : C.H.Beck, 278 s. ISBN 80-7179-748-0
- [138] Poslanecká sněmovna ČR (2016) *Zákon 302/2016 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony*. [online], dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=127616>, 17 s., cit. 30.10.2016
- [139] Poslanecká sněmovna ČR (2016) *Novela – Zákon č. 322/2016 Sb., kterým se mění některé volební zákony a další související zákony*. [online], dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=127633>, 30 s., cit. 30.10.2016
- [140] Potůček, M. (1997) *Nejen trh. Role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. Praha : Sociologické nakladatelství. 188 s. ISBN 80-858550-26-5 [online], dostupné z: <http://martinpotucek.cz/images/documents/Nejen%20trh-1.pdf>, <http://martinpotucek.cz/images/documents/Nejen%20trh-2.pdf> a <http://martinpotucek.cz/images/documents/Nejen%20trh-3.pdf>, cit. 28.02.2017
- [141] Prchal, P. (2006) *Vyšetřování trestných činů volených politických představitelů*. In: Transparentní procesy v politickém rozhodování. Sborník textů k problému korupce politických představitelů, Praha, Transparency International Česká republika, [online], dostupné z: http://transint.xred.cz/doc/tppr_sbornik_studii.pdf, PDF dokument, 236 s. ISBN 80-903032-7-7, cit. 30.09.2016
- [142] Projekt Rekonstrukce státu, (2016) *O nás*. [online], dostupné z: <http://www.rekonstrukcestatu.cz/cs/o-projektu>, cit. 30.09.2016
- [143] Pstružina, K. (2002) *Atlas filosofie vědy*. [online], dostupné z: <http://nb.vse.cz/kfil/win/atlas1/atlas3.htm> cit. 30.09.2016
- [144] Rada Evropské unie (1997) *Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie, vypracovaná na základě článku K.3 odst. 2 písm. c) Smlouvy o Evropské unii*. [online], dostupné z: [http://ec.europa.eu/enlargement/ccvista/cz/41997a0625\(01\)-cz.doc](http://ec.europa.eu/enlargement/ccvista/cz/41997a0625(01)-cz.doc), DOC dokument, 10 s., cit. 30.09.2016,
- [145] Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí (2013) *Způsoby regulace lobbingu ve vybraných zemích – Příloha 3B., Informace o postupu ve věci regulace lobbingu v České republice a teze k návrhu zákona o lobbingu*, [online], dostupné z: <http://www.korupce.cz/cz/ppov/boj-s-korupci/dokumenty/lobbying-102957/>, soubor dostupné z: <http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-temata/IIIB---priloha.pdf>, PDF dokument, publ. 29.1.2013, cit. 30.09.2016, 18 s.
- [146] Rektorič, J. et al. (2003) *Kontrolní systémy veřejné správy a veřejného sektoru*. 1. vyd., Praha : Ekopress, 212 s. ISBN 80-86119-72-6
- [147] Richard, C., S. (2010) *Confidence game : how hedge fund manager called Wall Street's bluff*. Hoboken (NJ) : Wiley & Sons, 334 s. ISBN 978-1-118-01041-9
- [148] Ritzer, G. (ed.) (2007) *The Blackwell companion to globalization*. 1. vyd., Malden (MA) : Blackwell, 731 s. ISBN 978-1-4051-3274-9
- [149] Rivas, M., F. (2008) *An experiment on corruption and gender*. Department of Economic Theory and Economic History of the University of Granada, Working Paper 08–10, [online], dostupné z: <https://ideas.repec.org/p/gra/wpaper/08-10.html>, dostupné též z: http://www.ugr.es/~teoriahe/RePEc/gra/wpaper/thepapers08_10.pdf, PDF dokument, 42 s., cit. 30.09.2016,
- [150] Rothstein, B. (2007) *Anti-Corruption – A Big Bang Theory*. QoG Working Paper Series, čís. 3, s. 1–27, ISSN 1653-8919, [online], dostupné z: http://www.pol.gu.se/digitalAssets/1350/1350652_2007_3_rothstein.pdf, PDF dokument, 27 s., cit. 30.09.2016,

- [151] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23.02.1983, R 46/1983-1 Sb. rozh. tr., In: Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 1057/2008, [online], dostupné z: <http://judikatury.cz/document/cz9xoq68>, cit. 30.09.2016
- [152] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27.6.1978, R č. 17/1978 Sb. roz. tr., In: Usnesení Nejvyššího soudu 7 Tdo 1057/2008, [online], dostupné z: <http://judikatury.cz/document/cz9xoq68>, cit. 30.09.2016
- [153] Rudný, R. et al. (2001) *Korupce : boj proti korupci ve veřejné správě*. 1. vyd., Pardubice : Univerzita Pardubice, 143 s. ISBN 80-7194-314-2
- [154] Ryska, P., Průša, J. (2013) *Korupce : Ekonomie vs. mýty*. 1. vyd., Praha : Institut Václava Klause, 102 s. ISBN 978-80-87806-03-6
- [155] Sajó, A. (2002) *Clientelism and Extortion: Corruption in Transition*. In: Kotkin, S., Sajó, A. (eds.): *Political Corruption in Transition. A Skeptic's Handbook*. Budapest, Central European University Press, ISBN 963 9241 46 6, [online], dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=iBCjNt4xiR8C&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>, cit. 30.09.2016
- [156] Sajó, A. (2003) *From corruption to extortion: Conceptualization of post-communist corruption*. *Crime, Law & Social Change*, roč. 40, čís. 2, s. 171–194. DOI: 10.1023/A:1025736621543
- [157] Sbírnka mezinárodních smluv (2013), *Úmluva Organizace spojených národů proti korupci*. [online], dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2013/057m2013.pdf>, PDF dokument, 88 s., publ. 23.12.2013, cit. 30.09.2016,
- [158] Sbírnka mezinárodních smluv (2009), *Trestněprávní úmluva o korupci*. [online], dostupné z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/2009/016m2009.pdf>, PDF dokument, 16 s., publ. 29.05.2009, cit. 30.09.2016,
- [159] Serra, D. (2010) *Top-Down and Bottom-Up Accountability: Evidence from a Bribery Experiment*. Florida Methodist University, Department of Economics, (September 14, 2010) Working Paper Series, [online], dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1534107, PDF dokument, 26 s., cit. 30.09.2016,
- [160] Sergi, B., S., Bagatelas, W., T. (eds.) (2005) *Ethical implications of post-communist transition economics and politics in Europe*. 1. vyd., Bratislava : Iura Edition, 485 s. ISBN 80-8078-045-5
- [161] Service, R. (2006) *Rusko : experiment s jedním národem od roku 1991 do současnosti*. překlad Orel, J., 1. vyd., Praha–Plzeň : Ševčík a Beta, 358 s. ISBN 80-7306-246-1
- [162] Shepherd, R., H., E. (2000) *Czechoslovakia : the velvet revolution and beyond*. Houndmills : Palgrave, 204 s. ISBN 0-333-92048-1
- [163] Schelle, K., Schellová, I. (2007) *Možnosti korupce v rámci konkurzního řízení*. s. 27–36, In Schelle, A. (ed.) (2007) *Právní a ekonomické problémy současnosti I. : sborník prací*. 1. vyd., Ostrava Brno : KEY Publishing Brno International Business School, 194 s. ISBN 978-80-87071-10-6/978-80-86575-28-5
- [164] Schellová, A. (2013) *Veřejné zakázky jako nejvyhledávanější důvod korupce*. s. 138–142 In Schelle, A., Tauchen, J. (eds.) *Korupce – včera a dnes : sborník z kolokvia pořádaného Katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty MU a The European Society for History of Law*. 1. vyd., Ostrava : The European Society for History of Law/KEY Publishing, 224 s. ISBN 978-80-87475-26-3/978-80-7418-177-1
- [165] Skalská, H. (2013) *Aplikovaná statistika*. 1. vyd., Hradec Králové : Gaudeamus, 233 s. ISBN 978-80-7435-320-8
- [166] Smith, M., L. et al. (eds.) (2013) *Regulace lobbingu v České republice : od myšlenky ke konceptu a implementaci*. 1. vyd., Praha : Akademie věd České republiky. Sociologický ústav, 117 s. ISBN 978-80-7330-247-4, dostupné z: <http://www.isea.cz/wp-content/uploads/2014/06/Regulace-lobbingu-v-CR.pdf>, PDF dokument, publ. 03.04.2014, cit. 30.09.2016
- [167] Sokol, J. (2014) *Etika, život, instituce : pokus o praktickou filosofii*. 1. vyd., Praha : Vyšehrad, 260 s. ISBN 978-80-7429-223-1
- [168] Stefes, C., H. (2007) *Measuring, Conceptualizing, and Fighting Systemic Corruption: Evidence from Post-Soviet Countries*. *Perspectives on Global Issues*, roč. 2, čís. 1, [online], dostupné z: <https://www.gosbook.ru/%2Fsystem%2Ffiles%2Fdocuments%2F2011%2F11%2F>

- 2F09%2FMeasuringConceptualizingFightingSystemicCorruption.pdf&usg=AFQjCNHIJSfa
x5Z0fK WjocwIqRLta0W9tQ&cad=rja, PDF dokument, 16 s., cit. 30.09.2016,
- [169] Stefes, C., H. (2008) *Governance, the State, and Systemic Corruption: Armenia and Georgia in Comparasion*. *Caucasian review of international affairs*, roč. 2, čís. 2, s. 1–11, [online], dostupné z: [http://www.cria-online.org/Journal/3/Governance, the State, and Systemic Corruption - Armenia and Georgia in Comparison by Stefes Christoph done.pdf](http://www.cria-online.org/Journal/3/Governance_the_State_and_Systemic_Corruption_-_Armenia_and_Georgia_in_Comparison_by_Stefes_Christoph_done.pdf), PDF dokument, 11 s., cit. 30.09.2016,
- [170] Stehlíková, B., Tirpáková, A. (2010) *Vnímání korupce jako fuzzy číslo*. s. 248–257, In Kabát., L., Sipko., J. (eds.) *Ekonomická kríza – nové podnety pre ekonomickú teóriu a prax : medzinárodná vedecká konferencia 2010 v Bratislave*. Bratislava : Paneurópska vysoká škola Eurokodex, 400 s. ISBN 978-80-89453-01-6
- [171] Sterling, F., T. (ed.) (2002) *The Enron scandal*. New York (NY) : Nova Science Publishers, 180 s. ISBN 1-59033-460-4
- [172] Stémy, T., Gregušová, A. (2014) *Organizovaný zločin a jeho prienik do verejnej správy*. s. 135–151 In Jelínek, J. (ed.) (2014) *Organizovaný zločin : (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty) : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny, květen 2014, trestní sekce*. 1. vyd., Praha : Leges, 151 s. ISBN 978-80-7502-068-0
- [173] Škamradová, L., Schreier, J. (2013) *Vliv korupce na hospodářskou soutěž*. s. 167–175, In Schelle, K. (ed.) 1. vyd., *Právo, ekonomika a management 2013 : sborník referátů z modulu „Course Seminar“ studia MSc in Law and Business Management Studies na B.I.B.S., a.s.* Brno International Business School, Ostrava : KEY Publishing, Brno International Business School, 197 s. ISBN 978-80-7418-194-8/978-80-87255-67-4
- [174] Šmíd, T., Kupka, P. (2011) *Český organizovaný zločin : od vyděračů ke korupčním sítím*. 1. vyd., Brno : Masarykova univerzita v Brně. Mezinárodní politologický ústav, 348 s. ISBN 978-80-210-5618-3
- [175] Spurný, J. (2014) *Justiční mafie a nevinný Grygárek*. [online], dostupné z: <https://www.respekt.cz/komentar/justicni-mafie-a-nevinny-grygarek>, publ. 12.03.2014, aktualizováno 22.7.2015, cit. 30.09.2016
- [176] Šrámková, T. (2015) *Statistická analýza insolvenčních správců ohledně ustanovování insolvenčních správců u Krajského soudu v Ostravě*. 4 s., [online], dostupné z: http://asis.cz/create_file.php?id=495, PDF dokument, publ. 05.01.2015, cit. 30.09.2016
- [177] Šturma et al. (2003) *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. 1. vyd., Praha : C.H.Beck, 362 s. ISBN 80-7179-305-1
- [178] Teorell, J. (2007) *Corruption as an Institution: Rethinking the Nature and Origins of the Grabbing Hand*. *QoG Working Paper Series*, čís. 5, s. 1–26, ISSN 1653-8919, [online], dostupné z: http://www.qog.pol.gu.se/digitalAssets/1350/1350653_2007_5_teorell.pdf, PDF dokument, 26 s., 30.09.2016,
- [179] Thompsom, D. (2000) *Ethics in Congress: From Individual to Institutional Corruption*. Washington (DC) : Brookings Institution Press, 267 s., ISBN 0-8157-8423-6
- [180] Timtschenko, V. (2013) *Chodorkovskij : legendy, mýty a jiné pravdy*. 1. vyd., Praha : Vašut, 316 s. ISBN 978-80-7236-847-1
- [181] Tomancová, J. et al. (2005), *Právní nauka pro pracovníky veřejné správy*, 1. vyd., Praha: Eurolex Bohemia, 292 s. ISBN 80-86861-32-5
- [182] Transparency International (2016) *Témata*. [online], dostupné z: <https://www.transparency.cz/co-delame/temata/>, cit. 30.09.2016
- [183] Transparency International (2016) *Index vnímání korupce 2015 (Corruption Perceptions Index, CPI)*. [online], dostupné z <https://www.transparency.cz/index-vnimani-korupce-2015-corruption-perceptions-index-cpi/>, cit. 30.09.2016
- [184] Transparency International Česká republika, (2014) *Mezinárodní den boje proti korupci*. [online], dostupné z: <https://www.transparency.cz/mezinarodni-den-boje-proti-korupci/>, publ. 10. 12. 2014, cit. 30.09.2016
- [185] Transparency International Česká republika (2013) *Česká republika se připojila k Úmluvě OSN proti korupci*. [online], dostupné z: <https://www.transparency.cz/ceska-republika-pripojila-k-umluve-osn-proti-korupci/>, publ. 15. 12. 2013, cit. 24. 6. 2016
- [186] Transparency International. (2010) *Regulating the Revolving Door*. Working Paper 6, Berlin, Transparency International. In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický*

- výzkum: případ města Liberec. Středoevropské politické studie, Mezinárodní politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>, cit. 30.09.2016
- [187] Transparency International – Kolektiv autorů (2005) *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Skripta ke stejnojmennému vzdělávacímu programu Transparency International – Česká republika. Transparency International – Česká republika, dostupné z: [http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce a protikorupční politika_2.pdf](http://www.prevencekorupce.cz/files/files/Korupce_a_protikorupcni_politika_2.pdf), [online], PDF dokument, 112 s., publ. únor 2005, cit. 30.09.2016,
- [188] Tickner, P. (2015) *Fraud and corruption in public services*. Farnham : Gower, 300 s. ISBN 978-1-4724-2121-0
- [189] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky, In: Sbíрка zákonů, Česká republika, 1992.
- [190] Vannucci, A. (2009) *The Controversial Legacy of „Mani Pulite“: A Critical Analysis of Italian Corruption and Anti-Corruption Policies*. Bulletin of Italian Politics, roč. 1, čís. 2, s. 233–264, ISSN 1759-3077, [online], dostupné z: http://www.gla.ac.uk/media/media_140182_en.pdf, PDF dokument, 32 s., cit. 30.09.2016,
- [191] Veselý, L., X. (2015) *Jak se těží miliardy? : skutečný příběh Mostecké uhelné*. 1. vyd., Velké Přílepy : Olympia, 180 stran ISBN 978-80-7376-423-4
- [192] Věstník Evropské unie (2011), *Rozhodnutí Komise ze dne 28. září 2011, kterým se zřizuje odborná skupina pro otázky korupce*. [online], dostupné z: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/;ELX_SESSIONID=LJnTJDIT2YdbPFfvMc7cnfpGf4Q2NtzfdxNIB3svnsfDBs2yg3C1!558750199?uri=CELEX:32011D0930\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/;ELX_SESSIONID=LJnTJDIT2YdbPFfvMc7cnfpGf4Q2NtzfdxNIB3svnsfDBs2yg3C1!558750199?uri=CELEX:32011D0930(01)), publ. 30.9.2011, cit. 30.09.2016
- [193] Vláda ČR (2012) *Důvodová zpráva k Návrhu zákona o lobbingu a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o lobbingu)*, [online], dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=RACK8YBC8V24>, soubor – dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN8YJCJ6CF5>, DOC dokument, 64. s, publ. 21.09.2012, cit. 30.09.2016,
- [194] Vláda ČR (2016) *Usnesení vlády č. 293 ze dne 7.4.2016 k Návrhu zákona o státním zastupitelství*, [online], dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRAA8YHUSWC>. PDF dokument, cit. 30.09.2016, 1 s.
- [195] Vláda ČR (2016) *Návrh zákona o státním zastupitelství*. [online], dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORNA8YGC52Q>. DOC dokument, 133 s., cit. 30.09.2016,
- [196] Vláda ČR (2016) *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony*. [online], dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORN9YWHRY37>. DOC dokument, 33 s., cit. 30.10.2016,
- [197] Volejníková, J. (2007) *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha : Profess Consulting, 390 s. ISBN 978-80-7259-055-1
- [198] Vondráček, O., Havrda, H. (2013) *Korupce jako parazit : návod, jak ji porazit*. 1. vyd., vydavatel a místo vydání neuvedeno, 125 s. ISBN 978-80-87050-00-2
- [199] Vorobyev, D. (2010) *Growth of electoral fraud in non-democracies : the role of uncertainty*. Praha : Center for economic research and graduate education-Economics institute, 40 s. ISBN 978-80-7344-208-8 (Národohospodářský ústav AV ČR) ISBN 978-80-7343-218-8 (Univerzita Karlova, Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium)
- [200] VÚPS (2007) *Spokojenost zaměstnanců. Manuál pro měření spokojenosti zaměstnanců a vyhodnocení úrovně spokojenosti zaměstnanců*. 1. vyd., Praha : VÚPS, ISBN 978-80-87007-71-6, [online], dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/manual.pdf>, PDF dokument, 91 s., cit. 30.09.2016,
- [201] Vymětal, P. (2006) *Typologie korupce*. s. 13–30 In Dančák, B. et al. (eds.) (2006) *Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. 1. vyd., Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 309 s. ISBN 80-210-4062-9
- [202] Walker, I. et al. (eds.) (2013) *Výzkumné metody a statistika*. 1. vyd., Praha : Grada Publishing, 218 s. ISBN 978-80-247-3920-5
- [203] Wallis, J., J. (2006): *The Concept of Systematic Corruption in American History*. In: Glaeser, E., Goldin, C. (eds.): *Corruption and Reform: Lessons from America's Economic History*. A National Bureau of Economic Research Conference Report. Chicago and London, University of Chicago Press, [online], dostupné z: <http://www.nber.org/chapters/c9977>, cit. 12. 1. 2013 In: Langr, I. (2015) *Systémová korupce jako empirický výzkum: případ města Liberec*. Středoevropské politické studie, Mezinárodní

- politologický ústav, roč. XVI, čís. 1, 28 s., ISSN 1212-7817, cit. 30.09.2016, DOI: 10.5817/CESPR.2014.1.1, [online], dostupné z: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=628>
- [204] Wijas, D. (2007) *Jak léčit nejenom korupci – rady a recepty nejen pro premiéra*. s. 69–84 In Mrklas, R. (ed.) (2007) *Liberálně-konzervativní eseje : sborník prací Liberálně-konzervativní akademie 2003-2007*. 1. vyd., Praha : CEVRO Institut Liberálně-konzervativní akademie, 279 s. ISBN 978-80-86816-00-5
- [205] Willis, G., B. (2005) *Cognitive interviewing. A Tool for Improving Questionnaire Design*. Thousand Oaks, CA : Sage Publications. 335 s., ISBN: 0-7619-2803-0
- [206] Wolf, T., Gürgenová, E. (2000) *Zefektivnění výkonu státní moci a boj proti korupci v Pobaltí a v zemích SNS : úloha MMF.(Improving Governance and Fighting Corruption in the Baltic and CIS Countries: The Rol of the IMF)* překlad Pletka, R., Washington (DC) : International Monetary Fund, 17 s. ISBN 1-55775-946-4
- [207] World Bank (2000) *Anticorruption in Transition: A Contribution to the Policy Debate*. 1. vyd., Washington (DC) : The World Bank, 101 s. ISBN 0-8213-4802-7, [online], dostupné z: <https://books.google.co.uk/books?id=gpBvS3O17S4C&pg=PA3&hl=cs#v=onepage&q&f=false>, cit. 30.09.2016
- [208] Young, M., A. (2013) *Banking secrecy and offshore financial centers : money laundering and offshore banking*. 1. vyd., Abingdon : Routledge, 190 s. ISBN 978-0-415-52632-6
- [209] Zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. [online], dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-106>, cit. 30.10.2016
- [210] Zákon č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách. [online], dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/verejne-zakazky/>, cit. 30.09.2016
- [211] Zákon č. 182/2006 Sb. insolvenční zákon. [online], dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-182>, cit. 30.09.2016
- [212] Zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- [213] Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník. [online], dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>, cit. 30.09.2016
- [214] Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv uveřejňování těchto smluv a o registru smluv. [online], dostupné z: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=85204&nr=340~2F2015&rpp=15#local-content>, cit. 30.10.2016
- [215] Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek. [online], dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-134>, cit. 30.10.2016
- [216] Zákon č. 321/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s prokazováním původu majetku. [online], dostupné z: <https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/16-321.htm>, cit. 30.10.2016
- [217] Zeman, M. (2006) *Vzestup a pád české sociální demokracie*. 1. vyd., Zvole u Prahy : Nakladatelství Andrej Šťastný, 279 s. ISBN 80-86739-22-8
- [218] Žák, M. (2005). *Kvalita správy : hodnocení a měření*. Praha : Vysoká škola ekonomie a managementu. Centrum ekonomických studií, 44 s.

8 Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

obr. 1 Podíl odpovědí na otázku 4 a)	obr. 2 Podíl odpovědí na otázku 4 a)	51
obr. 3 Vnímání různých způsobů korupčního jednání respondenty		52
obr. 4 Výskyt korupčního jednání vnímaný respondenty podle profesních skupin.....		53
obr. 5 Průměrná hodnota indexu vnímání výskytu korupce podle oblasti činnosti		54
obr. 6 Názor respondentů na možnosti snižování výskytu korupce		55
obr. 7 Zkušenost respondentů s korupcí.....		56
obr. 8 Ochota respondentů oznámit korupční jednání.....		57
obr. 9 Způsob oznámení korupce.....		57
obr. 10 Faktory motivace k oznámení korupčního jednání.....		58
obr. 11 Překážky v oznamování korupčního jednání		59
obr. 12 Nabídnutí úplatku		60

Seznam tabulek

tab. 1 Vývoj indexu vnímání korupce v letech 2012 až 2015 ve vybraných zemích	45
tab. 2 Statistika úplatkářských trestných činů vykazovaná PČR v letech 2012 až 2015.....	46
tab. 3 Asociační tabulka zkušenosti s korupcí podle pohlaví	61
tab. 4 Asociační tabulka ochoty oznámit korupční jednání podle pohlaví	61
tab. 5 Asociační tabulka ochoty nabídnout úplatek podle pohlaví.....	61
tab. 6 Asociační tabulka ochoty oznámit korupční jednání podle vzdělání	62

9 Přílohy

Příloha 1 Dotazník použitý pro kvantitativní šetření

Příloha 2 Ukázka části databáze získaných dat pomocí kvantitativního šetření

Příloha 1 Dotazník použitý pro kvantitativní šetření

Průzkum korupce ve veřejné správě

Číslo dotazníku:

--	--	--	--

(prosím nevyplňujte)

Vážená paní, vážený pane,
obracím se na Vás se žádostí o spolupráci při šetření týkajícího se Vašeho vnímání a názorů na korupční jednání. Prosím Vás o pečlivé zodpovězení všech otázek dotazníku. Vyplnění je jednoduché, stačí zakroužkovat vybranou variantu **odpovědi v každém řádku**. Uvádějte odpovědi, které co nejvíce odpovídají Vašemu názoru nebo skutečnosti. **Po vyplnění prosím dotazník vraťte. Šetření je anonymní** a získané údaje nemohou být spojovány s Vaší osobou.
Předem Vám děkuji za vstřícnost a spolupráci při provádění průzkumu.

VZOR VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU

Je podle Vás výskyt korupce v ČR v porovnání se situací před pěti lety rozšířenější?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Ve státní správě (ministerstva, ústřední úřady...)	1	2	3	4	5	9
b) V samosprávě (magistrát, městský úřad...)	1	2	3	4	5	9

1. Jste

Zakroužkujte příslušnou odpověď

Muž	Žena
1	2

2. Kolik Vám je let

Zakroužkujte příslušnou odpověď

do 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 a více
1	2	3	4	5	6

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání (Zakroužkujte příslušnou odpověď)

Základní	Vyučen(a)	Maturita	Vyšší odborné	Vysokoškolské
1	2	3	4	5

4. Je dnes v porovnání se situací před pěti lety korupce v ČR rozšířenější?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Ve státní správě (ministerstva, ústřední úřady...)	1	2	3	4	5	9
b) V samosprávě (magistrát, městský úřad...)	1	2	3	4	5	9

Příloha 1 Dotazník použitý pro kvantitativní šetření (pokračování)

5. Co považujete již za korupční jednání (úplatek)?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Poskytnutí drobné pozornosti (kytka, bonboniéra)	1	2	3	4	5	9
b) Poskytnutí protiplnění (služby, informace)	1	2	3	4	5	9
c) Poskytnutí dražšího daru (zájezd, prsten, hodinky)	1	2	3	4	5	9
d) Poskytnutí finančních prostředků v jakékoliv výši	1	2	3	4	5	9
e) Zvýhodnění žadatele (časově, v pořadí...)	1	2	3	4	5	9

6. Ve kterých skupinách profesí podle Vás dochází ke korupčnímu jednání?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Úředníci centrální státní správy (vláda, ministerstva)	1	2	3	4	5	9
b) Policisté, celníci	1	2	3	4	5	9
c) Úředníci statutárních měst a Prahy (magistráty)	1	2	3	4	5	9
d) Úředníci krajské správy	1	2	3	4	5	9
e) Úředníci místní samosprávy (městské a obecní úřady)	1	2	3	4	5	9
f) Zvolení političtí zástupci (zastupitelé obcí)	1	2	3	4	5	9
g) Soudci	1	2	3	4	5	9
h) Státní zástupci	1	2	3	4	5	9
i) Politici – politické strany a politická hnutí	1	2	3	4	5	9

7. Ve kterých oblastech činnosti podle Vás dochází ke korupčnímu jednání?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Školství (přijetí dětí do školek a škol)	1	2	3	4	5	9
b) Živnostenský úřad (zahájení, ukončení živnosti)	1	2	3	4	5	9
c) Stavební úřad (stavební povolení, kolaudace)	1	2	3	4	5	9
d) Veřejné zakázky (zadávaní a výběrová řízení)	1	2	3	4	5	9
e) Životní prostředí (kácení dřevin, ochrana zvířat)	1	2	3	4	5	9
f) Správa majetku (prodej majetku, prodej bytů)	1	2	3	4	5	9
g) Sociální věci (podpora bydlení, ZTP, senioři, azyl)	1	2	3	4	5	9
h) Matrika (státní občanství, změna příjmení)	1	2	3	4	5	9
i) Evidence obyvatel (občanské průkazy, pasy)	1	2	3	4	5	9

Příloha 1 Dotazník použitý pro kvantitativní šetření (pokračování)

8. Jakým způsobem by bylo možné podle Vás účinně snižovat korupci?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Osvěta – sdělovací prostředky (rádio, TV, časopisy)	1	2	3	4	5	9
b) Výchova ve škole a rodině	1	2	3	4	5	9
c) Protikorupční politika vlády	1	2	3	4	5	9
d) Represivní opatření (odnětí svobody)	1	2	3	4	5	9
e) Represivní opatření (zabavení majetku)	1	2	3	4	5	9
f) Přísnější zákony postihující uplácující osoby	1	2	3	4	5	9
g) Povinnost všech osob doložit původ svého majetku	1	2	3	4	5	9
h) Specializovaný úřad odhalující korupci	1	2	3	4	5	9
i) Zavedení etických kodexů – popisu závadného chování	1	2	3	4	5	9
j) Podpora nevládních organizací monitorujících korupci	1	2	3	4	5	9

9. Máte zkušenost s korupcí?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Byl Vám někdy nabídnut úplatek	1	2	3	4	5	9
b) Znáte někoho jiného, komu byl nabídnut úplatek	1	2	3	4	5	9
c) Jenom jste slyšel(a) o tom, že jsou nabízeny úplatky	1	2	3	4	5	9

10. Pokud byste disponoval(a) informací o korupci, jak byste s touto informací naložil(a)?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Oznamil(a) bych tuto skutečnost polici	1	2	3	4	5	9
b) Oznamil(a) bych tuto skutečnost médiím	1	2	3	4	5	9
c) Oznamil(a) bych tuto skutečnost nadřízenému orgánu	1	2	3	4	5	9
d) Oznamil(a) bych tuto skutečnost vedoucímu pracoviště	1	2	3	4	5	9
e) Neoznámil(a) bych tuto skutečnost	1	2	3	4	5	9
f) Jinak (doplňte)...						

11. V případě, že byste chtěl(a) oznámit korupci, jaký způsob oznámení byste preferoval(a)?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Anonymně bez identifikace (např. přes web, schránky)	1	2	3	4	5	9
b) Osobně s požadavkem na zachování anonymity	1	2	3	4	5	9
c) Osobně s identifikací mé osoby	1	2	3	4	5	9
d) Jinak (doplňte)...						

Příloha 1 Dotazník použitý pro kvantitativní šetření (pokračování)

12. Co by pro Vás bylo motivací k oznámení korupčního jednání?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Finanční odměna	1	2	3	4	5	9
b) Zaručení anonymity	1	2	3	4	5	9
c) Morální přesvědčení – snížení korupce ve společnosti	1	2	3	4	5	9
d) Dobrý pocit – že bude dosaženo spravedlnosti	1	2	3	4	5	9
e) Poskytnutí ochrany před korumpujícím subjektem	1	2	3	4	5	9
f) Zjednání nápravy, kdyby mě korupce poškodila	1	2	3	4	5	9

13. Co považujete za překážku v oznámení korupčního jednání?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Absence zachování anonymity oznamovatele	1	2	3	4	5	9
b) Možnost pomsty ze strany korupčních subjektů	1	2	3	4	5	9
c) Nízkou úspěšnost potrestání korupčního jednání	1	2	3	4	5	9
d) Účast oznamovatele v trestním řízení	1	2	3	4	5	9
e) Obtížnost dokázání korupčního jednání	1	2	3	4	5	9

14. Nabídl(a) byste úplatek?

Zakroužkujte příslušnou odpověď v každém řádku.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím	Nevím, netýká se mě
a) Pokud by byla jistota, že toto jednání nebude odhaleno	1	2	3	4	5	9
b) Pokud byste získal(a) osobní prospěch či výhodu	1	2	3	4	5	9
c) Pokud by bylo toto jednání v zájmu osoby blízké	1	2	3	4	5	9
d) Při urychlení vyřízení mé žádosti na úřadu	1	2	3	4	5	9
e) K dosažení změny zamítavého rozhodnutí	1	2	3	4	5	9

Děkuji Vám za Váš čas a odpovědi

Příloha 2 Ukázka části databáze zpracovaných dat z kvantitativního šetření

ID	1) Pohlaví	2) Věk	3)	4)	5)	6)	7)	8)	9)	10)	11)	12)	13)	14)	15)	16)	17)	18)	19)	20)	21)	22)	23)	24)	25)	26)	27)	28)	29)	30)	31)	32)	33)	34)	35)	36)		
				3) Vzdělání	4 a) Ve státní správě samostatně	5 a) Posk ytnutí	5 b) Posk ytnutí	5 c) Posk ytnutí	5 d) Posk ytnutí	5 e) Zvýh odně ní centrální	6 a) Úřed ní centrální	6 b) Úřed ní centrální	6 c) Úřed ní centrální	6 d) Úřed ní centrální	6 e) Úřed ní centrální	6 f) Úřed ní centrální	6 g) Úřed ní centrální	6 h) Úřed ní centrální	6 i) Úřed ní centrální	7 a) Školský úřad	7 b) Živnostenský úřad	7 c) Stavební úřad	7 d) Veřejné zakázky	7 e) Životní a občanská správa	7 f) Správa a údržba majetku	7 g) Sociální služby	7 h) Matřička (státní)	7 i) Evidenční úřad	8 a) Osvěta	8 b) Výchova	8 c) Protikorupční opatření	8 d) Repr. esivní opatření	8 e) Repr. esivní opatření	8 f) Příslnější zákony	8 g) Povinnost všech osob	8 h) Povinnost všech osob		
1	muž	65	vyšší odborné		1	2	5	4	1	1	1	4	1	2	3	2	1	4	5	1	2	2	3	1	3	1	4	5	5	1	5	4	1	5	3	3		
2	muž	37	vyšší odborné		5	5	5	1	1	1	2	1	1	4	4	2	4	5	1	2	4	4	1	4	2	3	4	5	4	2	4	2	1	2	1	1		
3	žena	27	vyšší odborné		2	2	4	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	5	5	2	2	4	4	2	3	1	4	5	4	4	2	4	2	4	2	2		
4	žena	36	vyšší odborné		4	1	5	4	2	2	5	1	1	2	1	1	4	4	1	1	4	1	1	4	1	4	5	4	5	1	4	2	2	4	2	2		
5	žena	27	maturita		2	4	3	2	1	1	3	4	2	1	2	2	1	3	4	2	1	2	2	1	5	1	4	5	2	2	2	2	2	1	2	1		
6	žena	37	maturita		3	4	4	3	2	4	2	1	2	2	2	1	2	4	1	2	4	1	1	4	2	4	4	5	2	4	4	5	3	2	2	2		
7	muž	37	maturita		1	1	5	5	1	1	1	2	2	2	2	1	4	4	3	5	2	2	2	1	2	4	1	5	4	2	2	5	2	2	4	4		
8	žena	65	základní		2	4	4	4	1	1	4	3	1	3	3	2	3	5	2	2	2	2	1	2	4	1	5	4	2	3	2	2	2	2	2	2		
9	žena	65	základní		3	3	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	4	5	2	4	4	4	1	4	3	4	5	4	4	3	5	2	2	2	2	2		
10	muž	37	vyšší odborné		3	3	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	4	5	2	4	4	4	1	4	3	4	5	4	4	3	5	2	2	2	2	2		
11	muž	36	vyšší odborné		4	2	2	2	1	1	3	1	2	2	2	2	4	4	5	2	2	2	2	1	4	4	2	4	5	1	2	5	1	2	4	2	3	
12	žena	37	vyšší odborné		4	1	4	3	1	1	4	2	1	2	2	2	2	4	4	2	2	4	1	3	4	4	4	4	4	4	1	2	4	4	3	2	2	
13	muž	37	maturita		2	3	4	4	1	1	2	2	2	2	2	3	5	4	4	2	4	4	1	1	2	2	4	5	2	2	2	4	1	2	4	4		
14	žena	62	vyučen		3	4	5	3	2	3	2	4	3	3	3	1	4	5	1	5	2	2	1	4	2	4	4	3	4	1	2	2	4	1	3	2	5	
15	muž	37	vyučen		1	2	4	4	3	4	2	2	2	2	4	4	2	5	4	1	4	4	2	4	1	4	5	5	1	2	2	2	2	2	2	2	2	
16	žena	65	vyšší odborné		5	4	4	2	2	2	4	2	2	2	2	2	4	4	4	2	4	4	4	5	1	4	1	5	5	1	2	2	2	2	2	2	2	
17	muž	37	vyšší odborné		4	5	5	4	1	1	2	4	4	2	2	2	4	4	2	4	4	2	4	5	1	4	4	4	4	4	1	3	2	5	2	3	4	
18	muž	65	vyučen		1	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	5	4	1	1	5	2	2	4	2	4	2	4	4	1	2	1	4	1	3	2	4	
19	muž	36	vyučen		4	5	4	1	1	1	2	2	4	4	2	3	1	2	2	4	1	1	4	2	4	1	4	1	4	2	2	2	4	4	1	4	1	4
20	žena	37	maturita		1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	4	1	2	4	1	1	4	2	4	1	5	4	4	2	2	4	4	2	2	2	
21	žena	37	maturita		4	3	4	3	2	1	2	3	4	2	3	4	2	4	4	1	4	2	2	2	4	1	4	1	4	1	4	2	2	2	2	2	2	2
22	žena	37	vyšší odborné		4	3	4	4	1	1	3	3	1	1	1	1	4	3	5	2	1	2	1	2	4	2	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
23	žena	65	vyšší odborné		5	4	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	4	2	4	2	4	1	1	2	4	4	1	1	2	2
24	muž	37	maturita		4	5	1	1	3	4	4	3	4	3	4	3	2	1	4	5	1	1	4	1	2	4	1	1	5	3	2	1	1	1	2	2	1	1
25	žena	37	vyšší odborné		3	4	4	2	2	4	2	4	5	3	4	1	4	4	2	4	2	4	1	2	2	2	4	2	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2
26	žena	65	základní		4	4	5	4	2	2	5	1	2	2	3	2	3	5	5	3	2	4	2	4	4	4	4	5	4	1	5	4	1	5	4	1	2	2
27	žena	37	vyšší odborné		1	1	4	4	1	1	1	1	2	2	2	3	5	5	4	4	5	4	2	2	4	2	4	4	5	1	3	4	2	2	2	2	2	2
28	žena	37	vyšší odborné		2	2	3	3	1	1	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	5	4	2	1	4	2	5	4	4	3	4	3	2	2	2	2	2	2
29	žena	37	maturita		5	5	2	2	1	1	1	2	4	4	5	4	4	5	1	2	4	4	4	1	4	4	5	4	4	4	2	4	4	1	2	3	4	5
30	muž	37	maturita		4	5	4	4	1	1	2	3	2	2	3	4	3	4	4	5	2	2	4	1	2	4	4	5	4	4	1	2	5	1	3	4	2	2
31	žena	37	vyučen		4	4	4	4	2	2	4	2	1	2	2	2	2	2	4	1	4	2	2	1	2	4	2	4	4	1	4	3	3	4	2	2	3	2